

Perspektiver på omsorgsovertakelser

En kvalitativ studie av
foreldre og barnevernsarbeideres
erfaringer med omsorgsovertakelsesprosesser
med tilknyttede problemområder

av

Marte Tønning Otterlei

Avhandling for graden
PHILOSOPHIAE DOCTOR
(Ph.D.)

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Institutt for sosialfag
2022

Universitetet i Stavanger
NO-4036 Stavanger
NORWAY
www.uis.no

©2022 Marte Tønning Otterlei

ISBN:978-82-8439-114-4

ISSN: 1890-1387

Doktorgradsavhandling nr. 661

Forord

**“...the moment we begin to speak together, we have the potential to
create new and more promising ways of being»**

Kennet J. Gergen

Omsorgsovertakelser er inngripende og kan forstås med ulike perspektiver. Denne avhandlingen har utgangspunkt i en nysgjerrighet på, og erfaring med fenomenet. Som tidligere barnevernsarbeider har jeg møtt fortvilte, sinte og redde foreldre i omsorgsovertakelsesprosesser. Jeg har argumentert for at barneverntjenesten burde overta daglig omsorg for barna deres. Jeg glemmer aldri da jeg hente et nyfødt barn på barselavdelingen. Parallelt opplevde jeg selv å bli mor, noe som ga meg nye perspektiver på omsorgsovertakelser. Doktorgradsarbeidet har også gitt utvidede forståelser av fenomenet. Ved å synliggjøre erfaringer med omsorgsovertakelsesprosesser og tilknyttede problemområder er min ambisjon for avhandlingen at den skal bidra til økt kunnskap og forståelse.

Det er et privilegium å kunne fordype seg i eget fagområde. Øyvind Bratbergs (2017, s. 202) ord; «*Livet er læring og leting, oftest uten bastante svar, men med usikkerhet som blir mer kvalifisert og gjennomtenkt med tiden*», føles beskrivende for doktorgradsarbeidet. Forskerutdanningen har vært en prosess preget av læring, arbeid, frustrasjon, tvil, engasjement, nysgjerrighet og kreativitet.

Det er mange som fortjener en takk. Først og fremst tusen takk til foreldrene og barnevernsarbeidere som hadde vilje og tid til å dele sine erfaringer med meg - avhandlingen hadde ikke blitt til uten dere.

Ingen doktorgrad uten veiledere: Tusen takk til hovedveileder Professor Ingunn Studsrød. Du har lært meg mye om forskning! Takk for stødig veiledning, gjentatte gjennomlesninger, samt gode, presise, kloke og kritiske kommentarer. Også takk for et lærerikt og tålmodig artikkelsamarbeid. Takk til biveileder Førsteamanuensis Erik Paulsen, for trofast prosessveiledning, faglige innspill og medforfatterskap.

Takk til Førsteamanuensis Janne Thu Ilstad for støttende innspill og hyggelig artikkelsamarbeid. Takk til Professor Eivind Engebretsen for inspirerende medforfatterskap, presise kommentarer og entusiasme. Takk for veiledning på masteroppgaven, inkludering i bokprosjekt, og for oppfordringer til å søke doktorgrad.

Takk til Torbjørn Bolstad ved HiST. Det var du som foreslo for en ung bachelorstudent at hun kunne søke mastergrad. Jeg hadde aldri tenkt tanken. Uten ditt innspill hadde jeg trolig ikke blitt kvalifisert for denne muligheten.

Takk til Sagene og Stavanger barneverntjeneste for lærerike år i praksisfeltet.

Takk til Universitetet i Stavanger og Institutt for sosialfag. Takk til nåværende instituttleder Morten Tønnesen og tidligere instituttleder Einar Engebretsen for støtte underveis i prosjektet. Også takk til kontorsjef Stig Hellenen for en løsningsorientert tilnærming, være seg stort eller smått. Jeg er heldig som har mange positive og hyggelige kolleger som bidrar med verdifulle samtaler. Mange har også blitt gode venner – dere vet hvem dere er!

Takk til opponent Åse Vagli for kritiske innspill på 90 % seminaret. Det gjorde meg oppmerksom på forbedringspotensialer. Takk til Øyvind Bratberg og Jan Otto Jacobsen for nyttige vitenskapsteoretiske kommentarer, og til Pia Moum Hellevik for juridiske innspill. Takk til tidsskriftene og fagfellene for bidrag underveis i skriveprosessen. Takk til Gian for oversettelser og til Sofie for flott illustrasjon (som ikke kom med til sist). Takk til Kristine som har tatt seg tid til å lese, lytte og støtte.

Takk til Peter og Gustav for barneperspektiver, hverdag og fest.

Kjære Esben; takk for at du tålmodig har diskutert prosjektet over år – og for at du har hatt troa også når jeg ikke har hatt det selv.

Stavanger våren 2022,
Marte Tønning Otterlei

Sammendrag

Omsorgsovertakelser er et inngripende tiltak med store konsekvenser for familielivet. Avhandlingen tilslutter seg det samfunnsvitenskapelige forskningsfeltet og utforsker hvordan omsorgsovertakelsesprosessen kan erfares av foreldre og barnevernsarbeidere og hvilke problemområder som kan avspeiles i deres fortellinger.

For å besvare problemstillingen ble det innhentet empirisk kunnskap fra foreldre og barnevernsarbeidere gjennom semistrukturerte forskningsintervjuer. Avhandlingen er basert på empiri fra 12 barnevernsarbeidere og 13 foreldre som alle hadde erfaring fra formidlingsmøter. I dette treffpunktet gjøres foreldre kjent med barneverntjenestens beslutning om å fremme sak om omsorgsovertakelse til fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker.

Avhandlingen består av tre artikkelstudier. Artikkel 1 utforsket hvordan foreldre opplevde å motta beskjeden om et omsorgsovertakelsesinitiativ, og hvordan det påvirket dem i formidlingsmøtet, samt i ventetiden frem mot fylkesnemndsbehandling. Artikkel 2 utforsket hvordan barnevernsarbeidere erfarte å formidle dårlig nytt om et omsorgsovertakelsesinitiativ til foreldre og hvordan de mestret oppgaven. Artikkel 3 studerte hvorvidt foreldre opplevde å bli posisjonert av barnevernsarbeiderne i omsorgsovertakelsesprosessen, om de reforhandlet slike posisjoner, og om de forstod sorgen som legitim

eller illegitim i lys av foreldresvikten og samfunnets forventinger til foreldreskap.

Funnene fra artikkel 1 viste at foreldrene erfarte beskjednen om et omsorgsovertakelsesinitiativ som svært uventet, med potensiale for å utløse krise. Emosjonelle responser syntes videre å svekke foreldres evne til å motta informasjon i formidlingsmøtet og til å medvirke i omsorgsovertakelsesprosessen. I tillegg indikerer funnene at foreldre (og barna) kan ha stort behov for oppfølging både direkte i etterkant av formidlingsmøtet og i ventetiden før fylkesnemndsbehandling. Funn fra artikkel 2 synliggjorde at barnevernsarbeiderne erfarte oppgaven med å formidle dårlig nytt som svært krevende, og at det utfordret deres personlige og profesjonelle kapasitet. I tillegg avdekket informantenes fortellinger at de kunne benytte mestringsstrategier som synes å gå på bekostning av foreldres juridiske rettigheter. Funn fra artikkel 3 viste at foreldrene erfarte avmakt i møte med barnevernsarbeidere som de opplevde posisjonerte dem i sviktende, skadelige og nærmest dehumaniserte foreldreposisjoner. Foreldrene forsøkte å reforhandle persiperte posisjoner, som kan fortolkes som en form for verdiggjøringsarbeid. Likevel synliggjorde analysen at foreldre erfarte omsorgsovertakelsesprosessen som stigmatiserende, og at de forstod tapet av daglig omsorg som en illegitim sorg med manglende anerkjennelse i samfunnet for øvrig.

Sammenstilt avspeiler informantenes fortellinger flere problemområder tilknyttet omsorgsovertakelsesprosessen. Foreldres juridiske rettigheter synes truet, og funnene indikerer at barnevernsarbeidere kan streve med å håndtere kompleksiteten i omsorgsovertakelsesprosesser. I tillegg synes omsorgsovertakelsesprosessen å kunne medføre utilsiktet stigmatisering av foreldrene.

Avhandlingen bidrar til forskningsfeltet gjennom å frembringe sentral kunnskap om hvordan foreldre og barnevernsarbeideres kan erfare omsorgsovertakelsesprosesser, med særlig fokus på formidlingsmøtet. Videre kan avhandlingen gjennom å løfte frem tilknyttede problemområder i omsorgsovertakelsesprosesser og implikasjoner av disse ha betydning for videreutvikling av praksis-, utdannings- og forskningsfeltet.

English abstract

Care orders are invasive measures with major implications for family life. This thesis is part of the social science research field and explores different perspectives related to care order processes. The thesis focuses on the process that arises when child welfare workers inform parents of the decision to initiate a care order process with the County Social Welfare Boards (County Boards). The overall objective of the thesis is to explore how the care order process can be experienced by both parents and child welfare workers, highlighting problem areas reflected in their stories.

To answer the thesis objective, empirical knowledge was obtained from both parents and child welfare workers through semi-structured research interviews. The thesis is based on empirical data from 12 child welfare workers and 13 parents who all had experience from care order meetings. In these meetings parents are made aware of the child welfare service's decision to initiate a care order to the County Boards.

The thesis consists of three articles. Article 1 explored how parents experienced receiving the notification of a care order initiative from child welfare workers and how it affected them in the care order meetings (the meeting where they were informed) and in the waiting time leading up to the County Boards' consideration. Article 2 explored how child welfare workers experienced conveying bad news about a care order initiative to parents and how they coped with the task. Article 3

investigated whether parents felt positioned by child welfare workers in the care takeover process, whether they renegotiated these positions and whether they understood the grief as legitimate or illegitimate in light of the parental failure and society's expectations of parenthood.

The findings from Article 1 showed that parents experienced the message of a care order initiative as very unexpected, with the potential to put parents in crisis. Emotional responses also seemed to impair parents' ability to receive information and participate in the cases. In addition, findings indicate that parents (and children) may be in dire need of follow-up after the care order meeting and during the waiting period leading up to County Boards' assessment of the case. Article 2 showed that child welfare workers experienced breaking bad news of a care order process as highly demanding, challenging their personal and professional capacity. In addition, the findings revealed that caseworkers could exercise coping strategies that possibly compromise parents' right to information and participation. The findings from article 3 showed that parents experienced being positioned in failing, harmful and almost dehumanised parenting positions by child welfare workers. The parents used different strategies in their attempts to renegotiate these positions, which we interpreted as a form of valuation work. Nevertheless, the analysis revealed that parents understood the loss of daily care as illegitimate grief that lacked societal recognition.

The articles' findings brought together several problem areas related to the care order process. The findings suggested that the care order process may threaten parents' legal rights. In addition, the findings indicated that child welfare workers may struggle to manage the complexity of care order processes. Moreover, care order processes might lead to unintended stigmatisation of the parents.

The thesis's findings contribute important insight by providing empirical knowledge about how parents and child welfare workers may experience care order processes. Furthermore, by highlighting implications, the thesis may also impact practice, policy and education.

Innhold

Forord	iii
Sammendrag	vi
English abstract.....	ix
1. Innledning.....	1
1.1 Avhandlingens problemstilling og forskningsspørsmål.....	3
1.2 Avhandlingens målsettinger.....	4
1.3 Begrepsavklaring	5
1.3.1 Omsorgsovertakelsesprosessen	5
1.3.2 Omsorgsovertakelsesinitiativ	5
1.3.3 Barnevernsarbeidere.....	5
1.4 Kappens struktur	6
2 Kunnskapsgrunnlag.....	7
2.1 Barnevernssystemet og dets formål	7
2.2 Omsorgsovertakelser i Norge.....	8
2.2.1 Internasjonal kritikk mot norske omsorgsovertakelsessaker	8
2.2.2 Antall berørte familier og bakgrunn for omsorgsovertakelser i Norge...9	
2.2.3 Vilkår og saksgang i omsorgsovertakelsessaker.....	11
2.2.4 Foreldres rettigheter ved omsorgsovertakelser	13
2.3 Tidligere forskning.....	14
2.3.1 Foreldres erfaringer med omsorgsovertakelser.....	14
2.3.2 Barnevernsarbeideres erfaringer med omsorgsovertakelser	16
2.3.3 Erfaringer med å formilde dårlig nytt.....	19
3 Teoretiske perspektiver	21
3.1 Kriseperspektiver	21
3.2 Stress og mestringsteori	24
3.3 Posisjoneringsteori.....	26
3.4 Stigma	27
3.5 Bakgrunn for valgte perspektiver.....	29
4 Metode	31
4.1 Vitenskapsteoretisk posisjon.....	31
4.2 Refleksivitet rundt egen rolle.....	32

4.3	Forskningsdesign	34
4.3.1	Kvalitative forskningsintervjuer.....	34
4.3.2	Utvalg og rekrutteringsstrategi.....	35
4.4	Datainnsamling	38
4.4.1	Intervjuguide og egen intervjukompetanse.....	38
4.4.2	Gjennomføring av intervjuene.....	40
4.4.3	Transkripsjon av intervjumaterialet.....	42
4.5	Analyse	42
4.5.1	Tematisk analyse.....	43
4.5.2	Diskursanalyse og posisjoneringsteori	46
4.6	Refleksjoner rundt empiriens kvalitet og begrensninger.....	48
4.7	Etiske refleksjoner	51
4.7.1	Vurderinger rundt foreldres deltakelse.....	51
4.7.2	Ivaretagelse av informert samtykke.....	53
4.7.3	Vurderinger knyttet til konfidensialitet	54
5	Presentasjon av artikkelstudiene	57
5.1	Artikkel 1 - Foreldre i krise. Foreldres opplevelser når barneverntjenesten fremmer omsorgsovertakelsessak til fylkesnemnda.....	59
5.2	Artikkel 2 - Breaking bad news: Child welfare workers' informing parents of care order proceedings.....	60
5.3	Artikkel 3 - Parents at war: A positioning analysis of how parents negotiate their loss after experiencing child removal by the state.....	62
6	Diskusjon	64
6.1	Omsorgsovertakelsesprosessen kan utfordre foreldres juridiske rettigheter	66
6.1.1	Emosjonelle og relasjonelle aspekter synes å true foreldres rett til informasjon	66
6.1.2	Maktaspekter i omsorgsovertakelsesprosessen kan true foreldres rett til medvirkning	71
6.1.3	Foreldres rett til oppfølging og veiledning synes svekket i omsorgsovertakelsesprosessen	74
6.2	Kompleksiteten synes krevende å håndtere for barnevernsarbeiderne....	77
6.3	Barnevernsarbeideres begrunnelse for omsorgsovertakelsesinitiativet kan medføre en forskyvning av ansvar og påføring av stigma	81
7	Implikasjoner	86

7.1	Man bør ivareta god informasjon til foreldre i omsorgsovertakelsesprosessen.....	86
7.2	Man bør sikre oppfølging og samarbeid med familiene i omsorgsovertakelsesprosessen.....	87
7.3	Man bør sikre støtte til barnevernsarbeiderne i omsorgsovertakelsesprosessen.....	89
7.4	Implikasjoner for videre forskning.....	90
8	Avslutning.....	93
	Referanser.....	94
	Artikkel 1.....	119
	Artikkel 2.....	138
	Artikkel 3.....	150
	Vedlegg.....	169
	Vedlegg 1 – Invitasjon til deltakelse i prosjektet (F).....	170
	Vedlegg 2 – Informasjonsskriv/samtykkeskjema (F).....	171
	Vedlegg 3 – Intervjuguide (F).....	173
	Vedlegg 4 – Invitasjon til deltakelse i prosjektet (BV).....	174
	Vedlegg 5 – Informasjonsskriv/samtykkeskjema (BV).....	175
	Vedlegg 6 – Intervjuguide (BV).....	177
	Vedlegg 7 – Tilrådning fra NSD.....	179
	Tabeller:	
	Tabell 1 Oversikt over forskningsspørsmål.....	3
	Tabell 2 Oversikt over temaer artikkel 1.....	45
	Tabell 3 Oversikt over temaer artikkel 2.....	46
	Tabell 4 Oversikt over posisjoner artikkel 3.....	48
	Tabell 5 Oversikt over artikkelstudiene.....	58
	Tabell 6 Oversikt over avhandlingens funn.....	65
	Tabell 7 Oversikt over problemområder.....	65

1. Innledning

Det er vesentlig å følge nøye med på, og ha kunnskap om statlige inngrep, spesielt om de har store konsekvenser for menneskers liv (Mik-Meyer & Villadsen, 2013). Omsorgsovertakelser er beskrevet som et 'inngripende' (Skivenes & Søvig, 2017, s. 40), 'sensitivt' (Burns et al., 2017, s. 1) og 'ekstremt' (Juhasz, 2018, s. 530; Thrana & Fauske, 2014, s. 232) statlig tiltak. I Norge var det 9 297 barn (0-18 år) under barnevernets omsorg i 2020, noe som tilsvarer 8 pr. 1000 barn (Bufdir, 2021). Barnevernfaglige vurderinger kan betegnes som «wicked problems» (Samsonsen & Turney, 2016), ved å være komplekse beslutninger med lite rutine, usikre utfall, ufullstendig informasjon og motstridende interesser (Harrison, 1999). Dette er spesielt karakteristisk for omsorgsovertakelsessaker (De Bortoli & Dolan, 2014; Skivenes & Tonheim, 2016; Statens Helsetilsyn, 2019). Omsorgsovertakelser er et inngrep i retten til privatliv og familieliv (Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) 1953, art 8, Grl, 1814, §§ 102 og 104, FNs barnekonvensjon (BK), 1989, Art 16). Samtidig kan tiltaket sikre barns rett til å bli beskyttet mot omsorgssvikt, vold og overgrep (Barnekonvensjonen (BK), 1989, art.19; Grl, 1814, § 104). Å avveie retten til familieliv mot barnets rett til beskyttelse er krevende (NIM, 2020, s. 3). Forskning viser at omsorgsovertakelser kan ha alvorlige konsekvenser for foreldre (Baum & Negbi, 2013; Ellingsen, 2007; Falch Eriksen, 2016; Geddes, 2021; Nixon et al., 2013). Samtidig kan omsorgssvikt ha omfattende og skadelige ringvirkninger for barns utvikling (Falch-Eriksen & Skivenes, 2019; Lehmann & Kayed, 2018).

Det kan også påvirke deres voksenliv, både sosialt, økonomisk, utdannings- og helsemessig (Haugland et al., 2021; Metzler et al., 2017; Smith et al., 2019; Witt et al., 2019). Balansegangen i avveiningene kan beskrives som «...damned if they don't remove children and damned if they do» (Featherstone et al., 2014, s. 1).

Det overordnede argumentet for å studere omsorgsovertakelser er tiltakets inngripende karakter. I tillegg har forskning pekt på et begrenset kunnskapsgrunnlag. Flere studier har påpekt manglende kunnskap om foreldres erfaringer med omsorgsovertakelser (Ellingsen et al., 2018; Honey et al., 2018; Höjer, 2011; Juhasz, 2018; Schofield et al., 2011; Smeeton & Boxhall, 2011; Nixon et al., 2013). Selv om det har tilkommet flere studier har også nyere forskningslitteratur savnet kunnskap om foreldres erfaringer med ufrivillige inngrep fra barnevernet (Bouma et al., 2020). Shanks og Weitz (2020) etterlyser kunnskap om foreldres behov i omsorgsovertakelsessaker, og deres erfaringer med å leve med mindre synlige stigma. I tillegg til begrenset kunnskap om foreldres erfaringer, er det også behov for kunnskap om barnevernets praksis på området. Ifølge Burns et al. (2017, s. 3) vet man lite om hva som skjer i barnevernets beslutningsprosesser, og det er manglende kunnskap om hvordan barnevernsarbeidere opplever prosessene (Juhasz & Skivenes, 2016). I tillegg er det behov for å undersøke hvordan barneverntjenesten sikrer informasjon til foreldre, engasjerer dem, og hvordan foreldres perspektiver blir vurdert i prosessene (Berrick et al., 2017). Dette taler samlet for avhandlingens relevans for fagfeltet.

1.1 Avhandlingens problemstilling og forskningsspørsmål

Avhandlingens overordnede problemstilling er;

Hvordan erfares en omsorgsovertakelsesprosess av foreldre og barnevernsarbeidere og hvilke problemområder kan avspeiles i deres fortellinger?

For å besvare problemstillingen stilles følgende forskningsspørsmål:

Artikkel 1	Artikkel 2	Artikkel 3
Hvordan opplever foreldre å bli informert om en omsorgsovertakelsesprosess og hvordan erfarte de tiden frem mot fylkesnemndsbehandling?	Hvordan erfarer barnevernsarbeidere å formidle beslutningen av dårlig nytt til foreldre om barneverntjenestens omsorgsovertakelsesinitiativ og hvordan håndterer de oppgaven?	Hvordan erfarer foreldre å bli posisjonert av barneverntjenesten i en omsorgsovertakelsesprosess? Reforhandler foreldre disse posisjonene og forstås sorgen som legitim sett i lys av foreldresvikt og samfunnets forventinger til foreldreskap?
Engelsk oversettelse:		
	(How do Norwegian child welfare workers perceive breaking bad news of a care order initiative to parents and how do they cope with the task?)	(How do parents who have experienced a child removal perceive being positioned by Norwegian Child Welfare Services in this process? How do they engage with and negotiate these positions and do the parents perceive the loss of the everyday care of their child as legitimate or illegitimate in the context of parental failure and societal expectations of parenthood?)

Tabell 1 Oversikt over forskningsspørsmål

1.2 Avhandlingens målsettinger

Gjennom å belyse foreldre og barnevernsarbeideres erfaringer med omsorgsovertakelsesprosessen og tilknyttede problemområder er målsettingen for avhandlingen at den skal være et kunnskapsbidrag til praksis-, utdannings- og forskningsfeltet. Avhandlingen belyser omsorgsovertakelsesprosessen gjennom ulike perspektiver ved å utforske både foreldre (artikkel 1 og 3) og barnevernsarbeideres (artikkel 2) erfaringer. Avhandlingen bidrar slik med spesifikk kunnskap om hvordan foreldre erfarer å bli orientert om et omsorgsovertakelsesinitiativ i formidlingsmøtet, hvordan de erfarte ventetiden før fylkesnemndsbehandling og hvilke behov de hadde i denne prosessen. Videre synligjøres det hvordan de opplevde å bli posisjonert av barneverntjenesten i omsorgsovertakelsesprosessen. Avhandlingen bidrar i tillegg med kunnskap om hvordan barnevernsarbeidere kan erfare å formidle et omsorgsovertakelsesinitiativ og fortellingene deres gir innblikk i barnevernfaglig praksis på området. På overordnet nivå synligjøres ulike problemområder tilknyttet omsorgsovertakelsesprosessen. Avhandlingen er slik en ressurs til økt forståelse ved å frembringe empirinær kunnskap om hvordan fenomenet kan erfares av enkeltindivider, samtidig som den også belyser kollektive erfaringer og tilknyttede problemområder.

1.3 Begrepsavklaring

1.3.1 Omsorgsovertakelsesprosessen

I avhandlingen avgrenses omsorgsovertakelsesprosessen til å oppstå i det foreldre blir informert om barneverntjenestens beslutning i *formidlingsmøtet*. I dette treffpunktet orienterer barnevernsarbeiderne foreldre om barnevernstjenestens beslutning om å fremme en sak om omsorgsovertakelse til fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker (fylkesnemnda) jf. Lov om barneverntjenester (Bvl) (1992) § 4-12. Prosessen omfatter videre ventetiden frem mot fylkesnemndsbehandling og foreldres retrospektive fortellinger av livet etter en omsorgsovertakelse.

1.3.2 Omsorgsovertakelsesinitiativ

Begrepet omsorgsovertakelsesinitiativ benyttes for å øke lesbarheten i avhandlingen og henviser til barneverntjenestens beslutning om å fremme en sak om omsorgsovertakelse til fylkesnemnda jf. Bvl (1992) § 4-12.

1.3.3 Barnevernsarbeidere

I avhandlingen benyttes samlebetegnelsen barnevernsarbeidere. Med det menes ansatte i den kommunale barneverntjenesten som utfører arbeid etter Bvl (1992).

1.4 Kappens struktur

Avhandlingen består av tre artikkelstudier, bundet sammen av denne kappeteksten. Kappen er strukturert i åtte kapitler. I kapittel 2 presenteres kunnskapsgrunnlaget for avhandlingen. Her redegjøres det for barnevernssystemet og omsorgsovertakelser i Norge. Videre vises det til aktuell nasjonal og internasjonal forskning om foreldre og barnevernsarbeideres erfaringer med omsorgsovertakelser. I kapittel 3 presenteres avhandlingens teoretiske rammeverk før det redegjøres for avhandlingens metodologi i kapittel 4. I kapittel 5 oppsummeres avhandlingens tre artikkelstudier. I kapittel 6 settes avhandlingens funn sammen og overordnede problemområder drøftes i lys av tidligere presentert forskning og teori. I kapittel 7 pekes det på implikasjoner for praksis-, utdannings og forskningsfeltet, før avhandlingen avsluttes i kapittel 8.

2 Kunnskapsgrunnlag

I dette kapitlet vil den kontekstuelle rammen for avhandlingen belyses. Det redegjøres først for det norske barnevernssystemet og dets formål, før omsorgsovertakelser i Norge beskrives nærmere. Her vises det blant annet til internasjonal oppmerksomhet mot norske omsorgsovertakelsessaker, statistikk, saksgang og foreldres juridiske rettigheter. I tillegg presenteres tidligere forskning på foreldres og barnevernsarbeideres erfaringer med omsorgsovertakelser.

2.1 Barnevernssystemet og dets formål

Barnevernsarbeidere kan forstås som bakkebyråkrater (Lipsky, 1980) ved at de er satt til å utføre statlige forpliktelser og politiske føringer i praksis. Det norske barnevernet har som formål å «...sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal også bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.» (Bvl, 1992, § 1-1). Omsorgsovertakelse er et alvorlig inngrep, med store ringvirkninger, og terskelen for vedtak skal derfor være høy (Prop. 133L, 2020-2021, s. 193). Barneverntjenesten skal, så langt det er mulig, arbeide med tanke på familien som helhet, respektere biologiske bånd og bestrebe å gjøre undersøkelser og tiltak minst mulig inngripende (Bvl, 1992, §§ 4-12, andre ledd). Tiltak skal være til barnets beste (Bvl, 1992, § 4-1; Grunnloven (GrL), 1814, § 104, andre ledd; Barnekonvensjonen (BK), 1989, Art 3). Det norske barnevernssystemet har lokale variasjoner, få

retningslinjer, og baserer seg i stor grad på barnevernsarbeideres profesjonelle vurderinger og skjønn (Samsonsen & Turney, 2017). Systemet favner også delvis motstridene verdier ved å være familiesentrert, samtidig som det også er barnesentrert, ved å anse barnet som et individ med egen verdi (Skivenes, 2011). Innen sosialfaglig arbeid skal man tilrettelegge for medvirkning. Dette innebærer å anerkjenne individers personlige styrker, om å omfordele makt gjennom demokratiseringsidealer, og gi brukere større innflytelse på tjenestene de mottar (Slettebø, 2013). Selv om barnevernsarbeidere skal sikre medvirkning, kan deltakelse i barnevernssaker være krevende idealer å oppnå i praksis, spesielt i saker som inneholder tvangsaspekter (Healy, 1998; Oterholm, 2003). Barnevernets tiltak skal være forsvarlige (Bvl, 1992, § 1-4). Kravet defineres ikke konkret (Kane, 2018; Sørensen et al., 2019) men fremgår som en rettslig standard på arbeidet hvor man tar utgangspunkt i samfunnsetiske etiske normer, faglig praksis, kunnskap og retningslinjer (Prop. 106 L, 2012-2013, s. 129).

2.2 Omsorgsovertakelser i Norge

2.2.1 Internasjonal kritikk mot norske omsorgsovertakelsessaker

Norsk barnevern har over tid mottatt både nasjonal (Statens Helsetilsyn, 2019), og internasjonal kritikk (Falch-Eriksen & Skivenes, 2019; NIM, 2020). Denne oppmerksomheten har trolig vært medvirkende til at Den Europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) rettet et særlig kritisk blikk mot Norge og norsk barnevern (Falch-Eriksen & Skivenes, 2019,

112). Norge er dømt for brudd på menneskerettigheter i et oppsiktsvekkende høyt antall saker av EMD (NIM, 2020). Dommene kan betegnes som en ”wave of criticism” (Melinder, van der Hagen & Sandberg, 2021, s. 1). Det er imidlertid verdt å merke seg at det i de fleste sakene ”... ikke [er] selve omsorgsovertakelsen som er gjenstand for prøving, og det er i hovedsak heller ikke omsorgsovertakelsen som danner grunnlag for kritikk fra EMDs side. ” (NIM, 2020, s 2). Ifølge Sørensen (2020, s. 105) er det bærende elementet i begrunnelsene til EMD ”...manglende fokus på gjenforening...”. Det er et grunnleggende prinsipp i EMDs praksis at omsorgsovertakelser skal regnes som midlertidige, med en målsetting om å oppnå gjenforening (NIM, 2020, s. 34). Utover at Norge har blitt kritisert for ikke å legge godt nok til rette for gjenforening, mener EMD at det er også er manglende ivaretagelse av foreldres juridiske rettigheter i forbindelse med omsorgsovertakelsessaker (Melinder, van der Hagen og Sandberg, 2021).

2.2.2 Antall berørte familier og bakgrunn for omsorgsovertakelser i Norge

Ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB)¹ mottok 52 862 barn barnevernstiltak i Norge i 2020. Blant disse mottok 43 565 hjelpetiltak i hjemmet, mens 9297 barn mottok omsorgstiltak. Det er altså vesentlig færre barn som mottar omsorgstiltak, enn hjelpetiltak. Statistikken for omsorgstiltak er komplisert, av barna plassert utenfor hjemmet i 2020

---

¹ <https://www.ssb.no/statbank/table/09050/tableViewLayout1/>

hadde barneverntjenesten overtatt omsorgen for 77 % av disse, da statistikken også inkluderer andre plasseringer (akutt plasseringer og enslige mindreårige asylsøkere) (Bufdir, 2021). De seneste årene har man sett en reduksjon i antall små barn (0-6 år) under barnevernets omsorg (SSB, 2021). De fleste barna under barnevernets omsorg er 13 til 18 år gamle (Bufdir, 2021)

Sammenlignet med andre nordiske land har Norge hatt en høyere andel omsorgsovertakelser (Hestbæk et al., 2020). I perioden 2008-2015 økte antall akutt plasseringer i Norge (Storhaug et al., 2019). De senere årene har det derimot vært en nedgang i både akutte plasseringer og omsorgsovertakelser. Nedadgående tall skyldes at man overtar omsorgen for færre barn, men også at det har vært en reduksjon i akutt plasseringer og bosetting av enslige mindreårige flyktninger (Bufdir, 2021).

Når det kommer til begrunnelsene for omsorgsovertakelser er disse som oftest knyttet opp til individuelle sårbarheter hos foreldre som manglende foreldreferdigheter, psykiske problemer, rusmisbruk, eller høy grad av konflikt eller vold i hjemmet (Statens Helsetilsyn, 2019). Det føres ikke direkte statistikk over hvor mange foreldre som berøres av omsorgsovertakelser i Norge (Bufdir, 2018). Man kan heller ikke lese ut av antall barn hvor mange foreldre som er berørt, da statistikken er påvirket av at flere barn kan komme fra samme søskenflokk (Bufdir, 2018).

Ser man på foreldrene på gruppenivå viser forskning at de i en del tilfeller kan ha allerede eksisterende sårbarheter (Egelund & Hestbæk, 2003; Slettebø, 2009; Zorning Andersen & Gjesing, 2016). Det synes å være sammenheng mellom familiers kontakt med barneverntjenesten og sosial status og levekår (Andenæs, 2004; Clausen & Kristofersen, 2008; Fauske et al., 2018). Videre vet man at mange foreldre som opplever omsorgsovertakelser er aleneforsørgere (ofte mødre) og mye tyder på at en del av foreldrene også har hatt egne belastninger i barndommen (Bufdir, 2018). Å oppleve omsorgsovertakelser synes også å kunne forsterke vansker av psykososial-, sosioøkonomisk- og helsemessig karakter hos foreldre (Broadhurst & Mason, 2017; Granerud et al., 2021; Neil, 2017).

2.2.3 Vilkår og saksgang i omsorgsovertakelsessaker

En omsorgsovertakelse i Norge skal kun vedtas hvis barn har alvorlige mangler i daglig omsorg, ikke får dekket særlige behov, utsettes for mishandling eller overgrep i hjemmet, eller hvis det er overveidende sannsynlig at helse eller utvikling vil bli alvorlig skadd fordi foreldrene ikke er i stand til å ta tilstrekkelig ansvar for barnet (Bvl, 1992, § 4–12, første ledd bokstav a–d). I tillegg må omsorgsovertakelse anses nødvendig. Det skal ikke fattes vedtak om det kan skapes tilfredsstillende forhold for barnet gjennom hjelpetiltak (Bvl, 1992, § 4-12, andre ledd).

Når omsorgsovertakelse vurderes som et nødvendig tiltak, er det barneverntjenesten ansvar å fremme begjæring om omsorgsovertakelse

til fylkesnemnda (Bvl, 1992, § 7-10). Fylkesnemnda er et uavhengig statlig domstollignende organ som har beslutningsmyndighet i omsorgsovertakelsessaker (Skivenes & Søvig, 2017, s. 48). Saker om omsorgsovertakelse skal behandles grundig. Både barneverntjenesten og foreldre med partsrettigheter skal gis mulighet til å bli hørt og det skal tilrettelegges for kontradiksjon (motsigelse) (Bvl, 1992, § 7-3). Fylkesnemnda skal foreta en selvstendig vurdering og behandlingen skal være «...betryggende, rask og tillitsskapende...» (Bvl, 1992, §7-3).

Fylkesnemndene har utprøvd samtaleprosesser, en saksbehandlingsform hvor man inviterer partene til en form for megling for å forsøke å finne gode løsninger for barnet. Erfaringer viser at man ofte trenger flere samtaler og at det kan være tidkrevende. Samtidig gikk, i 2019, kun omkring 30 % av sakene som var i samtaleprosess videre til ordinær behandling (Fylkesnemndene, 2020). Ved behandling av omsorgsovertakelser viser statistikk fra fylkesnemnda (2020) at barneverntjenesten i landsgjennomsnitt gis medhold i 80 % av sakene. Når fylkesnemnda fatter vedtak om omsorgsovertakelse kan dette påklages (Bvl, 1992, § 7-24). Vedrørende ordinære forhandlinger har fylkesnemnda tidligere vært kritisert for lang behandlingstid, få saker ble behandlet innenfor målet om 6 uker, og nesten en fjerdedel av sakene hadde en ventetid på over fire måneder (Riksrevisjonen, 2015). Fylkesnemndene har siden redusert denne saksbehandlingstiden (Fylkesnemndene, 2020).

2.2.4 Foreldres rettigheter ved omsorgsovertakelser

Barneverntjenesten har en lovpålagt plikt til å samarbeide med og gi oppfølging til biologiske foreldre underveis i saker og i etterkant av omsorgsovertakelser (Bvl, 1992, § 4-16). I omsorgsovertakelsesprosessen skal foreldre informeres, gjøres kjent med sine partsrettigheter og deres perspektiver skal bli hørt (Bvl, 1992, § 1-7; Forvaltningsloven (Fvl), 1967, §§ 16 og 17). Omsorgsovertakelser i Norge skal i utgangspunktet være en midlertidig ordning (Prop. 169 L, 2016-2017, s. 65). Barneverntjenesten skal arbeide for å tilbakeføre barnet til sine foreldre når det er til barnets beste (Prop. 169 L, 2016-2017, s. 65). Ifølge Sørensen (2020, s.108-109) står det ikke eksplisitt i Barnevernloven at omsorgsovertakelser skal være midlertidige, men det har vært fremhevet i juridisk litteratur at det i prinsippet er midlertidig. Et slikt premiss er også «...et tydeligere premiss i EMDs praksis enn i norsk barnevernsrett» (Sørensen, 2020, s. 109).

Utover foreldres rett til oppfølging med tanke på samvær eller tilbakeføring av barnet, har de også krav på å motta generell hjelp (Prop. 169 L, 2016-2017). I norsk kontekst har det over tid vært aktualisert at foreldre som opplever omsorgsovertakelser har behov for styrket oppfølging (NOU 2012:5; Slettebø, 2009). Familievernet har et særskilt ansvar for å tilby hjelp og oppfølging til foreldre som er fratatt omsorgen (Prop. 169 L, 2016-2017, s. 65).

2.3 Tidligere forskning

2.3.1 Foreldres erfaringer med omsorgsovertakelser

Utover at omsorgsovertakelser har menneskerettslige konsekvenser synliggjør tidligere forskning at tiltaket også representerer store emosjonelle belastninger for foreldre. Internasjonale studier viser at foreldre kan oppleve omsorgsovertakelser som intenst smertefullt og traumatiserende, de kan oppleve sjokk, desorientering, angst, lammelse, depresjon, sorg, skam og suicidale tanker (Baum & Negbi, 2013; Geddes, 2021; McKegney, 2003; Nixon et al., 2013). Disse funnene samsvarer også med nordiske studier på foreldres erfaringer med omsorgsovertakelser (Egelund & Hestbæk, 2003; Höjer, 2007; 2011; Falch – Eriksen, 2016; Shanks & Spånberg Weitz, 2020; Slettebø, 2009; Zorning Andersen & Gjesing, 2016). Forskning finner også at når omsorgsovertakelser starter med «akuttplasseringer» synes det å være spesielt stressende og belastende for familiene (Baugerud & Melinder, 2012; Storhaug & Kojan, 2017; Tembo, 2020). Familier kan oppleve akuttplasseringer som spesielt uforutsigbare, og manglende informasjon i prosessen kan forsterke krisen for barn og foreldre (Storhaug et al., 2020, s. 170).

Forskning har videre vist at foreldre kan streve med å forstå hva som skjer i omsorgsovertakelsessaker (Falch Eriksen, 2016; Lewis, 2022; Syrstad & Slettebø, 2019). Foreldre kan oppleve kriser (Egelund & Hestbæk, 2003; Höjer, 2007; 2011; Falch – Eriksen, 2016; McKegney,

2003; Nixon et al., 2013) og behøve krisehjelp (Slettebø, 2009; Zorning Andersen & Gjesing, 2016). Nordiske studier har funnet at foreldre ikke alltid opplever støtte og anerkjennelse fra barnevernsarbeidere på sine krise- og sorgreaksjoner (Zorning Andersen & Gjesing, 2016) og at slike reaksjoner kan brukes mot dem (Höjer, 2007; 2011). Studier har også problematisert at foreldres emosjoner kan bli oppfattet som irrelevante eller bli ignorert i barnevernssaker, også i situasjoner hvor barneverntjenesten tar store beslutninger på familiens vegne (Höjer, 2011; Thrana & Fauske, 2014). I omsorgsovertakelsessaker har foreldre videre gitt uttrykk for en opplevelse av at barneverntjenesten prioriterte beskyttelse av barnet fremfor støtte til foreldrene (Höjer, 2011). Forrester et al. (2012) har påpekt at motstand fra foreldre i barnevernssaker må forstås i lys av kvaliteten på interaksjonen med sosialarbeideren. Foreldre har uttrykt ønske om at barnevernsarbeidere er empatiske, men samtidig ærlige og tydelige i kontakten med dem (Bouma et al., 2020).

Siden begrunnelsene for omsorgsovertakelser ofte knyttes til individuelle årsaker hos foreldrene (Statens Helsetilsyn, 2019; NIM, 2020) og kan begrunnes gjennom negative karakteristikk (Burns et al., 2018; Masson, 2012) har forskere problematisert at omsorgsovertakelser kan medføre stigmatisering og skamfølelse hos foreldre (Broadhurst & Mason, 2017; Geddes, 2021; Höjer, 2011; Morriss, 2018; Schofield et al., 2011; Shanks & Spånberg Weitz, 2020). Studier har videre vist at foreldre kan oppleve fordømmelse eller manglende sosial støtte fra samfunnet i forbindelse med omsorgsovertakelser og at

omsorgsovertakelsen kan utfordre deres identitet og foreldreskap (De Wilde & Vanobbergen, 2020; McKegney, 2003; Moriss, 2018; Nixon et al., 2013; Salem & De Wilde, 2021; Schofield et al., 2011).

Studiene over retter seg mer generelt mot foreldres erfaringer med omsorgsovertakelser. Når det kommer til å utforske selve formidlingen av et omsorgsovertakelsesinitiativ synes det å være manglende kunnskap. I en studie som undersøkte foreldres erfaringer med barneverntjenesten i Trondheim kommune fant Haugen et al. (2012, s. 44-45) at foreldre opplevde å motta informasjonen om en omsorgsovertakelsesprosess som uventet og sjokkerende og at ventetiden frem mot fylkesnemndsbehandling var belastende. Internasjonal forskning har også problematisert at ventetiden før rettsbehandling i sakene kan være en ekstra belastning for familiene (McKeigue & Beckett, 2010), samt medføre en ytterligere risiko for hjemmeboende barn (Beckett & McKeigue, 2003).

2.3.2 Barnevernsarbeideres erfaringer med omsorgsovertakelser

Det synes, i likhet med manglende forskning på foreldres erfaringer med formidlingsmøter, å være manglende kunnskap om hvordan barnevernsarbeidere erfarer omsorgsovertakelser (Burns et al., 2018). Forskning på feltet viser imidlertid at samarbeidsklimaet mellom foreldre og barnevernsarbeidere kan være preget av motstridende interesser og konflikt i omsorgsovertakelsessaker (Berrick et al., 2017; Masson, 2012). Sosialarbeiderne kan oppleve forberedelse og deltakelse

i rettsbehandlingen som omfattende og følelsesmessig krevende (McKeigue & Beckett, 2010) og de kan føle seg engstelige i omsorgsovertakelsesprosesser (Taylor et al., 2008). Man vet at truende situasjoner med høyt konfliktnivå kan øke forekomsten av angst og stress, spesielt i ukjente og situasjoner (LeBlanck et al., 2012). Å bli utsatt for trusler mot egen sikkerhet, syne så øke risiko for utbrenthet hos barnevernsarbeidere (Engstrøm, 2016; Miranda & Godwin, 2018). Norske data viser også at sosialarbeidere er utsatt for emosjonelt stress, trusler og vold i arbeidslivet, med høyere risiko for sykefravær (NOA, 2016; STAMI, 2016). Opplevd stress og belastning kan påvirke barnevernsarbeideres vurderinger om å slutte i jobben, spesielt når man er mindre erfaren (Olaniyan et al., 2020; Radey et al., 2018).

I Skivenes og Tonheims (2016) studie, som undersøkte beslutningsprosessen i omsorgsovertakelsesaker, fant man at barnevernsarbeidere i Norge mente de kunne forbedre omsorgsovertakelsesprosessen gjennom mer ærlig kommunikasjon og bedret samarbeid med foreldre. Juhasz og Skivenes (2016) har imidlertid påpekt at barnevernsarbeiderne kan ha liten tid til å interagere med partene i en omsorgsovertakelsesaker. Barnevernsarbeidere kan også oppleve tidspress når det kommer til å fatte beslutninger i sakene (Beckett et al., 2007). Dette samsvarer med forskning som på generelt grunnlag viser at barnevernsarbeidere ofte er under press når det kommer til arbeidsbelastning, tidsbruk, ressurser, fasiliteter og budsjett (Engstrøm, 2016; Juhasz & Skivenes, 2016; Miranda & Godwin, 2018;

Taylor et al., 2008). I tillegg synes forskning på plasseringer utenfor hjemmet å tyde på at det kan ta tid for barnevernsarbeiderne å forstå barnets omsorgssituasjon, samt at gode relasjoner til foreldre noen ganger kan skygge for bekymringen i sakene (Storhaug et al., 2019). I tillegg er det ofte alvorlig hendelser, en såkalt «trigger» som skal til før barnevernsarbeiderne gjør nye vurderinger i sakene som medfører beslutninger om å flytte barnet ut av hjemmet (Anderssen, 2010; 2011).

En svensk studie (Gümüscü et al., 2020) indikerer at barnevernsarbeidere kan streve med å forvalte kompleksitet i barnevernsarbeid. Blant annet kan barnevernsarbeideres prioriteringer svinge mellom fokus på familien eller barnet ut fra hvilke endringer som synes mulig å oppnå i sakene. Knyttet til omsorgsovertakelser tyder forskning (Beckett et al., 2007) på at barnevernsarbeidere primært fokuserer på hva de forstår som barnets beste. I tillegg har studier som fokuserer mer generelt på samhandling mellom foreldre og barnevernsarbeidere problematisert at det kan oppstå maktasymmetrier i møter mellom barnevernsarbeidere og foreldre. Ifølge Boutanquoi et al. (2020) tillegges barnevernsarbeideres synspunkter oftest vekt i samhandling mellom partene. Det er også påpekt at virkelighetskonstruksjonene i stor grad er styrt av barnevernsarbeiderne (Boutanquoi et al., 2020; Langsrud et al., 2019; Midjo; 2010). Langsrud et al. (2019) har blant annet vist at det kan oppstå utilsiktede konsekvenser for foreldre i hjelpetiltakssaker, fordi deres selvforståelse synes preget av «barnevernsskapte virkeligheter». I en

svensk studie (Wissö et al., 2021) som undersøkte barnevernsarbeideres forståelser av foreldre med barn i fosterhjem fant man at barnevernsarbeidernes konstruksjoner kunne ha betydning for hvilken oppfølging foreldre fikk. Forskning har pekt på at barnevernsarbeid er komplekst og at barnevernsarbeidere kan ha behov for veiledning og lederstøtte for å sikre god praksis (Christiansen & Andreassen 2010;2011; Gotvassli & Moe, 2019; Olaniyan et al., 2020).

2.3.3 Erfaringer med å formidle dårlig nytt

Siden det synes å mangle forskning på hvordan barnevernsarbeidere erfarer å skulle formidle dårlig nytt om et omsorgsovertakelsesinitiativ trekkes det i avhandlingen på relatert forskning fra helsearbeideres erfaringer med å formidle dårlig nytt til pasienter. Leger kan oppleve å formidle dårlig nytt om sykdom eller død som en stressende og ukomfortabel oppgave (Baile et al., 2000; Buckmann, 2002; Mostafavian & Shaye, 2018; Shaw et al., 2013; Sobczak et al., 2016). Vansker med å formidle dårlig nytt og manglende kompetanse på området er også rapportert fra sykepleiere, audiologer og logopeder (Fontes et al., 2017; Geal-Dor & Adelman, 2018; Gold & Gold, 2018). Ubehaget synes å være relatert til hvordan man skal informere om situasjonen, til uforutsigbarheten ved pasientens reaksjon og til håndtering av egne følelser (Mostafavian & Shaye, 2018; Shaw et al., 2013). Erfaring synes likevel å lette oppgaven, ved at man utvikler mestringsstrategier og blir mer komfortabel med å takle situasjonen (Shaw et al., 2013; Silveira et al., 2017). Man kan merke seg at man innen dette forskningsfeltet har

benyttet sosialarbeidere som veiledere for medisinstudenter i trening av å formidle dårlig nytt. I studien til Min et al. (2016, s. 844) omtales sosialarbeiderne som "eksperter" i kommunikasjon og som en "psykologisk bro» mellom legene og pasientene. Siden det mangler forskning på hvordan barnevernsarbeidere opplever rollen som budbringere av dårlig nytt, men kan forstås som mer rustet enn leger, er det også interessant å studere deres erfaringer med å formidle dårlig nytt. Det er allikevel viktig å ta høyde for at det er erfaringer tilknyttet ulike kontekster, refleksjoner rundt dette er utdypet i artikkel 2 (Otterlei & Studsrød, 2021).

3 Teoretiske perspektiver

I dette kapitlet vil det redegjøres for valgte teoretiske perspektiver som benyttes for å belyse avhandlingens overordnede problemstilling og forskningsspørsmål. Dette omhandler relevante kriseperspektiver (Axelson, 2011; Cullberg, 2007; Helsedirektoratet, 2016), stress og mestringsteori (Lazarus & Folkman, 1984), posisjoneringsteori (Davies & Harré, 1990) og stigma (Goffman, 1963; Link & Phelan, 2001; Tyler, 2020). I tillegg ble det benyttet begreper fra sorgteori (Doka, 1989, 2002; Kaufmann, 2002) i artikkel 3 (Otterlei & Engebretsen, 2021). Siden dette var en mindre del av studien, og begrepene er forklart i artikkelen, har jeg valgt å ikke redegjøre nærmere for disse begrepene i kappen, da de ikke anvendes i kappens diskusjon.

3.1 Kriseperspektiver

Kriseperspektiver benyttes for å oppnå en økt forståelse av foreldres erfaringer med omsorgsovertakelsesprosessen. Kriser kan sies å være menneskelige responser på negative begivenheter som oppleves truende og som ofte er uventede (Axelson, 2011; Cullberg, 2007; Helsedirektoratet, 2016). Kriser kan defineres på ulike måter. Cullberg (2007, s. 108) har definert traumatiske kriser som « (...) individets psykiske situasjon ved en ytre hendelse [som er] av en slik art at personens fysiske eksistens, sosiale identitet og trygghet eller grunnleggende livsmuligheter blir truet.» I følge Sellnow og Seeger (2021, s. 1) kan kriser betegnes som begivenheter med høy grad av usikkerhet som utfordrer vår følelse av normalitet og våre

meningsskapende prosesser. Slike situasjoner kan være naturkatastrofer, pandemier, terror og krig (Sellnow & Seeger, 2021). Det kan også være hendelser som berører individuelt som død, ulykker, sykdom og lignende (Axelson, 2011, s. 32-36). Selv om de fleste vil oppleve sorg og stress i forbindelse med traumatiske hendelser reagerer mennesker ulikt på kriser (Axelson, 2011 s. 75-77; Cullberg, 2007; Strobe et al., 2008). Belastningens intensitet og varighet (Helsedirektoratet, 2016), samt individuelle faktorer og den psykososiale situasjonen den foregår i (Axelson, 2011, s. 28-29) vil avgjøre hvor stor konsekvens krisen får.

Å ivareta mennesker i krise kan være utfordrende, både i den akutte situasjonen, men også i oppfølgingen i ettertid (Helsedirektoratet, 2016). Når mennesker er i sjokk, eller krise kan man ha vansker med å oppfatte informasjon og man husker ofte lite fra selve hendelsen (Axelson, 2011, s. 36; Cullberg, 2007; Helsedirektoratet, 2016). Mennesker vil ha behov for å finne mening i belastende situasjoner (Axelsson, 2011). Forståelse av hva som skjer kan bidra til å lette håndteringen ved at det gir en følelse av kontroll og bidra til håp (Axelsson, 2011). Personers «opplevelse av sammenheng», hvordan mennesker opplever en situasjon som begripelig, håndterbar og meningsfull, er ifølge Antonovsky og Lev (2000) også avgjørende for muligheten til å bearbeide og komme styrket ut av kriser. Derfor er kommunikasjon i krisesituasjoner avgjørende, men krevende (Sellnow & Seeger, 2021).

Man har lenge forstått kriser som faseinndelte, og Cullbergs (2007) inndeling er utbredt (Jacobsson & Åkerström, 2015, s. 234). En slik faseinndeling er imidlertid kritisert for ikke å tilstrekkelig hensynta mangfoldet i kriser (Strobe et al., 2008). Cullberg (2007) har på sin side understreket at mennesker vil reagere ulikt på kriser og at inndelingen ikke må forstås som en fast modell. I følge Cullberg (2007) starter kriser ofte med en *sjokkfase* som varer fra noen sekunder til et par døgn. Når mennesker er i sjokk kan de fremstå rolige og behersket, men er ofte preget av et indre kaos og de kan oppleve situasjonen som uvirkelig (Cullberg, 2007). Helsedirektoratet (2016) beskriver også en slik sjokkreaksjon som en umiddelbar respons i kriser, men avgrenser den til første dag ved belastende og traumatiske hendelser. Umiddelbare reaksjoner kan være «(...) forvirring, uvirkelighetsfølelse, sterke emosjonelle reaksjoner eller fravær av følelser, tristhet, frykt, sinne, maktesløshet, selvbebreidelse, benektelse (...)» (Helsedirektoratet, 2016, s. 48). Også fysiske reaksjoner som hjertebank, svimmelhet, hyperventilering, skjelving og kvalme er vanlig (Helsedirektoratet, 2016, s. 48). Etter hvert som sjokket dempes vil man ta hendelsen mer inn over seg. Dette beskriver Cullberg (2007) som *reaksjonsfasen*, hvor vanlige responser er sorg, fortvilelse, avmakt, desperasjon, uro, kaos og skyldfølelse (Axelson, 2011, s. 35; Cullberg, 2007). Sinne og sterke følelsesutbrudd er også normalt, og noen reagerer med selvdestruktivitet eller selvforakt (Cullberg, 2007). I slike situasjoner bør derfor risiko for selvmord vurderes (Helsedirektoratet, 2016). Når krisen får tid til å synke inn vil de fleste over tid akseptere det som skjedde og ta situasjonen inn

over seg. Dette betegner Cullberg (2007) som *bearbeiding- og nyorienteringsfasen*. Selv om de fleste vil bearbeide kriser og gjenoppta hverdagslige gjøremål med tiden, kan noen også stagnere i krisen (Axelson, 2011, s. 36). Det er spesielt risiko for stagnasjon om man ikke får hjelp til bearbeiding (Cullberg, 2007). Individuell sårbarhet og psykiske problemer kan også påvirke i hvilken grad mennesker har evne til å håndtere kriser (Helsedirektoratet, 2016).

3.2 Stress og mestringsteori

Lazarus og Folkmans (1984; 1988) teori om stress og mestring viser hvordan avvik mellom opplevde situasjonskrav og individuelle ressurser til å håndtere situasjonen kan generere stress og emosjoner. Teorien er veletablert og benyttet på tvers av flere felt (Biggs, Brough & Drummond, 2017). Stress forstås av Lazarus og Folkman (1984) som tilstanden om oppstår i samspill mellom individet og omgivelsene. Når personer erfarer avvik mellom opplevde krav og egen evne til å håndtere situasjonen, kan stress og negative emosjoner oppstå. Når situasjoner oppleves som farlige, utfordrende eller krevende, vil mennesker benytte ulike mestringsstrategier for å håndtere følelsene, eller direkte forsøke å påvirke det de oppfatter som stressfaktorer i situasjonen (Biggs, Brough & Drummond, 2017). I arbeidssituasjoner som oppfattes som skadelige, farlige eller utfordrende, vil man benytte mestringsstrategier som kognitive eller atferdsmessige forsøk for å håndtere opplevd stress og krav fra omgivelsene (Lazarus & Folkman, 1984). I tidlige arbeider beskrev Lazarus & Folkman (1984; 1988) en todeling innen mestring; problem- og følelsesfokustert mestring. I følge Lazarus og Folkman,

(1984) vil enkeltpersoner benytte problemfokuset mestring når det er mulig å fjerne, eller redusere stressfaktorene. For eksempel kan en slik strategi for barnevernsarbeidere være å velge å avslutte et formidlingsmøte. Emosjonsfokuset mestring oppstår når situasjoner anses å være mindre sannsynlig å endre (Lazarus & Folkman, 1984). For å redusere negative emosjonelle reaksjoner på stressorer, benyttes da andre strategier, som å luften følelser, søke sosial støtte eller distraksjoner (Lazarus & Folkman, 1984). Teorien har blitt kritisert for ikke å hensynta kompleksiteten i mestringsresponsen (Biggs, Brough & Drummond, 2017). Lazarus (2006) har svart støttende på noe av denne kritikken og påpeker at «... stress and coping must be approached in a holistic way as a system of many variables and processes.» (Lazarus, 2006, s. 139). Han utdyper videre: “Each type of stress creates distinctive demands, constraints, and opportunities and, therefore, cannot be approached effectively by a common coping strategy” (Lazarus, 2006, s. 194).

En annen kritikk mot teorien har vært at den utelukkende har fokusert på negative emosjoner og resultatene av stress, uten å ta hensyn til eventuelle positive følelser (Biggs, Brough & Drummond, 2017). Folkman (1997; 2008) reviderte senere teorien og introduserte begrepet meningsfokuset mestring. Begrepet omfatter situasjoner hvor man tilskriver stressende hendelser positiv mening ved å trekke på tro, verdier, mål, eller fokuserer på fordelene ved det opplevde stresset (Folkman, 2008). Slik kan meningsfokuset mestring, ved å vekke positive følelser, lindre stress, gjenopprette ressurser hos mennesker, og

opprettholde mestringsarbeidet over tid (Biggs, Brough & Drummond, 2017; Folkman, 2008).

Det vil være variasjoner i hvordan mennesker erfarer stress og emosjoner i forskjellige situasjoner (Lazarus & Folkman, 1984; Lazarus, 2006). Et annet utslagsgivende premiss ved Lazarus & Folkmans (1984) forståelse av stress er at den ved å være dynamisk, i samspill mellom menneske og omgivelser, også kan påvirkes (Samdal et al., 2017, s. 5). Det vil si at man både kan endre individers forståelse av egne ressurser, men også justere omgivelseres krav og forventinger til personen (Samdal et al., 2017, s. 5).

3.3 Posisjoneringsteori

Posisjoneringsteori er benyttet for å utforske hvordan foreldre oppfatter å bli posisjonert av barnevernsarbeidere i forbindelse med omsorgsovertakelsesprosessen, og hvorvidt de reforhandlet slike posisjoner. I følge Harré et al. (2009, s. 5) er posisjoneringsteori «...concerned with revealing the explicit and implicit patterns of reasoning that are realized in the ways that people act towards others». Posisjoneringsteori fokuserer altså på mellommenneskelige interaksjon og hvordan denne foregår sett i lys av den diskursive praksisen samhandlingen foregår i (Davies & Harré, 1990). Posisjoneringsteori er opptatt av mellommenneskelige møter og hvordan normative rammer og moralske standarder påvirker hvordan mennesker oppfatter situasjoner, lever, tenker, føler og handler (Harré et al., 2009). Fokus rettes derfor mot menneskers oppfattede rettigheter og plikter, altså hva de kan gjøre

eller ikke kan gjøre, i forhold til deres tildelte posisjoner eller avvising av slike posisjoner. Denne tenkningen trekker på Michel Foucaults (1999) begrep om subjektposisjoner, som tilbakeviser en ide om at identiteter er faste enheter utenfor språket, snarere blir subjekter hele tiden skapt og gjenskap gjennom diskursive prosesser. Følgelig definerte Davies og Harré (1999, s. 37) posisjonering som “the discursive process whereby people are located in conversations as observably and subjectively coherent participants in jointly produced story-lines”. Mennesker posisjoneres altså seg selv og andre gjennom interaksjoner (Harré et al., 2009). I en samhandlingssituasjon vil deltakere ha ulike oppfatninger av hvilke posisjoner de kan innta (Davies & Harré, 1990). Dette vil også være kontekstavhengig, siden den vil påvirke hvilke posisjoner som er tilgjengelige å innta (Harré et al., 2009). Ifølge Davies og Harré (1990) må posisjoner forstås som dynamiske, i motsetning til mer statiske rollebegrep. Mennesker kan akseptere gitte posisjoner, men også utøve motmakt ved å innta andre, og slik kan posisjoner endres, revideres og reforhandles innen ulike diskursive kontekster (Harré, 2009; Harré & van Langenhove, 1999).

3.4 Stigma

Med utgangspunkt i at omsorgsovertakelser kan forstås som stigmatiserende tiltak, noe begge informantgrupper også ga uttrykk for, ble stigma et relevant begrep for avhandlingen. Erving Goffman (1963, s. 3) har definert stigma som “an attribute that is deeply discrediting”. I følge Goffman (1963) beskriver stigma menneskelige egenskaper, som oppleves negativ i en bestemt kontekst eller interaksjon. Videre er stigma

sterkt relatert til sosialt produserte 'etiketter'. For eksempel kan individer bli stigmatisert i kraft av rase, nasjonalitet eller religion, samt fysiske funksjonshemninger eller psykiske mangler, for eksempel psykiske lidelser, selvmordsforsøk eller narkotikamisbruk. Stigma er nært knyttet til angst og skam (Goffman, 1963).

Goffmans forståelse av stigma har i ettertiden inspirert mange forskere til videre studier (Link & Phelan, 2001). Behovet for å rekonseptualisere begrepet er imidlertid løftet av flere (Link & Phelan, 2001; Tyler, 2020). Tyler (2020, s.100) har blant annet kritisert Goffmans forståelse av stigma for å være «tannløst», i den forstand at begrepet ikke forholder seg til makt. Ifølge Tyler (2020) må stigma forstås som relatert både til hverdagslige sosiale interaksjoner, men også i relasjon til større samfunnsstrukturelle og strukturerende maktforhold. Slik må stigma forstås en politisk funksjon, som et instrument for statlig tvang (Tyler, 2020). Dette har også Link og Phelan (2001) argumentert for, de har hevdet at stigma ikke kan forstås individuelt og løsrevet fra sosiale, økonomiske og politiske forhold som spiller inn og tillater konstruksjoner av stereotyper, merkelapper og diskriminering. Link og Phelan (2001) foreslår at stigma må forstås sammensatt av flere komponenter. For det første foreslår de å kalle det 'labelling', fremfor 'attributes' fordi disse avvikene, eller forskjellene, defineres av majoriteten. Videre assosieres ofte slik 'labelling' til negative karakteristikk og stereotyper. Sosiale merkelapper fører da til et skille mellom «oss» og «dem». I denne stigmatiseringsprosessen hevder Link

og Phelan (2001) at man står i risiko for å miste sosial status, og at man kan utsettes for diskriminering ved at det konstrueres et rasjonale for å devaluere, avvise eller ekskluderer mennesker. Følgelig hevder de at det kreves makt for å stigmatisere. Likevel er denne makten ofte så subtil, eller tatt for gitt at den kan overses. Basert på disse resonnementene foreslår Link og Phelan (2001, s. 377) en ny definisjon av stigma: «...stigma exist when elements of labeling, stereotyping, separation, status loss, and discrimination occur together in a power situation that allows them. »

3.5 Bakgrunn for valgte perspektiver

En kritikk mot teoritilfanget i avhandlingen kan være at det fremstår eklektisk ved at det anvendes flere ulike teorier. Samtidig er omsorgsovertakelsesprosessen et komplekst fenomen og hensikten med å benytte ulike teorier har vært todelt. For det første er de ulike teoretiske perspektivene et resultat av at jeg ønsket stor grad av nærhet til empirien. Med det menes at jeg var opptatt av å utforske temaer informantene beskrev gjennom sine erfaringer. For eksempel ble kriseteori innlemmet etter begynnende analyser, hvor foreldres kriseresponser fremkom som et tydelig funn i empirien. I tillegg kan det å belyse fenomenet gjennom ulike teoretiske perspektiver også gi tilgang til ulike og utvidede forståelser av omsorgsovertakelsesprosessen. En slik tenkning samsvarer med sosialfaglig arbeids natur, som et tverrfaglig fag. Ifølge Levin (2006, s. 64-65) og Trevithick (2008, s. 48) kan det forstås som et «lånefag» ved at det henter basiskunnskaper fra andre disipliner, som

blant annet sosiologi, psykologi, jus og sosialpolitikk. Videre er man i sosialfaglig arbeid interessert i samspillet mellom individ og samfunn og den sosiale samhandlingen og meningskonstruksjonen som oppstår i relasjonene (Levin, 2006; Kraus, 2019). De valgte teoretiske perspektivene (krise- mestring, posisjonering og stigma) belyser alle individuelle erfaringer som vil være påvirket av samhandlende kontekster.

4 Metode

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for avhandlingens forskningsmetode. Slike metodiske redegjørelser og refleksjoner er sentrale for en transparent forskningsprosess (Brinkmann & Tanggaard, 2012; Kvale & Brinkmann, 2014). Jeg vil først redegjøre for vitenskapsteoretisk posisjon og egen rolle som forsker, før jeg utdyper valgt forskningsdesign; herunder rekrutteringsstrategi og utvalg, datainnsamling og analyse. Til sist vil jeg redegjøre for etiske refleksjoner knyttet til avhandlingsarbeidet.

4.1 Vitenskapsteoretisk posisjon

I avhandlingen er jeg influert av et sosialkonstruktivistisk perspektiv, hvor verden forstås som samfunnskapt og sosialt konstruert gjennom språk og interaksjoner (Berger & Luckmann, 2011; Bratberg, 2017; Foucault 1999; Gergen, 2015). Innen denne vitenskapsteoretiske retningen er man opptatt av stille spørsmål til hvordan vi former og oppfatter virkeligheten (Bratberg, 2017, s. 61-62). Ved å avdekke mening, kan man belyse hvordan vi kollektivt tenker, forstår og reproducerer praksiser og tankesett i samfunnet, og slik også utfordre bestemte praksiser eller tankesett (Bratberg, 2017, s. 61-62). Fremfor fokus på vitenskapelige sannheter, søker man å utforske hvordan fenomener kan forstås (Gergen, 2015). Sosialkonstruktivisme har ulike forgreininger og har vært kritisert for å forfekte at ting «finnes» (Gergen, 2015; Nortvedt & Grimen, 2009). Det må derfor presiseres at jeg ikke benekter at ting har eksistens, men at fenomener som

omsorgsovertakelser er sosialt konstruerte. En slik tilnærming kalles av Nortvedt og Grimen (2009, s. 143) for en «smal konstruktivisme».

Innenfor sosialkonstruktivisme forstås analyseobjekter som ustabile, flytende og flertydige fenomener som blir influert av forskeren (Gergen, 2015). Dette er i tråd med tenkning innen kvalitativ forskning, hvor man ikke forstår forskningsprosessen som objektiv, men en aktivitet preget av forskeren og dens subjektive fortolkning (Bratberg, 2017, s. 16-21; Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 13). Blant annet vil personlige egenskaper ved forskeren som engasjement, integritet, empati og sensitivitet kunne påvirke forskningsresultatene (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 119-120). Dette samsvarer også med forståelser innen sosialfaglig arbeid, hvor selvrefleksivitet vektlegges som en nødvendig faktor (Graham, 2017). Basert på disse logikkene vil de metodiske valgene jeg har tatt i avhandlingen, og kvaliteten på empirien, transkripsjon og analyse være påvirket av meg som forsker. Jeg ønsker derfor å gi innblikk i hvordan min bakgrunn kan ha innvirket på forskningsprosessen.

4.2 Refleksivitet rundt egen rolle

Før doktorgradsarbeidet arbeidet jeg flere år i barneverntjenesten, og i stor grad med omsorgsovertakelsessaker. Når jeg utformet doktorgradsprosjektet var det med bakgrunn i en interesse for fenomenet, etter selv å ha sittet i flere formidlingsmøter og kjent på ubehag og forundring over denne praksiskonteksten. Praksiserfaringen var nyttig

ved å sette meg på sporet av en doktorgradsidé, som jeg siden oppdaget var mindre utforsket innen forskningsfeltet. Samtidig gjør bakgrunnen min at jeg ikke kan forstås som en nøytral aktør innen forskningsfeltet, men snarere som en «innsider» (Teusner, 2016; Merton, 1972). En fordel var at jeg hadde inngående kjennskap til feltet jeg studerte, noe som kan bidra til dypere forståelse (Merton, 1972). Samtidig kan en slik «innsiderposisjon» også ha ulemper. Sosialfaglig arbeid kan forstås som en diskursiv praksis (Levin, 2009). Vi er ofte lite bevisste på diskurser, men de vil påvirke hvordan vi konstruerer og gir betydning til begreper og hendelser innen ulike felt (Foucault, 1999). Vi vil blant annet kunne påvirkes av organisasjoner vi arbeider i og hvilke verdier og normer som preger samfunnet vi er en del av (Foucault, 1999; Healy, 2014). Det er trolig at jeg hadde med meg tankesett, verdier og normer fra tiden i barneverntjenesten, som kan ha påvirket doktorgradsprosjektet gjennom blindflekker eller forhåndsforståelser. Blant annet sa jeg i starten «vi» om barneverntjenesten når jeg diskuterte prosjektet med mine veiledere. Jeg kunne også kjenne på en viss motstand mot å inkludere foreldres perspektiver i prosjektet, da det ble foreslått som del av designet av min hovedveileder. I retrospekt ser jeg at det å inkludere foreldres perspektiver var et spesielt nyttig grep for å nyansere og videreutvikle eget syn på barneverntjenesten. Dette er imidlertid eksempler på at min tidligere posisjon som barnevernsarbeider har medført et særlig behov for selvrefleksivitet i forskningsprosessen. For å motvirke uheldige konsekvenser diskuterte jeg prosjektet med veiledere og kolleger. Jeg inviterte også inn ulike medforfattere i artikkelarbeidene for å få andre

perspektiver på empirien. I arbeidet med å utvikle en forskeridentitet anså jeg det som hensiktsmessig og lærerikt å arbeide med ulike forskere. Møtet med forskningslitteraturen var også av betydning for å utvikle nye perspektiver. Underveis i utdanningsløpet har jeg slik gradvis beveget meg, både gjennom erfaring og kunnskap, men også med hjelp av tid, fra en posisjon som barnevernsarbeider til en posisjon som forsker.

4.3 Forskningsdesign

4.3.1 Kvalitative forskningsintervjuer

Avhandlingen har et kvalitativt design, med forskningsintervjuet som verktøy for datainnsamlingen. Siden utgangspunktet var foreldre og barnevernsarbeideres erfaringer med omsorgsovertakelsesprosessen vurderte jeg forskningsintervjuet som en egnet metode for å belyse avhandlingens problemstilling og forskningsspørsmål. Selv om kvalitative forskningsintervjuer er velegnet for å tilegne seg kunnskap om menneskelige erfaringer, deres livssituasjon, holdninger og meninger (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 17-19) kommer ikke metoden uten dilemmaer. En fallgrube er at man grunnet metodens utbredelse risikerer å ikke nøye reflektere rundt dens virkninger (Packer, 2011, s. 56). Kvalitative intervjuer har vært sammenlignet med hverdagssamtaler, men elementer ved metoden gjør at det ikke direkte kan sammenlignes med slike dagligdagse samtaler (Kvale & Brinkmann, 2014; Packer, 2011, s. 47). Snarere enn en likeverdig samtale er det et avtalt møte mellom to fremmede, med en agenda og et valgt tema, hvor intervjuer har kontroll og informanten derfor ikke forstås som jevnbyrdig i

intervjusituasjonen (Packer, 2011, s. 48). Følgelig vil interaksjoner som oppstår under intervjuene bidra til å konstruere temaet og tilknyttede opplevelser (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 17-21; Packer, 2011, s. 42-52). I denne interaksjonsprosessen må man legge til grunn at jeg som forsker ikke kan forstås nøytral, og at jeg har påvirket empirien gjennom hvilke tema og spørsmål jeg har brakt på bane.

4.3.2 Utvalg og rekrutteringsstrategi

For å besvare forskningsspørsmålene ble et strategisk utvalg vurdert som hensiktsmessig, en strategi hvor man spesifikt velger personer som har egenskaper, kvalifikasjoner, eller erfaringer som er egnet for å belyse problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 54-55). Det ble videre valgt å ha et todelt utvalg, hvor man både rekrutterte foreldre og barnevernsarbeidere som hadde erfaring fra formidlingsmøter og omsorgsovertakelsesprosesser. Hensikten med denne todelingen var å belyse ulike erfaringer og perspektiver.

4.3.2.1 Oversikt over utvalg og rekruttering av foreldre

Utvalget bestod av 13 foreldre og deres erfaringer dekker 20 formidlinger tilknyttet 31 barn. Det ble fattet vedtak om omsorgsovertakelse i samtlige saker, to barn er senere tilbakeført. De fleste formidlingene skjedde mellom 2000–2015, men noen erfaringer strekker seg mot midten av 90-tallet. Foreldrene hadde erfaring med totalt 16 ulike barneverntjenester i Vest-, Sør- og Øst-Norge. Noen av foreldrene hadde opplevd å bli fratatt daglig omsorg for flere barn, i ulike runder med omsorgsovertakelser. 17 av formidlingene foregikk som

fysiske møter, mens to informanter ble informert per brev og en per telefon. Utvalget bestod av 10 mødre og tre fedre. 11 av informantene var etnisk norske, to hadde annen nasjonal opprinnelse, men snakket norsk. Selv om kjønn, kulturell- og geografisk bakgrunn ikke er gitt noen hovedvekt i analysen, var variasjon i utvalget (Palinkas et al., 2015) ønskelig for å få mer varierte perspektiver. Selv om informantene og sakene var ulike, kunne utvalget med fordel vært mer variert enn hva jeg oppnådde i rekrutteringen, for slik å få flere nyanser i erfaringene.

Omtrent halvparten av foreldrene opplevde at barnet (13 stk) umiddelbart eller snarlig ble flyttet ut av hjemmet, i såkalte akuttsaker, mens 18 barn bodde hjemme frem til behandling av saken i fylkesnemnda. For å delta i studien måtte foreldre ha erfaring med å få formildet beslutningen om en omsorgsovertakelsesprosess og erfaringen måtte ligge mer enn to år tilbake i tid (se etiske refleksjoner).

For å rekruttere foreldre utarbeidet invitasjoner til deltakelse i prosjektet som ble distribuert via barneverntjenester og familievernkontorer (vedlegg 1). I tillegg ble foreldre rekruttert via Organisasjonen for barnevernsforeldre (OBF) som informerte om prosjektet via deres facebook-side. Foreldrene tok selv kontakt med meg for å avtale intervjuer.

4.3.2.2 Oversikt over utvalget og rekruttering av barnevernsarbeidere

Utvalget bestod av tolv barnevernsarbeidere som arbeidet ved åtte barnevernstjenester i fem større byer på Vest-, Sør- og Østlandet. Studien dekker totalt erfaring fra 16 tjenestesteder, da flere av informantene hadde arbeidserfaring fra ulike kontorer. Yrkeserfaringen deres varierte fra tre til nærmere 30 år, med en gjennomsnittlig fartstid i barneverntjenesten på 13,5 år. Åtte informanter hadde videreutdanning innen rus, psykisk helse, sped- og småbarn, familierapi, etnisitet, miljøterapi og veiledning. Fire av informantene arbeidet under datainnsamlingen som fagledere, men hadde tidligere erfaring fra formidlingsmøter som saksbehandlere. De deltok også fortsatt i formidlingsmøter som støtte for saksbehandlere. Barnevernsarbeiderne hadde varierende erfaring med formidlingsmøter, fra et par til tjuetalls. Empirien dekker erfaring fra omtrent 130 formidlingsmøter. Tallet er omtrentlig, da de grunnet lang praksiserfaring og hukommelse anslo antall møter de hadde erfaring fra.

Informantene ble rekruttert via invitasjoner (vedlegg 4) videreformidlet av kommuner og barnevernsledere. For barnevernsarbeiderne var det et kriterium for deltakelse at de hadde minst to års erfaring fra barneverntjenesten og hadde deltatt i minst to formidlingsmøter. Det var ønskelig med variasjon (Palinkas et al., 2015) i kjønn, alder og arbeidserfaring. Dette ble oppnådd angående alder og arbeidserfaring, men ikke vedrørende kjønn, da det kun deltok en mann i utvalget. Gitt at

det arbeider flest kvinner innen barnevern- og sosialfaglig sektor² var dette likevel ikke et overraskende resultat. I rekrutteringen av barnevernsarbeiderne opplevde jeg raskt å få tilgang, noe som er en kjent fordel for «innsidere» (Merton, 1972).

4.4 Datainnsamling

4.4.1 Intervjuguide og egen intervjukompetanse

Før intervjuene utformet jeg to semistrukturerte intervjuguider i henhold til anbefalingene fra Kvale og Brinkmann (2014). Bakgrunnen for å velge semistrukturerte intervjuer var at dette er en form som gir en viss struktur og retning på intervjuet, samtidig som det også har en viss fleksibilitet (D’Cruz & Jones, 2014, s. 113). Jeg tok utgangspunkt i forskningsspørsmålene for å utarbeide temaer for intervjuguiden. Intervjuguidene fikk tilrådning fra Norsk senter for forskningsdata (NSD) og de ble også lagt frem for et faglig stipendiatforum i forkant av intervjuene for å sikre kvaliteten. Her fikk jeg tilbakemeldinger på spørsmålsstilling og struktur.

Intervjuers forberedelse, kommunikasjonskompetanse, holdninger og sosiale status vil kunne påvirke intervjuets forløp og kunnskapsproduksjon (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 17-22). Dette er også i tråd med en konstruktivistisk forståelse av intervjusettingen, hvor man forstår empirien som resultater av interaksjoner og

---

² <https://utdanning.no/likestilling>

samskapende meningskonstruksjoner (Järvinen & Mik-Meyer, 2005). Å intervju er kjent som en «social worker skill» (D’Cruz & Jones, 2014, s. 112). Jeg vurderte meg som godt rustet vedrørende kommunikasjonskompetanse, da jeg har lang erfaring med samtaler fra barnevernfaglig arbeid og flere kurs innen samtalemetodikk. Jeg forberedte meg likevel gjennom å lese om kvalitative intervjuer og diskuterte utfordringer og muligheter i intervjusettingen med veiledere. For å teste intervjuguiden og egen kompetanse som intervjuer, ble det også gjennomført et pilotintervju med en barnevernsansatt. Dette intervjuet ble, i samråd med hovedveileder, inkludert i datasettet.

Jeg begynte med å intervju saksbehandlere i barneverntjenesten. Dette omhandlet rask tilgang til informanter, men det var også en tanke om at det var greit å få økt erfaring med intervjusettingen før jeg intervjuet foreldrene siden forskningstemaet er sårbart. Jeg lyttet fortløpende til lydopptakene for å legge merke til om jeg stilte ledende spørsmål, avbrøt informanten, eller om det var andre spørsmål og temaer jeg burde utforske mer i senere intervjuer. Etter intervjuene spurte jeg også informantene hvordan de hadde opplevd samtalen. Slike tilbakemeldinger tenkte jeg kunne gi en viss indikasjon på hvorvidt jeg klarte å skape et trygt klima for en god samtale. Informantene ga uttrykk for at settingen og deltakelse hadde vært grei, bra, spennende, hyggelig, hadde gjort dem godt, og lignende.

4.4.2 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene med barnevernsarbeiderne ble gjennomført våren 2018, mens intervjuene med foreldre strakk seg fra våren 2018 til våren 2019, da rekrutteringen av dette utvalget gikk langsommere. Jeg reiste til informantenes geografiske lokasjoner. Intervjuene med barnevernsarbeiderne ble gjennomført på deres arbeidsted. Foreldre ble i hovedsak intervjuet på Familievernkontorer i nærheten av deres bostedsadresser. To intervjuer med foreldre ble gjennomført ved et kommunalt kontor og to ved Universitetet i Stavanger (UiS) (etiske refleksjoner rundt disse valgene utdypes senere). Foreldrene ble tilbud økonomisk kompensasjon for reiseutgifter, som noen benyttet seg av.

Ved to anledninger ble informanter intervjuet i par, ett i hvert utvalg. I rekrutteringen av barnevernsarbeiderne var bakgrunnen en misforståelse som medførte at to informanter hadde satt av tiden sammen. De ga uttrykk for en travel arbeidsdag, hadde den avsatte tiden til rådighet, og jeg hadde reist langt for å treffe dem. Derfor besluttet jeg, i samråd med informantene, å intervju dem sammen. Dette fungerte greit siden de var lydhøre for hverandres erfaringer. Begge kom til orde uten vesentlige avbrytelser. En svakhet ved intervjuet kan likevel være at jeg ikke på samme måte fikk anledning til å gå i dybden, ved at det ble mindre tid til den enkelte informant. Det er også mulig at informantene holdt noe tilbake siden de hadde en kollega til stede. Det ble også gjennomført et felles intervju i foreldreutvalget. Dette var et ektepar som ønsket å gjennomføre intervjuet sammen. I dette intervjuet virket det som

foreldrene hadde behov for hverandre som en støtte. Samtidig opplevde jeg at de avbrøt hverandre en del og at det ble noen språklige utfordringer, også mellom paret, da den ene hadde utenlandsk opprinnelse. Dette kan ha medført at jeg gikk glipp av nyanser i deres erfaringer som syntes å være av litt ulik karakter.

Alle intervjuer ble startet med litt innledende småprat i et forsøk på å skape et trygt klima for informantene. Før intervjuet startet ble agendaen for intervjuet gjentatt og samtykkeskjema gjennomgått muntlig. Etter å ha klargjort konteksten og temaet for studien startet intervjuet med at informantene fikk fortelle nokså fritt før jeg siden stilte oppfølgende spørsmål. Intervjuene med barnevernsarbeiderne hadde en varighet på 1 til 1 ½ time, mens de fleste foreldreintervjuer varte ca. 1 time. Jeg tror intervjuene med barnevernsarbeiderne fikk lengre varighet fordi intervjuguiden her var todelt; den fokuserte både på barnevernsarbeidernes erfaringer, men også på praksisgjennomføring. Barnevernsarbeiderne virket å ha tenkt over tema på forhånd og at de ga lange og rike beskrivelser innledningsvis i intervjuene. I intervjuene med barnevernsarbeidere opplevde jeg at de oppfattet meg som en «innsider», de var åpne og ærlige, delte synspunkter, og avslørte noen ganger en forforståelse av at jeg delte disse ved at de for eksempel kunne si «*du vet*», «*ikke sant*» eller lignende. «Innsiderposisjonen» var en fordel i den forstand at jeg forstod hva de snakket om, samtidig erfarte jeg ved et par anledninger at det også var en ulempe; eksempelvis kunne informantene unngå å utype, og jeg fulgte ikke alltid opp med oppfølgende spørsmål,

fordi begge parter hadde en antagelse om at den andre forstod. Slik kan jeg ha gått glipp av nyanser i deres fortellinger. Når jeg ble oppmerksom på dette forsøkte jeg å være bevisst denne utfordringen ved å stille spørsmål, også i situasjoner hvor jeg antok å vite svaret.

4.4.3 *Transkripsjon av intervjumaterialet*

Det transkriberte materialet består totalt av 289 sider. Intervjuene med barnevernsarbeiderne var på 163 sider, mens foreldreintervjuene omfattet 126 sider transkribert materiale. Jeg valgte å transkribere intervjuene selv og gjorde dette fortløpende. Dette omhandlet å sikre validitet ved at intervjuene ble transkribert nøyaktig og sannferdig, men også om å sikre deltakerne anonymitet (grunnet mulig stemmegjenkjennelse). I tillegg er det å transkribere selv en fordel ved at man blir godt kjent med materialet (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 34). Å lytte igjennom intervjuene ga meg også innsikt i egen kompetanse som intervjuer, noe som er en kjent anbefaling (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 35).

4.5 *Analyse*

Analysen av empirien startet allerede underveis i intervjuprosessen, ved at jeg gjorde meg refleksjoner og skrev ned notater. Det ble siden foretatt en systematisk analyse av det empiriske materialet. Jeg benyttet tematisk analyse (Braun & Clarke, 2006) for artikkel 1 og 2 (Otterlei, Iltad & Paulsen, 2021; Otterlei & Studsrød, 2021), og diskursanalyse (Davies & Harré, 1990) i artikkel 3 (Otterlei & Engebretsen, 2021). For å sikre

kvalitet i analysearbeidet diskuterte jeg funnene og min fortolkning av datamaterialet med veiledere, medforfattere og kolleger. Hensikten med dette var å motvirke eventuelle blindflekker, eller ubevisste forhåndshypoteser. I artikkel 1 (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021) ble analysen også lagt frem for et fagforum ved OsloMet som kom med kritiske innspill. Samtlige artikler er i tillegg sendt til tidsskrifter med fagfelleevaluering. Dette gjorde at analysene gjennomgikk ytterligere kritisk lesning. Alle artikkelstudiene har gjennomgått revisjon før publisering.

4.5.1 Tematisk analyse

Braun og Clarkes (2006) tematiske analysestrategi ble benyttet i artikkel 1 og 2 (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021; Otterlei & Studsrød, 2021). Denne strategien ble valgt fordi den er godt egnet til å finne mønstre og temaer innen kvalitative studier og den er heller ikke knyttet til bestemte teorier eller epistemologiske ståsteder (Braun & Clarke, 2006, s. 76-78). Dette gjorde den til et anvendelig valgt i en tidlig fase av forskningsprosessen. Metoden er derimot kritisert for å være en beskrivende metode, som kan mangle fortolkningsdybde og nyanser (Braun & Clarke, 2014, s. 1). Braun og Clarke (2014, s. 2.) har imidlertid tilbakevist denne kritikken og hevder metoden er velegnet for å analysere kvalitative data, men at det vil være opp til forskeren hvilket nivå mønstrene søkes på, og hvilke tolkninger man legger i dem.

Strategien består av seks faser, hvor første fase omhandler å gjøre seg godt kjent med materialet (Braun & Clarke, 2006). Jeg forholdt meg til

denne fasen gjennom å lytte til lydopptaket før og under transkribering, samt ved å lese nøye igjennom transkripsjonene flere ganger. Jeg noterte foreløpige koder i marginen og markerte også ord og setninger jeg la spesielt merke til. I fase to anbefaler Braun og Clarke (2006) at man koder så mange temaer og mønstre som mulig. I denne fasen bør man ha et bevisst forhold til konteksten, og også legge merke til forskjeller fra det som fremkommer som den dominerende historien (Braun & Clarke, 2006, s. 88-89). Det var en øvelse å lete etter nyanser i empirien, fordi noen fortellinger fremstod hyppigere og tydeligere enn andre (eks. foreldre som opplevde å bli urettmessig behandlet). I fase tre sorterte jeg kodene inn i ulike temaer ved å lete etter mønstre på tvers, om jeg hadde sammenfallende koder, eller om de kunne kombineres. I fase fire vurderte jeg hvorvidt temaer overlappet, om jeg kunne slå noen sammen, eller lage underkategorier. Fase fem omhandlet å avgrense og definere temaene og gjennomføre en detaljert analyse av dem. Videre ble det arbeidet med meningsfortetting og essens, før funnene ble presentert skriftlig i fase seks (Braun & Clarke, 2006).

Selv om tematiske analyser er faseinndelt og funnene kan fremstå «ryddig» når de er publisert ønsker jeg å være transparent på at jeg har erfarte analysearbeidet som komplekst og krevende. Det var derfor en befrielse med litteratur som understreker at dette kan være normale erfaringer i analyseprosesser (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 38). I artikkelen til Field et al. (2021) setter de ord på «messinessen» som kan oppstå i arbeidet med kvalitative data. De viser til Rubinstein-Ávila

(2013, s. 1041) som skriver “*Although the process of conducting (qualitative) research is known to be non-linear, messy, complex, and unpredictable, many published research articles still convey data collection, analysis, and even findings in an orderly and uncomplicated fashion*”. Denne tvetydighet har også jeg kjent på i avhandlingsarbeidet. Etter hvert fikk jeg likevel bedre oversikt over empirien og hvordan det kunne tolkes og forstås. Jeg gjennomgikk egen analyse kritisk, for å se om andre uttalelser ga støtte til temaene, eller om det fantes motsigelser. Jeg fikk også god hjelp av medforfattere til å vurdere analysene. Jeg hadde videre utbytte av å benytte skriving som et analyseredskap i analyseprosessen og det ble gjort flere revisjoner av funnene underveis.

I artikkel 1 (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021) ble analysen i hovedsak gjennomført av førsteforfatter. Andreforfatter bidro med strukturering og tydeliggjøring. Av analysen fremkom følgende tema:

1) En uventet og sjokkerende hendelse
2) Manglende forståelse for beslutningen
3) Foreldres reaksjoner og opplevelse av responser
4) Svekket psykisk helse og behov for krisehjelp
5) En belastende ventetid med varierende oppfølging

Tabell 2 Oversikt over temaer artikkel 1

I artikkel 2 (Otterlei & Studsrød, 2021) bidro hovedveileder og medforfatter i analysearbeidet og hadde flere forslag til fortolkning av

materialet. Vi kom frem til to overordnede temaer med tre underordnede temaer hver:

Perceptions of ethics, care and control	Coping with emotional and relational aspects
<ul style="list-style-type: none"> • Convey humanely • Caretake parents and children • Ensure safety, determinacy and control 	<ul style="list-style-type: none"> • Endure heightened emotions Handle the painful switch from helper to traitor • Managing an extreme although necessary intervention

Tabell 3 Oversikt over temaer artikkel 2

4.5.2 Diskursanalyse og posisjoneringsteori

I artikkel 3 (Otterlei & Engebretsen, 2021) ble et diskursanalytisk perspektiv anlagt med utgangspunkt i posisjoneringsteori (Harré et al., 2009). Bakgrunnen for den valgte analysestrategien var at jeg under arbeidet med foreldreempirien merket meg at fortellingene i stor grad inneholdt persiperte posisjoner og forsøk på reforhandlinger av disse. Diskursanalyse retter seg mot hvordan «(...) bestemte representasjoner av virkeligheten skapes, opprettholdes og utfordres» (Brattberg, 2017, s. 39). Posisjoneringsteori utforsker hvordan normative rammer og moralske standarder påvirker hvordan mennesker oppfatter situasjoner, hvordan de lever, tenker, føler og handler, ut fra hvilke posisjoner de oppfatter å ha (Harré et al., 2009, s. 6-9). Gjennom talehandlinger tildeles, tas, eller avvises ulike posisjoner gjennom menneskers

oppfattede rettigheter og plikter (Harré et al., 2009, s. 6-9). Siden posisjoner kan forstås som mellommenneskelige, vil individers posisjoner ha fotfeste i sosiale episoder (Harré et al., 2009).

Selv om man innen diskursanalyse ofte undersøker store materialer fra mange ulike aktører, er det også mulig å benytte kvalitative intervjuer for en diskursanalyse (Brattberg, 2017, s. 54). I følge Thagaard (2018, s. 122) er intervjuer velegnet for diskursanalyser. Slike former for diskursanalyse er eksplorerende og tekstnære, hvor man for eksempel gjennom grammatiske eller semantiske elementer utforsker aktørers gitte posisjoner (Brattberg, 2017, s. 54). For å analysere frem diskurser er det vanlig å lete etter representasjoner av virkeligheten (Brattberg, 2017, s. 55), som ofte viser seg ved diskursive formasjoner, som kan forklares som en rekke ytringer som har regularitet, og som kan ses i relasjon til hverandre. Videre er det vanlig å se på retoriske virkemidler, som blant annet metaforer og posisjoner (Brattberg, 2017, s. 54-56).

Analysen i artikkel 3 (Otterlei & Engebretsen, 2021) er i all hovedsak gjennomført av førsteforfatter, og medforfatter har kommet med innspill i analyseprosessen. Vi identifiserte 6 ulike posisjoner, gjengitt i figuren under:

Metode

At war	Failing parents	Dehumanised	Victims (of)	Judged (by)	Becomings
-Powerless -Without resources -Without rights -Survivor	-Deviant -Dangerous -Incompetent -Egocentric -Clueless -Sinner	-Animals -Monsters -Stigmatised group of people	-Unfair treatment -Own childhood -Drugs -Abusive partner -CWS -Lies	-CWS -Their children -Society -Themselves	-Growth and prosperity -Renewed parenthood

Tabell 4 Oversikt over posisjoner artikkel 3

4.6 Refleksjoner rundt empiriens kvalitet og begrensninger

Kvalitative studier innebærer fortolkninger, noe som kan gjøre det krevende å redegjøre for reliabilitet (pålitelighet), validitet (gyldighet) og generalisering (overførbarhet), begreper som tradisjonelt er knyttet til kvantitativ forskning (Thaagard, 2018, s. 19). At jeg har et sosialkonstruktivistisk perspektiv vil også påvirke hvilken kunnskap avhandlingen kan generere. I følge Gergen (2015) vil man innen dette vitenskapsteoretiske perspektivet ikke være på søken etter empiriske sannheter. Man er snarere opptatt av nyttig informasjon, levende illustrasjoner, eller perspektiver på ulike fenomen. Videre kan empiriske funn generere viktige moralske og politiske diskusjoner (Gergen, 2015).

Siden man i kvalitative studier likevel forholder seg til kvantitative begreper for å redegjøre for forskningens kvalitet (Thaagard, 2018, s. 19) vil jeg benytte disse. Studiets pålitelighet (reliabilitet) er forsøkt synliggjort i metodekapitlet ved å redegjøre grundig for metodologiske valg og fremgangsmåter. Videre har jeg for å synliggjøre avhandlingens gyldighet (validitet) beskrevet hvordan jeg gikk frem i analyseprosessen, og hvilke grep jeg tok for å sikre funnenes gyldighet (diskusjoner med veiledere, medforfattere ol). I tillegg har jeg vært opptatt av gyldighet i transkripsjonen av materialet, ved at de er gjengitt sannferdig. Ifølge Briggs (1989) vil imidlertid intervjuene endre karakter når de går fra muntlige samtaler, til å bli skriftliggjorte dokumenter og man vil videre gjennom utvelgelsen av sitater også kunne si at man foretar en dekonstruksjon av samtalen. Intervjuene ble gjennomført og transkribert på norsk. Etterskuddsvis har noen sitater blitt oversatt til engelskspråklige artikler (artikkel 2 og 3). Oversettelser inneholder fortolkninger, noe som kan true studiers gyldighet (Van Nes et al., 2010, s. 313-314). For å unngå at mening skulle bli «lost in translation», valgte jeg en oversetter som kjenner begge språk og kulturer godt. Han er født og oppvokst i England, men har bodd og arbeidet i Norge i hele sitt voksne yrkesliv. Jeg diskuterte også den faglige konteksten og ulike faglige begrep med oversetteren. Dette er man anbefalt å gjøre når man får empirien oversatt av en tredjepart (Van Nes et al., 2010, s. 315).

Siden jeg rekrutterte informanter via andre instanser, kan rekrutteringen ha blitt påvirket av såkalt «gatekeeping» (Redalen et al., 2013). Det vil si at de som rekrutterer vurderer hvem de vil informere om prosjektet.

Jeg har ikke hatt kontroll over hvordan invitasjonene til å delta i forskningsprosjektet ble delt, eller om enkelte har blitt spesielt oppfordret til deltakelse.

Intervjuene vil også påvirke forskningens kvalitet. Ifølge Briggs (1989) er intervjuet en kommunikativ hendelse som vil påvirkes av ulike faktorer, blant annet av forskeren, som jeg tidligere har redegjort for. Imidlertid kan intervjuene også påvirkes av informantenes evne til kommunikasjon og forståelse av spørsmålene (Briggs, 1989). Det er trolig at både foreldre og barnevernsarbeidere kan ha vært preget av ulike forforståelser av tematikken som kan ha virket inn på deres fortellinger. Videre er empirien begrenset ved at de baserer seg på retrospektive fortellinger som trolig både er påvirket av hukommelse og emosjoner. Det må derfor tas høyde for at kunnskapsproduksjonen er rekonstruerte fortellinger av hva som skjedde. En annen svakhet ved empirien er at jeg ikke skilte eksplisitt på erfaringer med akuttsaker og omsorgsovertakelsessaker som hadde utgangspunkt i mer langvarige barnevernssaker da jeg rekrutterte foreldre. Halvparten av foreldrene hadde akuttsaker som inngangsport til omsorgsovertakelsen. Karakteren i disse sakene vil trolig ha innvirket på deres erfaringer med omsorgsovertakelsesprosessen. I tillegg hadde to foreldre senere fått tilbakeført et barn. Dette kan også ha påvirket informantenes retrospektive fortellinger, da de hadde fått tilbake daglig omsorg før intervjuene fant sted.

Når det gjelder overførbarhet er avhandlingen basert på kvalitativ empiri med et begrenset antall informanter, noe som gjør at funnene ikke kan benyttes til generalisering. Funnene kan likevel ha en overføringsverdi ved å sammenstilles med andre kvalitative studier med lignende problemstillinger. At funn fra studien samsvarer med tidligere forskning styrker funnenes validitet (Thagaard, 2018, s. 191).

4.7 Etiske refleksjoner

Prosjektet har fulgt de forskningsetiske retningslinjene til European Code of Conduct for Research Integrity (ALLEA, 2017) og Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH, 2016) og fikk tilrådning fra NSD. Selv om utgangspunktet for avhandlingen har vært at kunnskap om omsorgsovertakelsesprosesser er vesentlig for økt forståelse og mulig forbedret praksis, har dette målet måtte veies opp mot etiske hensyn. Jeg vil videre redegjøre nærmere for de etiske vurderingene jeg har tatt i avhandlingsarbeidet.

4.7.1 Vurderinger rundt foreldres deltakelse

Etiske refleksjoner er nødvendig gjennom hele forskningsprosessen (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 105-123), og slike refleksjoner er av spesiell betydning når man forsker på sensitive temaer eller med sårbare grupper (Liamputtong, 2007). Som forsker har man særlig ansvar for at informanter ikke lider ulempe ved deltakelse (Israel & Hay, 2006; NESH, 2016). Foreldre i kontakt med barnverntjenester kan forstås som sårbare informanter (Fauske et al., 2018; Kojan & Fauske, 2011). Avhandlingens forskningstema er sensitivt. Omsorgsovertakelser er

stigmatiserende tiltak (Featherstone et al., 2014; Morriss, 2018; Schofield et al., 2011) som utfordrer retten til familieliv (NIM, 2020). Foreldrene kan også forstås sårbare i møtet med meg som forsker, da det kan oppstå asymmetrier i forskningsintervjuer (Packer, 2011, s. 48-50).

Det var en etisk overveielse knyttet til om foreldre ville bli negativt emosjonelt påvirket av å delta i prosjektet, da det kan være følelsesmessig belastende og stressende for informanter å intervjues om sensitive temaer (Allmark et al., 2009, s. 49). Jeg valgte derfor å ringe foreldrene i forkant av intervjuene for å snakke med dem om at intervjuet potensielt kunne trigge vonde følelser. I samtalene drøftet vi også valg av lokasjon for intervjuet. I noen tilfeller stilte ansatte på Familievernet seg til rådighet for å være tilstede i etterkant av intervjuene om foreldre hadde behov for oppfølging. Ingen foreldre uttrykte behov for dette.

For å unngå at foreldres opplevelser var for tidsmessig nær omsorgsovertakelsen var kriteriet for deltakelse at erfaringen lå to år eller mer tilbake i tid. Dette var basert på en antakelse om at prosessen da ville være mer bearbeidet. Noen foreldre viste likevel sterke følelser intervjuet. Jeg forsøkte å møte slike reaksjoner med varme og empati. Etter intervjuene spurte jeg foreldre hvordan de hadde opplevd deltakelsen. De ga uttrykk for at de hadde opplevd det som meningsfullt. Siden omsorgsovertakelser er tabubelagt i samfunnet kan intervjuene i så henseende også forstås som en mulighet til å delta, bearbeide og sortere erfaringer i en anonymisert og avtalt ramme. Når intervjuene ble

avsluttet ble foreldrene oppmuntret til å ta kontakt om de ønsket å legge til ytterligere opplysninger. En informant henvendte seg senere per e-post. Retrospektivt tenker jeg at jeg kunne, for å ivareta informantene bedre, kontaktet dem i etterkant, for å høre hvordan det gikk med dem.

4.7.2 Ivaretagelse av informert samtykke

Det skal være frivillig å delta i forskning (NESH, 2016) og informert samtykke er en sentral del av en etisk forsvarlig forskningsprosess. Deltakere i studier bør være allment informert om studien, dens formål og intensjonen (Allmark et al., 2009, s. 51). Samtykke skal være informert, eksplisitt og dokumenterbart (NESH, 2016). For å sikre informert samtykke fikk informantene tilsendt en invitasjon (vedlegg 1 og 4) og et informasjonsskriv (vedlegg 2 og 5) før deltakelse. NSD vurderte informasjonsskrivet som «*godt utformet*» (vedlegg 7). Før gjennomføring av intervjuene gjennomgikk jeg informasjonsskrivet muntlig og informantene signerte samtykkeskjema. Ifølge Alver og Øyen (2007, s. 24-25) er det særlig nødvendig å sikre et informert samtykke når forskningstematikken er av sensitiv karakter. Jeg opplyste derfor både i forkant og etterkant av intervjuene at fortellingene ville bli anonymisert og at man når som helst i forskningsprosessen kunne trekke samtykke. For å sikre at informanter gir samtykke til deltakelse, er en slik prosessgodkjenning avgjørende (Allmark et al., 2009, s. 49).

For å ivareta sensitivitet ovenfor en sårbar tematikk oppfordret jeg foreldrene til å sette nødvendige grenser i intervjusettingen. Samtidig kan det være vanskelig å sette slike grenser, da forskeren kan oppfattes

å ha en autoritet ovenfor intervjuobjektet (Allmark et al., 2009, s. 50; Alver & Øyen, 2007, s. 26). Foreldrene var gjort kjent med min bakgrunn som barnevernsarbeider og jeg forsøkte å være sensitiv ovenfor mulige asymmetrier. Jeg minnet blant annet foreldrene på at de selv valgte hvor mye de ønsket å fortelle. Dette var for å sikre at deltakelsen og informasjonsdelingen foregikk frivillig. Som tidligere nevnt kan foreldreinformantene forstås som spesielt sårbare i dette prosjektet, noe som gjorde at jeg følte et særlig ansvar med tanke på informert samtykke. Selv om en slik sårbarhetstenkning kan kritiseres for å være paternalistisk, mente jeg det var særlig nødvendig å sikre frivillig deltakelse. Samtidig vil jeg understreke at forskning på foreldres erfaringer er av betydning og gir kunnskap om hvordan de erfarer kontakten med barneverntjenesten. Ved å invitere foreldre inn i forskningsprosjekter gir man dem også en stemme og en mulighet til å fortelle sine historier. Flere foreldre oppga at motivasjonen for å delta var å bli hørt og gis en mulighet til å påvirke praksis, slik at andre foreldre kunne dra nytte av deres erfaringer.

4.7.3 Vurderinger knyttet til konfidensialitet

I følge Pinkard (1982) sitert i Helgeland (2005, s. 62) ligger det i selve naturen til sosialvitenskap å fokusere på personer og personlig informasjon. Følgelig vil det være en fare for krenkelse av personvernet. Det har derfor vært av avgjørende betydning å reflektere rundt konfidensialitet under hele forskningsprosessen. For å sikre konfidensialitet ovenfor barn som berørte tredjeparter (NESH, 2016, s. 19) minnet jeg informantene om å anonymisere opplysninger under

intervjuene. Siden noen foreldre fortalte nokså detaljert om sin historikk med barneverntjenesten ble flere detaljer fra sakene utelatt under transkripsjonen for å sikre konfidensialitet. Foreldre var kjent med at jeg ville ta bort, eller forkorte informasjon som ikke var vesentlig for studien. Siden intervjuene er anonymisert, skal det i utgangspunktet ikke være mulig å identifisere informanter. En problemstilling var likevel knyttet til om deltakere i studien hadde kjennskap til hverandre, eller om de som rekrutterte informanter kunne være i stand til å identifisere personer gjennom sitater. Siden det er gjennomført individuelle intervjuer fremfor gruppeintervjuer, kan jeg hevde at noe av denne risikoen er minimert ved at informantene ikke har hørt hverandres fortellinger. Likevel kjente noen informanter til hverandres deltakelse i prosjektet, dette har påvirket utvalg av sitater for å sikre informantenes anonymitet.

En annen utfordring som omhandlet konfidensialitet, var hvor jeg skulle gjennomføre intervjuene. Jeg valgte å samarbeide med Familievernkontor da flere foreldre hadde en tilknytning der, noe som medførte at identiteten og historien deres var kjent fra før. Ansatte på familievernkontor har også taushetsplikt, som slik sikret konfidensialitet. I transkripsjonen var jeg likevel bevisst på å utelate en del informasjon fordi familievernkontoret kan forstås som en tredjepart som mulig kunne gjenkjenne noen av historiene. Et par intervjuer ble av praktiske årsaker gjennomført ved UiS. For å ivareta foreldres anonymitet ble det valgt tidspunkt for intervjuene hvor det var få studenter og ansatte på campus

(sommerferie). I et tilfelle ble det lånt et kontor i en kommune, da var det deltakeren selv som organiserte dette. De som arbeidet ved kontoret kjente deltakeren fra før. Det ble også gjennomført et annet intervju ved samme kontor, med bakgrunn i at informantene kjente hverandre. Før vi møttes forsikret jeg meg om at lokasjonen var ansett som et greit møtepunkt også for denne informanten.

5 Presentasjon av artikkelstudiene

Artikkelstudiene er et bidrag til en helhetlig doktorgradsavhandling, men er også enkeltstående kunnskapsbidrag til feltet. I artikkel 1 (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021) studerte vi hvordan foreldre opplevde å bli informert om et omsorgsovertakelsesinitiativ i formidlingsmøtet og hvordan de erfarte ventetiden frem mot fylkesnemndsbehandling. I artikkel 2 (Otterlei & Studsrød, 2021) utforsket vi hvordan barnevernsarbeidere erfarte å formidle beslutningen om et omsorgsovertakelsesinitiativ til foreldre i formidlingsmøtet og hvordan de mestret oppgaven. Artikkel 3 (Otterlei & Engebretsen, 2021) belyste hvordan foreldre opplevde å bli posisjonert av barnevernsarbeidere i forbindelse med omsorgsovertakelsesprosessen og hvorvidt de reforhandler persiperte posisjoner. Videre utforsket vi om foreldre opplevde sorgen som legitim sett i lys av foreldresvikten og samfunnets forventinger til foreldreskap. I tabellen under vises en samlet oversikt over avhandlingens overordnede problemstilling, forskningsspørsmål, datamateriale, analysestrategi, teoretiske perspektiver og funn for samtlige artikler. Videre vil det gis en kort sammenfatning av artiklene, med spesielt fokus på funn.

Presentasjon av artikkelstudiene

Overordnet problemstilling:	«Hvordan erfares en omsorgsovertakelsesprosess av foreldre og barnevernsarbeidere og hvilke problemområder kan avspeiles deres fortellinger?»		
	Artikkel 1	Artikkel 2	Artikkel 3
Tittel:	<i>Foreldre i krise: foreldres opplevelser med en omsorgsovertakelsesprosess</i>	<i>Breaking bad news: Child welfare workers' informing parents of care order proceedings</i>	<i>Parents at war: A positioning analysis of how parents negotiate their loss after experiencing child removal by the state</i>
Forsknings-Spørsmål:	Hvordan beskriver foreldre at de opplevde å bli informert om en omsorgsovertakelsesprosess og hvordan erfarte de tiden frem mot fylkesnemnds-behandling?	Hvordan erfarer barnevernsarbeidere å formidle beslutningen av dårlig nytt til foreldre om barneverntjenestens omsorgsovertakelsesinitiativ og hvordan håndterer de oppgaven?	Hvordan erfarer foreldre å bli posisjonert av barnevern-tjenesten i en omsorgsovertakelsesprosess? Reforhandler foreldre posisjonene og forstås sorgen som legitim sett i lys av foreldresvikt og samfunnets forventinger til foreldreskap?
Utvalg:	13 foreldre, 10 mødre og 3 fedre	12 barnevernsarbeidere	13 foreldre, 10 mødre og 3 fedre
Analyse:	Tematisk analyse		Posisjoneringsteori
Teori:	Krise	Mestring	Posisjonering/Stigma/Sorg
Funn:	1) En uventet og sjokkerende hendelse 2) Manglende forståelse for beslutningen 3) Foreldres reaksjoner og opplevelse av responser 4) Svekket psykisk helse og behov for krisehjelp 5) En belastende ventetid med varierende oppfølging	1. Perceptions of ethics, care and control 1.1 Convey humanely 1.2 Caretake parents and children 1.3 Ensure safety, determinacy and control 2. Coping with emotional and relational aspects 2.1 Endure heightened emotions 2.2 Handle the painful switch from helper to traitor 2.3 Managing an extreme although necessary intervention	1) Parents at war 2) Failing parents 3) Dehumanised parents 4) Victims (of) 5) Judged (by) 6) Becoming's

Tabell 5 Oversikt over artikkelstudiene

5.1 Artikkel 1 - Foreldre i krise. Foreldres opplevelser når barneverntjenesten fremmer omsorgsovertakelsessak til fylkesnemnda

Artikkel 1 er skrevet i samarbeid med Førsteamanuensis Janne Thu Ilstad (OsloMet) og Førsteamanuensis Erik Paulsen (UiS). Den ble publisert av Tidsskriftet Norges Barnevern (Universitetsforlaget) oktober 2021. Det var et bevisst valg å publisere den i et norsk tidsskrift som henvender seg til et bredt barnevernfaglig publikum innen praksis- og utdanningsfeltet, siden artikkelen belyser et lite studert felt innen norsk barnevernfaglig praksis.

I artikkelen utforskes foreldres erfaringer med omsorgsovertakelsen, med spesielt fokus på hvordan de opplevde å bli informert om barneverntjenestens omsorgsovertakelsesinitiativ i formidlingsmøtet, og hvordan de erfarte ventetiden frem mot fylkesnemndsbehandling.

Analysen viste at de fleste foreldrene opplevde formidlingsmøtet som en uventet negativ hendelse, og at barneverntjenestens beslutning om å initiere en omsorgsovertakelse kunne utløse sjokk og kriselignende reaksjoner hos foreldrene. Videre beskrev foreldrene at informasjonen påvirket deres evne til å oppfatte hva som ble sagt i møtet og at det svekket deres psykisk helse. Flere foreldre rapporterte om suicidale tanker. De etterlyste krisehjelp og ga uttrykk for at barneverntjenesten i liten grad ivaretok deres reaksjoner og behov i påvente av fylkesnemndsbehandling. Ventetiden ble beskrevet som svært belastende, spesielt for foreldre med hjemmeboende barn.

I artikkelen diskuterer vi funnene i lys av tidligere forskning på feltet og kriseteori (Axelson, 2011; Cullberg, 2007; Helsedirektoratet, 2016). Et sentralt funn var omsorgsovertakelsesinitiativet kan utløse kriser hos foreldrene, altså før fylkesnemnda har tatt en beslutning i saken. Funnene indikerer derfor at foreldre allerede i forkant av fylkesnemndas behandling av omsorgsovertakesspørsmålet kan ha behov for oppfølging og støtte. I artikkelen retter vi søkelys mot hvorvidt foreldres juridiske rettigheter svekkes grunnet kriseresponser. Videre diskuterer vi hvordan barnevernsarbeidere kan bli stående i en krevende dobbeltrolle i oppfølgingen av foreldre, noe som kan indikere behov for bistand fra andre instanser.

5.2 Artikkel 2 - Breaking bad news: Child welfare workers' informing parents of care order proceedings

Artikkel 2 er skrevet sammen med hovedveileder Professor Ingunn Studsrød (UiS) og ble publisert online i *Child & Family Social Work* (Wiley) juli 2021 og siden trykket i Volum 27, 2 utgave i mai 2022. Tidsskriftet ble valgt da det har en internasjonal profil med mål om å fremme sosialfaglige forskningsbidrag med fokus på arbeid med barn og deres familier.

Målet for artikkelen var å utforske hvordan barnevernsarbeidere erfarte å formidle beslutningen om en omsorgsovertakelsesprosess til foreldre i formidlingsmøtet og hvordan de håndterte og mestret oppgaven.

I artikkelen benyttet vi Lazarus og Folkmans (1984) teorier om stress og mestring som teoretisk fortolkningsramme. Analysen viste at barnevernsarbeiderne opplevde å formidle beslutningen om et omsorgsovertakelsesinitiativ som en svært kompleks og krevende oppgave. Formidlingsmøtet synes å utfordre deres faglige og menneskelig kapasitet, ved å representere betydelige relasjonelle, sosiale, kognitive, atferdsmessige, emosjonelle aspekter. Blant annet følte barnevernsarbeiderne seg forpliktet til å formidle beslutningen humant og de var opptatt av å ivareta foreldrene (og barna) i en vanskelig situasjon. Samtidig skulle de også ivareta sikkerhet i møtet, være tydelige på beslutningen, og bevare kontroll. Det kunne være krevende å utholde foreldres varierte og til dels sterke emosjonelle uttrykk. Det var også erfart som ukomfortabelt å forlate rollen som hjelper, ved å representere en maktposisjon som formidler av barneverntjenestens beslutning om å fremme sak om omsorgsovertakelse. Selv om barnevernsarbeiderne beskrev oppgaven som nærmest ekstrem, ble inngrepet likevel forstått som nødvendig.

Artikkelen bidrar med kunnskap om hvordan opplevd stress og belastning kan påvirke barnevernsarbeideres praksisgjennomføring i et krevende treffpunkt i en barnevernssak. Videre belyser den at barnevernsarbeidernes mestringsstrategier, med utgangspunkt i opplevd byrde og manglende støtte, kan medføre mulige ytterligere belastninger for foreldrene i forbindelse med formidlingsmøtet. Funnene indikerer at det kan være behov for mer omfattende forberedelse og tydeligere

støtte fra ledelsen for å sikre at barnevernsarbeiderne mestrer og ivaretas i en svært krevende arbeidsoppgave. I tillegg løfter artikkelen spørsmålet om hvorvidt det kan være hensiktsmessig å utarbeide manualer som støtte i praksisutførelsen for slik å bidra til en bedre ivaretagelse av familiene i omsorgsovertakelsesprosessen.

5.3 Artikkel 3 - Parents at war: A positioning analysis of how parents negotiate their loss after experiencing child removal by the state

Artikkelen er skrevet i samarbeid med Professor Eivind Engebretsen (UiO) og ble publisert online av Qualitative Social Work (Sage) i september 2021. Tidsskriftet ble valgt med bakgrunn i dets internasjonale profil og interesse for å fremme sosialfaglig kvalitativ forskning. Det ble også valgt fordi tidsskriftet aktualiserer sosialkonstruktivistiske tilnæringer innen forskning og praksis.

I artikkelen utforsket vi hvordan foreldre erfarte å bli posisjonert av barneverntjenesten i en omsorgsovertakelsesprosess, og hvorvidt foreldre reforhandlet persiperte posisjoner. Videre utforsket vi om foreldre forstod sorgen som legitim eller illegitim sett i lys av foreldresvikt og samfunnets forventinger til foreldreskap.

En posisjoneringsanalyse (Harré et al., 2009) ga innsikt i hvordan foreldre opplevde at barneverntjenesten posisjonerte dem i forbindelse med omsorgsovertakelsesprosessen og hvordan de reforhandlet slike

posisjoner. Gjennom analysen identifiserte vi seks ulike posisjoner i datamaterialet (tabell 4 og 5).

Det teoretiske rammeverket for artikkelen var posisjoneringsteori (Harré et al., 2009) og Goffmans (1963) stigmabegrep. I tillegg trakk vi på begreper fra sorgteorier (Doka, 1989, 2002; Kaufmann, 2002).

Analysen viste at foreldre opplevde det stigmatiserende å bli posisjonert som sviktende foreldre. De beskrev å være i en slags maktesløs krig over barneverntjenesten, en organisasjon som ble oppfattet som svært mektig. Foreldre opplevde at barnevernsarbeiderne posisjonerte dem i nærmest dehumaniserte posisjoner. Analysen viste at de reforhandlet «skyldspørsmålet» ved blant annet å posisjonere seg i ulike offerposisjoner, eller ved å peke på vekst og endring. Likevel synliggjorde analysen at foreldre forstod sorgen etter tapet av daglig omsorg som illegitim, da de opplevde manglende anerkjennelse av sorgen i samfunnet for øvrig. I artikkelen argumenterer vi for at reforhandlinger av skyld og posisjoner kan forstås som en form for verdiggjøringsarbeid. Foreldres opplevde posisjoner og deres tapsopplevelser i forbindelse med omsorgsovertakelsesprosesser er nødvendig kunnskap for praksisfeltet med tanke på ivaretagelse av foreldre, men også med tanke på oppfølging etter omsorgsovertakelser, og i forbindelse med eventuelle tilbakeføringsprosesser.

6 Diskusjon

Formålet med avhandlingen har vært å utforske hvordan omsorgsovertakelsesprosessen kan erfares av foreldre og barnevernsarbeidere og hvilke problemområder som kan avspeiles i deres fortellinger. Selv om artiklene i avhandlingen er selvstendige forskningsbidrag, danner de også et hele. I tabellen under oppsummeres avhandlingens hovedfunn:

Funn fra avhandlingen synligjør at:
<ul style="list-style-type: none">
⊕ Formidlingsmøtet agenda ofte er ukjent for foreldre
⊕ Beslutningen kan utløse kriser
⊕ Det kan være vanskelig å gi og motta informasjon i formidlingsmøtet
⊕ Det synes å være begrenset rom for dialog og medvirkning i formidlingsmøtet
⊕ Formidlingsmøtet preges av emosjonelle- og relasjonelle, samt makt- og kontrollaspekter
⊕ Formidlingsmøtet utfordrer barnevernsarbeideres personlige og profesjonelle kapasitet
⊕ Barnevernsarbeidere opplever stor grad av ubehag i forbindelse med formidlingsmøtet og fokuserer primært på å informere og beholde kontroll
⊕ Barnevernsarbeidere fokuserer på barnets beste (og seg selv) og kan miste fokus på foreldrene
⊕ Det kan være utfordrende å ivareta foreldre i omsorgsovertakelsesprosessen

Diskusjon

<ul style="list-style-type: none">
⊕ Barnevernsarbeiderne opplever manglende støtte tilknyttet arbeidsoppgaven
⊕ Begrunnelsene for omsorgsovertakelsesinitiativet kan devaluere og stigmatisere foreldre
⊕ Foreldre opplever stor avmakt i møte med barnevernsarbeideres virkelighetskonstruksjoner
--

Tabell 6 Oversikt over avhandlingens funn

De to datasettene har tidvis overlappende funn og samlet belyser artikkelstudiene flere problemområder tilknyttet omsorgsovertakelsesprosessen, vist i tabellen under:

Informantenes fortellinger synligjør ulike problemområder:
<ul style="list-style-type: none">
⊕ Omsorgsovertakelsesprosessen kan utfordre foreldres juridiske rettigheter
⊕ Omsorgsovertakelsesprosessen kompleksitet synes krevende å håndtere for barnevernsarbeidere
⊕ Barnevernsarbeideres begrunnelse for omsorgsovertakelsesinitiativet kan medføre en forskyvning av ansvar og påføring av stigma

Tabell 7 Oversikt over problemområder

Overnevnte problemområder vil være gjenstand for kappens videre diskusjon. Siden vil jeg belyse implikasjoner for praksis, før jeg drøfter avhandlingens bidrag, begrensninger og muligheter for videre forskning.

6.1 Omsorgsovertakelsesprosessen kan utfordre foreldres juridiske rettigheter

Barnevernsarbeid skal være forsvarlig (Bvl, 1992, § 1-4) og parter i en barnevernssak har rett på informasjon, medvirkning og mulighet for kontradiksjon (Bvl, 1992, § 1-7; Fvl, 1967, §§ 16 og 17). Når barneverntjenesten flytter barn ut av hjemmet, akutt eller planlagt, skal barneverntjenesten også tilby foreldre veiledning og oppfølging (Bvl, 1992, §§ 4-6 og 4-16). Funn fra avhandlingen synligjør at kombinasjoner av emosjonelle- og relasjonelle aspekter, samt hvordan barnevernsarbeiderne utøver makt og kontroll i formidlingsmøtet kan utfordre foreldres juridiske rettigheter i omsorgsovertakelsesprosessen. Jeg vil i følgende redegjøre nærmere for disse funnene.

6.1.1 Emosjonelle og relasjonelle aspekter synes å true foreldres rett til informasjon

Funn fra avhandlingen indikerer at foreldres rettigheter til informasjon kan trues av emosjonelle- og relasjonelle aspekter i omsorgsovertakelsesprosessen. Foreldrene kunne reagere med sterke emosjoner når de ble informert om barneverntjenestens omsorgsovertakelsesinitiativ i formidlingsmøtet (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021). De fortalte også at de erfarte omsorgsovertakelsesinitiativet som uventet og sjokkerende (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021, s. 198-199), noe som samsvarer med tidligere forskning (Haugen et al., 2012). Barnevernsarbeiderne fortalte at formidlingsmøtets agenda oftest var ukjent, og at foreldre kunne reagere

med kriselignende reaksjoner når de ble informert (Otterlei & Studsrød, 2021). At foreldre kan oppleve kriser ved omsorgsovertakelser understøttes av flere tidligere studier (Egelund & Hestbæk, 2003; Höjer, 2007; 2011; Falch – Eriksen, 2016; McKegney, 2003; Nixon et al., 2013). Det som derimot er et sentralt funn fra denne avhandlingen er at krisen synes å oppstå i det foreldre informeres om omsorgsovertakelsesinitiativet i formidlingsmøtet, altså før fylkesnemnda har fattet vedtak om omsorgsovertakelse (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021). I tillegg synes kriseresponsene å kunne påvirke foreldres muligheter til å tilegne seg informasjon i omsorgsovertakelsesprosessen (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021). Ifølge kriseteori (Axelson, 2011, s 36; Cullberg, 2007; Helsedirektoratet, 2016) kan emosjonelle responser svekke menneskers evne til å motta informasjon. Foreldrene ga uttrykk for at de ikke forstod begrunnelsene for omsorgsovertakelsesinitiativet, eller at kriseresponser gjorde at de ikke greide å oppfatte informasjon i formidlingsmøtet (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021). Barnevernsarbeiderne vektla betydningen av å begrunne og informere, men de vedgikk samtidig at dette kunne være anstrengende og de var usikre på hvor mye foreldre oppfattet og forstod (Otterlei & Studsrød, 2021, s. 4). Funnene samsvarer med tidligere forskning (Falch Eriksen, 2016; Lewis, 2022; Syrstad & Slettebø, 2019) som har påpekt at det kan være vanskelig for foreldre å forstå hva som skjer i omsorgsovertakelsessaker.

Foreldres opplevde sjokk og krise synes knyttet til ulike forhold. Man kan tenke seg at krisen kan ha vært spesielt sterk for foreldre i akuttsakene, siden formidlingsmøtet da var første kontakt med barneverntjenesten (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021). Tidligere forskning (Storhaug et al., 2020; Tembo, 2020) har vist at akutte flyttinger kan være særlig belastende. Samtidig indikerer funn fra artikkel 1 (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021) at foreldre som har vært i kontakt med barneverntjenesten over tid også kan oppleve formidlingsmøtet som uventet og sjokkerende. Det kan bety at foreldre og barnevernsarbeidere har ulike forståelser av barnets omsorgssituasjon når barneverntjenesten beslutter å fremme en omsorgsovertakelsessak. En nyanse i datamaterialet var imidlertid at foreldrene på den ene siden ga uttrykk for at de opplevde sakene som overdrevet (Otterlei & Engebretsen, 2021, s. 9; Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021, s. 198-199) samtidig som de også uttrykte en forståelse av at barneverntjenesten trolig ville få medhold av fylkesnemnda (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021, s. 200). At foreldre erfarte barneverntjenestens omsorgsinitiativ som en reell trussel mot deres daglige omsorg for barnet (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021, s. 200) kan indikere en mistro til systemet, eller kjennskap til barneverntjenestens høye medholdsrate (Fylkesnemndene, 2020). Samtidig kan det også fortolkes som en indre erkjennelse av alvoret i barnets omsorgssituasjon.

Basert på foreldres fortellinger om sjokk og manglende forståelse for situasjonen er et vesentlig spørsmål å stille om foreldre informeres

tilstrekkelig underveis i barnevernssakene og i formidlingsmøtet. Det er trolig store variasjoner i praksis knyttet til dette. Mangel på tid er tidligere påpekt som kompliserende faktor for samhandling med foreldre i omsorgsovertakelsessaker (Beckett, McKeigue & Taylor, 2007; Juhasz & Skivenes, 2016). Funn fra avhandlingen tyder også på at relasjonelle aspekter kan innvirke på hvorvidt barnevernsarbeidere informerer foreldre om deres vurderinger. Barnevernsarbeiderne fortalte at de kunne tone ned bekymringer underveis i undersøkelses – og hjelpetiltaksfasen for å ivareta en god relasjon til foreldrene, for å komme i posisjon til å yte hjelp (Otterlei & Studsrød, 2021, s. 5). Selv om et slikt relasjonsarbeid kan anses som nødvendig for å oppnå endringer, er det likevel problematisk, i den forstand at det kan gå på bekostning av informasjonsansvaret. Dette kan medføre at det oppstår en åpenbar avstand mellom partenes forståelse av situasjonen når de treffes i formidlingsmøtet, noe funn fra både artikkel 1 (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021) og artikkel 2 (Otterlei & Studsrød, 2021) indikerer kan være tilfelle. Selv om et omsorgsovertakelsesinitiativ sannsynligvis i seg selv har potensiale for å utløse krise, kan en tydeligere forståelse av barneverntjenestens vurderinger underveis i sakene trolig ha en forberedende effekt. Det kan tenkes at tydeligere kommunikasjon kan bidra til å forhindre plasseringer ved at foreldre forstår hva barneverntjenesten er bekymret for. Statistikk fra fylkesnemnda (2020) viser at et mindretall av sakene (30%) som har vært i samtaleprosess går videre til vanlige forhandlinger om omsorgsovertakelse, noe som kan tyde på at dialog kan forhindre plasseringer utenfor hjemmet.

Barnevernsarbeiderne uttrykte imidlertid at det kunne være krevende å kommunisere vurderinger på en hensynsfull måte (Otterlei & Studsrød, 2021) og man kan tenke seg at foreldre ikke alltid vil være like åpne for å motta vurderinger. Likefullt har foreldre gitt uttrykk for at de ønsker ærlige og tydelige barnevernsarbeidere (Bouma et al., 2020). Selv om åpen dialog er ønskelig kan barnevernsarbeideres varsomhet med vurderinger også være forståelige. Barnevernsarbeidere kan oppleve omsorgsovertakelsessaker som krevende (McKeigue & Beckett, 2010). Funn fra artikkel 2 (Otterlei & Studsrød, 2021) viste at barnevernsarbeiderne erfarte å formidle beslutningen som svært ubehagelig og de kunne kjenne på engstelse for egen sikkerhet. I situasjoner med høyt konfliktnivå er slike følelser normale (LeBlanck et al., 2012). Omsorgsovertakelsessaker er ofte preget av konflikt (Berrick et al., 2017; Masson, 2012) og sosialarbeidere kan stå i reell fare for å bli utsatt for trusler og vold i arbeidslivet (NOA, 2016; STAMI, 2016).

Et annet poeng, som kan være til hinder for felles forståelsesrammer, er at sakene kan endre seg over tid og at bekymringen ikke nødvendigvis er fullt ut tydelige for barnevernsarbeiderne. Forskning har indikert at barnevernsarbeideres relasjoner til foreldre kan stå i veien for å se bekymringene i sakene (Storhaug et al., 2019). I tillegg kan det synes som om det ofte er alvorlige triggere som bidrar til at barneverntjenesten gjør nye vurderinger knyttet til barnets omsorgssituasjon (Christiansen & Anderssen, 2010; 2011). Uavhengig av bakenforliggende årsaker

tyder avhandlingens funn på at barneverntjenestens omsorgsinitiativ har potensiale for å utløse kriselignende reaksjoner hos foreldrene, noe som følgelig kan påvirke deres juridiske rettigheter vedrørende informasjon i omsorgsovertakelsesprosessen (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021; Otterlei & Studsrød, 2021).

6.1.2 Maktaspekter i omsorgsovertakelsesprosessen kan true foreldres rett til medvirkning

Utover at foreldres rett til informasjon synes truet i omsorgsovertakelsesprosessen, indikerer funn fra avhandlingen at *hvordan* barnevernsarbeiderne innrammer og kontrollerer formidlingsmøtet også kan innvirke på foreldres rett til medvirkning. Foreldrene ga uttrykk for stor avmakt i møte med barneverntjenesten, som de beskrev som et mektig og autoritært system som begrenset deres muligheter til å komme til orde med egne synspunkter (Otterlei & Engebretsen, 2021, s. 8). At foreldre kan oppleve avmakt i omsorgsovertakelsessaker understøttes av tidligere forskning (Ellingsen et al., 2018; Falch – Eriksen, 2016; Haugen et al., 2012; Höjer, 2011). Barnevernsarbeiderne fortellinger synliggjorde også maktaspekter. De beskrev blant annet at formidlingsmøtets agenda sjeldent var kjent for foreldre på forhånd, møtene ble holdt korte, og barnevernsarbeiderne fastholdt en informasjonsgivende fremfor dialogbasert interaksjon med foreldre (Otterlei & Studsrød, 2021). Dette kan være basert på legitime logikker om å skåne foreldre for devaluerende beskrivelser (Otterlei & Studsrød, 2021, s. 4) noe som kan forstås som en sårbarhets- eller

beskyttelsestenkning. Funnene indikerte derimot at korte møter, eller manglende dialog også kunne omhandle barnevernsarbeideres eget ubehag i situasjonen, og at det slik snarere kunne være uttrykk for mestringsstrategier (Otterlei & Studsrød, 2021). Et betimelig hensyn var sikkerhet, da barnevernsarbeiderne ønsket å unngå eskalerte situasjoner fordi de kunne frykte vold og trusler i formidlingsmøtet (Otterlei & Studsrød, 2021). Samtidig synes korte møter også å omhandle at barnevernsarbeiderne ikke lengre nødvendigvis vurderte foreldres perspektiver som like relevante, da de ikke anså beslutningen om å fremme sak til fylkesnemnda som forhandlingsbar (Otterlei & Studsrød, 2021, s. 5).

Oterholm (2003) og Healy (1998) har tidligere problematisert at deltakelse i barnevernssaker kan være krevende idealer å oppnå i praksis, spesielt når uenigheten er stor. I barnevernssaker vil alle møter mellom barnevernsarbeidere og foreldre være påvirket av maktasymmetrier (Boutanquoi et al., 2020; Langsrud et al., 2019; Midjo; 2010). Likevel synes medvirkningsidealet å være særlig problematisk å oppnå i omsorgsovertakelsesprosessen, da konteksten inneholder store elementer av makt. Et kriterium for å sikre gode beslutningsprosesser er imidlertid å inkludere perspektivene til de involverte partene (Skivenes & Tonheim, 2016). Dette er også en juridisk rettighet for foreldre i omsorgsovertakelsessaker (Bvl, 1992, § 1-7; Forvaltningsloven (Fvl), 1967, §§ 16 og 17). Selv om barnevernsarbeidere på generelt grunnlag mener de i stor grad evner å legge til rette for foreldres synspunkter i

arbeidet (Sørensen et al., 2019), tyder avhandlingens funn på at foreldres muligheter for medvirkning kan utfordres i omsorgsovertakelsesprosessen. Funnene indikerer at barnevernsarbeidere primært fokuserte på å informere foreldrene i formidlingsmøtet (Otterlei & Studsrød, 2021), mens foreldre uttrykte et ønske om større grad av dialog og kontrafaktisk argumentasjon i prosessen (Otterlei & Engebretsen, 2021, s. 8; Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021, s. 199). Ifølge Slettebø (2013) innebærer medvirkning mer enn å gi informasjon, det er først når brukerne er involvert i beslutningene at de begynner å få en reell innflytelse. Funn fra avhandlingen indikerer imidlertid at det kan være ulike oppfatninger mellom partene med tanke på hvorvidt dialog og medvirkning er nødvendig i denne delen av en barnevernssak. En følge kan likevel være at barnevernsarbeidere står i fare for ikke å etterkomme juridiske forpliktelser (Bvl, 1992, § 1-7; Fvl, 1967, §§ 16 og 17) og forsvarlighetskravet (Bvl, 1992, § 1-4) i omsorgsovertakelsesprosesser.

Et annet element som taler for at foreldres stemmer kanskje i større grad bør slippes til i barneverntjenestens beslutningsprosess, er at man kan tenke seg at det å bli hørt kan dempe følelser av avmakt. Samtidig kan man stille spørsmål til om man i realiteten vil kunne oppnå reell medvirkning, tatt i betraktning at beslutningen om en omsorgsovertakelsesprosess er tatt i forkant av formidlingsmøtet (Otterlei & Studsrød, 2021), eller om det snare vil være snakk om en slags skinnmedvirkning. Funnene løfter slik spørsmål knyttet til *når* i barnevernssaker foreldres perspektiver skal involveres i

omsorgsovertakelsesvurderinger. På overordnet nivå løfter dette også et spørsmål knyttet til hvorvidt lovens idealer og doble orientering mellom beskyttelse av barn og samarbeid med familier forblir uoppnåelige for barnevernsarbeidere i omsorgsovertakelsesprosessen.

6.1.3 Foreldres rett til oppfølging og veiledning synes svekket i omsorgsovertakelsesprosessen

Foreldre har rett på oppfølging og veiledning fra barneverntjenesten (Bvl, 1992, §§ 4-6 og 4-16). Funn fra artikkel 1 (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021) tyder på at foreldre kan ha omfattende behov for hjelp og støtte i omsorgsovertakelsesprosessen. Det er særlig alvorlig at foreldre rapporterte om suicidale tanker (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021, s. 201). Grunnet omsorgsovertakelsesinitiativets devaluerende potensiale (Otterlei & Engebretsen, 2021; Otterlei & Studsrød, 2021) synes oppfølging av foreldre imidlertid å være vanskeliggjort (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021; Otterlei & Studsrød, 2021). Tidligere forskning (Thrana & Fauske, 2014) fremhever at foreldre verdsetter anerkjennelse og tillit i relasjonen til barnevernsarbeidere. Funnene antyder at foreldre kan erfare det motsatte i formidlingsmøtet, en kontekst som ble beskrevet som devaluerende og tillitssvekkende (Otterlei & Engebretsen, 2021; Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021). Underveis i undersøkelses- og hjelpetiltaksfasen vil barnevernsarbeidere balansere ulike hensyn og det er kanskje uunngåelig at foreldre vil oppleve seg sviktet av barnevernsarbeidere i saker som ender i en omsorgsovertakelsesprosess. Det har ikke vært avhandlingens anliggende å utforske tidligere kontakt

mellom barnevernsarbeidere og foreldre, og det er trolig ulike og sammensatte forklaringer bak foreldres opplevelser. Det er derimot rimelig å anta at tillitsbruddet vil kunne ha innvirkning på oppfølgingsarbeidet.

Funnene indikerte at barnevernsarbeidere endrede posisjon fra hjelper til inngriper kunne vanskeliggjøre oppfølgingen av foreldre (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021; Otterlei & Studsrød, 2021). Til tross for uttrykt motstand, oppga foreldrene i sine retrospektive fortellinger at de hadde hatt behov for betydelig hjelp og støtte i omsorgsovertakelsesprosessen (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021). At foreldre kan ha ønske om å motta støtte er også funnet i tidligere forskning (Ellingsen, 2007; Shanks & Spånberg Weitz, 2020). Likevel kan foreldre være ambivalente til å motta oppfølging av barnevernsarbeidere etter omsorgsovertakelser (Ellingsen, 2007) noe som også understøttes av denne avhandlingen. En kompliserende faktor for å motta hjelp synes å være at foreldre opplevde omsorgsovertakelsesprosessen som devaluerende og stigmatiserende (Otterlei & Engebretsen, 2021; Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021; Otterlei & Studsrød, 2021). Foreldrene kunne derfor være sinte og avvise forsøk på kontakt (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021). Tidligere forskning har påpekt at det ikke er uvanlig at foreldre utøver motstand mot barnevernsarbeidere i omsorgsovertakelsessaker (Berrick et al., 2017; Masson, 2012). Utover at foreldre kunne være sinte, hadde de også erfaring med at de i liten grad hadde fått støtte fra barneverntjenesten, eller de var usikre på om de hadde fått tilbud om slik hjelp (Otterlei,

Iltstad & Paulsen, 2021, s. 201). Selv om flere av barnevernsarbeiderne hadde fokus på å tilby oppfølging til foreldre, beskrev de også at de kunne svikte på dette området ved at de kunne tendere til å fokusere mer ensidig på oppfølging av barnet etter formidlingsmøtet (Otterlei & Studsrød, 2021, s.5). Barnevernsarbeiderne rapporterte også om manglende rutiner tilknyttet omsorgsovertakelsesprosessen, noe som kunne medføre at ivaretagelsen av foreldre ble personavhengig (Otterlei & Studsrød, 2021, s. 4).

At foreldre opplever krenkelser i omsorgsovertakelsesprosessen, er kanskje en uunngåelig konsekvens av tiltakets inngripende karakter, men det er likevel ikke uten betydning. Det er trolig at foreldres negative erfaringer med barneverntjenesten i omsorgsovertakelsesprosessen kan bidra til å skape større avstand mellom partene og slik svekke samarbeidet og mulighet for gjenforening. Bouma et al. (2020) har tidligere argumentert for at profesjonelle må være klar over at foreldres erfaringer med systemet vil påvirke deres holdninger. Forrester et al. (2012, s. 127) har påpekt at foreldres motstand ikke kan forstås «... simply [as] a product of ‘difficult’ clients or of difficult situations, it is likely that it can also derive from the interaction between client and worker». Videre hevder Forrester et al. (2012) at empati, refleksjon og lydhørhet kan bidra til å dempe foreldres motstand. Dette kan imidlertid være en komplisert oppgave fordi barnevernsarbeiderne og foreldrene vil ha ulike interesser i barnevernssaker (Bouma et al., 2020), noe som er et særskilt tilfelle i omsorgsovertakelsessaker. Å bestrebe et godt

samarbeid er likefult avgjørende fordi det kan spille inn på resultatene i arbeidet og slik også påvirke barnet (Bouma et al., 2020). I omsorgsovertakelsessaker kan man tenke seg at ivaretagelse av foreldre kan ha betydning for deres psykiske helse og for gjennomføring av gode samvær med barna. Ikke minst kan det også være avgjørende med tanke på å oppnå målet om gjenforening, noe EMD har kritisert Norge for å mangle fokus på (Sørensen, 2020, s. 105).

6.2 Kompleksiteten synes krevende å håndtere for barnevernsarbeiderne

De deltagende barnevernsarbeiderne uttrykte at formidlingsmøtet var krevende (Otterlei & Studsrød, 2021). Gümüscü et al. (2020) har påpekt at det kan være anstrengende for sosialarbeidere å håndtere kompleksitet. Å formidle dårlig nytt i formidlingsmøtet ble beskrevet som en spesielt kompleks arbeidsoppgave som innebar omfattende krav av profesjonell og personlig karakter, få rutiner og manglende støtte (Otterlei & Studsrød, 2021). Barnevernsarbeiderne erfarte formidlingen som stressende og krevende, noe som samsvarer med tidligere forskning fra det medisinske feltet på formidle dårlig nytt (Mostafavian & Shaye, 2018; Shaw et al., 2013; Sobczak, Pawłowski, Petrzykowska & Spolak, 2016). Barnevernsarbeiderne forsøkte å balansere ivaretagelse av foreldre og barn, tydelighet og beslutsomhet, foreldres behov for informasjon, samt sikkerhet i møtene. Å formidle beslutningen om en omsorgsovertakelsesprosess kan fra Harrisons (1999) betegnelse forstås som et «wicked problem» grunnet de motstridende interessene,

kompleksiteten, usikkerheten, samt de mangelfulle rutiner og rammer for praksisgjennomføringen.

I artikkel 2 (Otterlei & Studsrød, 2021) ble mestringsteori (Lazarus & Folkman, 1984; 1988) benyttet for å belyse hvordan barnevernsarbeiderne forsøkte å håndtere arbeidsoppgaven. Selv om det er grunn til å tro at barnevernsarbeiderne forsøker å formidle beslutningen om et omsorgsovertakelsesinitiativ etter beste evne, synes mestringsstrategiene de benyttet ikke alltid å være like hensiktsmessige eller tilstrekkelige. Blant annet beskrev barnevernsarbeiderne at de kunne avslutte møter fordi de ikke utholdt dem, og de opplevde manglende støtte fra ledelsen (Otterlei & Studsrød, 2021). Foreldrene fortalte at de hadde erfart at deres reaksjoner ble møtt med lite forståelse fra barnevernsarbeiderne, at de kunne dempes, eller forstås som motstand, fremfor krisereaksjoner (Otterlei, Iltad & Paulsen, 2021). Også tidligere studier har pekt på tilsvarende erfaringer hos foreldre (Boutanquoi et al., 2020; Höjer, 2007; 2011; Thrana & Fauske, 2014; Zorning Andersen & Gjesing, 2016). Artikkel 2 (Otterlei & Studsrød, 2021), avdekket også variasjoner i hvor godt barnevernsarbeidere forberedte seg til møtene, og basert på foreldrenes fortellinger kan det synes som om det noen ganger kan oppstå uheldige løsninger i praksis hvor foreldre kan bli informert per telefon eller brev (Otterlei, Istad & Paulsen, 2021, s. 199). Om slike praksiser er vanlige, har forståelige forklaringer, eller er et resultat av vilkårlighet vites ikke. Det er mulig de også er uttrykk for organisatoriske forhold. Barnevernsarbeiderne

beskrev blant annet organisatoriske hindringer i arbeidet, som tidspress, manglede ressurser og lite hensiktsmessige lokaler for formidlinger (Otterlei & Studsrød, 2021), noe som er kjente utfordringer i barnevernsarbeid (Engstrøm, 2016; Juhasz & Skivenes, 2016; Miranda & Godwin, 2018; Taylor et al., 2008). Funnene tyder likevel på at barnevernsarbeidere kunne oppleve så omfattende krav tilknyttet formidlingsmøtet at det kan synes som om de forenkler kompleksiteten for å gjøre oppgaven håndterlig. Selv om en forenkling av kompleksitet kan være en forståelig mestringsstrategi, kan det imidlertid medføre en risiko for at barnevernsarbeidere glipper på sentrale ansvarsområder i omsorgsovertakelsesprosessen, som diskutert over (6.1).

Funn fra artikkel 2 (Otterlei & Studsrød, 2021) tilslutter seg tidligere forskning som har vist at sosialarbeidere kan oppleve omsorgsovertakelsesprosesser som omfattende, følelsesmessig anstrengende og stressende (McKeigue & Beckett, 2010; Taylor, Beckett, & McKeigue, 2008). Barnevernsarbeid er i utgangspunktet krevende og opplevd stress kan påvirke barnevernsarbeideres tanker om å slutte i jobben (Olaniyan et al., 2020; Radey et al., 2018). En tydelig indikator på omfattende emosjonell belastning var at samtlige barnevernsarbeidere i studien hadde vurdert å slutte i jobben etter formidlingsmøter (Otterlei & Studsrød, 2021, s. 6). Selv om noen av informantene arbeidet som fagledere og hadde praksis for å bistå ansatte i formidlingsmøtet, ga andre barnevernsarbeiderne uttrykk for at de stod alene med formidlingen, uten nødvendig støtte og hjelp fra ledelsen

(Otterlei & Studsrød, 2021, s. 8). Et vesentlig spørsmål å stille i tilknytning til funnene er derfor i hvilken grad ledelsen er delaktig i omsorgsovertakelsesprosesser. Olaniyan et al. (2020) fant i sin forskningsgjennomgang at lederstøtte har betydning for barnevernansattes helse og trivsel i arbeidet. Christiansen og Andreassen (2010; 2011) har tidligere tatt til orde for at man må anerkjenne at barnevernsarbeidere er i en krevende og motsetningsfull posisjon i omsorgsovertakelsessaker og at de trenger støtte og veiledning. Også Gotvassli og Moe (2019) har understreket betydningen av at barnevernsarbeidere mottar støtte fra ledelsen. For å redusere opplevd stress kan det hjelpe å få redusert krav og forventinger (Samdal et al., 2017, s.5). I en studie av Christiansen et al. (2019) finner man derimot at barnevernledere i stor grad forventer at barnevernsarbeiderne skal håndtere omfattende krav i arbeidet. Beslutningen om å initiere en omsorgsovertakelsessak tas ikke av barnevernsarbeideren alene, men utvikler seg over tid og besluttes av en gruppe hvor ledelsen er representert (Berrick et al., 2015; 2016). Om ledelsen blir fraværende i omsorgsovertakelsesprosessen, kan dette medføre at barnevernsarbeiderne alene posisjoneres som ansiktet på beslutningen, i møte med fortvilte foreldre. Dette kan trolig øke belastningen på den enkelte barnevernsarbeider, noe informantene ga uttrykk for (Otterlei & Studsrød, 2021). I tilfeller hvor ledelsen er fraværende kan man tenke seg at det kan omhandle naturlige forklaringer knyttet til tid og ressurser, eller at det er et manglende fokusområde hos lederne. Samtidig kan man spørre seg om det innad i barneverntjenesten også kan forekomme en

forskyvning av opplevd ubehag og ansvar fra ledelsen ned til den enkelte barnevernsarbeider. Konsekvensen av dette kan i tilfelle være at barnevernsarbeidere, gjennom sin subjektposisjon (Harré et al., 2009; Foucault, 1999) som bakkebyråkrat (Lipsky, 1980) i barneverntjenesten, alene blir personifikasjonen av statens mest inngripende tiltak i familielivet.

6.3 Barnevernsarbeideres begrunnelse for omsorgsovertakelsesinitiativet kan medføre en forskyvning av ansvar og påføring av stigma

Barnevernsarbeidere har i oppgave å sikre at barn som lever under skadelige forhold får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid (Bvl, 1992, § 1-1). Det er ingen grunn til å betvile at barnevernsarbeiderne har gode intensjoner om å bedre barnets omsorgssituasjon når de involverer seg i familiers liv. I tilfeller hvor barneverntjenesten ikke oppnår ønsket endring og barnet har alvorlige mangler i daglig omsorg, ikke får dekket særlige behov, utsettes for vold eller overgrep, eller det er fare for at helse og utvikling kan bli skadet (Bvl 1992 § 4-12) har barneverntjenesten også et ansvar for å vurdere om de skal initiere en omsorgsovertakelsessak. Barneverntjenesten er, som tidligere nevnt, dobbel i sin orientering mellom å være både et familie - og barnesentrert system (Skivenes, 2011). I følge Gümüscü, Nygren og Khoo (2020) vil sosialarbeidere tenkte mer familieorientert i hjelpetiltakssaker, mens de skifter fokus til beskyttelse av barnet når hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig. I omsorgsovertakelsesprosessen synes det å skje et slikt skifte hos

barnevernsarbeiderne, hvor hensynet til barnets beste og beskyttelse av barnet (Bvl, 1992, §§ 4-1 og 4-12) blir det overordnede rasjonale for beslutningen (Otterlei & Studsrød, 2021). Dette samsvarer med funn fra tidligere forskning (Beckett, McKeigue & Taylor, 2007) som har vist at barnevernsarbeidere primært fokuserer på barnets beste. Dette kan forstås som forsvarlig praksis, gitt barneverntjenestens mandat om å sikre barn nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse ut fra en vurdering over hva som er til barnets beste (Bvl, 1992, §§ 1-1 og 4-1).

Utover et skifte i fokus fra familiesentrering til barnesentrering, indikerer imidlertid funn fra avhandlingen (Otterlei & Engebretsen, 2021; Otterlei & Studsrød, 2021) at det også kan skje et retorisk skifte i omsorgsovertakelsesprosessen. Det kan synes som om barnevernsarbeidere kan gå fra å ta ansvar for situasjonen ved å tilby hjelp og støtte, til en retorikk som forskyver ansvaret tilbake på foreldrene. Foreldrene uttrykte opplevelser av å møte et mektig system, som i liten grad var lydhøre for deres perspektiver og som i hovedsak fokuserte på deres sviktende foreldreskap (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021; Otterlei & Engebretsen, 2021). Tidligere forskning har pekt på at barnevernsarbeidere kan ha behov for å legitimere beslutninger og utfall av saker (Christiansen & Anderssen, 2010; 2011), noe som kan bidra til å redusere eget ansvar knyttet til plasseringer (Storhaug, 2020). Barnevernsarbeiderne ga uttrykk for at de kunne oppleve å svikte familiene ved å ikke kunne tilby dem god nok hjelp (Otterlei & Studsrød, 2021). Selv om de forsøkte å unngå det, problematiserte informantene at

det i stor grad var det negative ved foreldrene som ble trukket frem for å begrunne beslutningen om et omsorgsovertakelsesinitiativ (Otterlei & Studsrød, 2021). Begrunnelsene kan forstås som reelle forsøk på å informere og forklare bakgrunnen for beslutningen. Det er strenge vilkår for å overta omsorgen for et barn og tiltaket skal bare treffes når det er nødvendig (Bvl, 1992, § 4-12). Det vil si at det også er barnevernsarbeidernes oppgave å synligjøre manglende i barnets omsorgssituasjon for å kunne legitimere inngrepet. Likevel synes fortellingene til informantene også å avspeile et rasjonale hvor barnevernsarbeidere kan fravike dialog og felles forståelsesrammer i formidlingsmøtet og at manglende endring blir legitimert med foreldesvikt.

Selv om slike legitimeringsprosesser kan være forståelige, gitt at barnevernsarbeiderne har i oppgave å synligjøre beslutningen, kan de også forstås som uttrykk for mestringsstrategier for å takle ubehaget ved å være ansiktet på beslutningen. Begrunnelsene synes også å kunne ha negative effekter i samhandlingen med foreldre i omsorgsovertakelsesprosessen ved at foreldre kan oppleve prosessen som stigmatiserende (Otterlei & Engebretsen, 2021). Ifølge Link og Phelans (2001) definisjon av stigmabegrepet, forstår de stigma som noe som kan eksistere i maktsituasjoner som inneholder elementer av blant annet «labelling», separasjon og statustap, noe som er betegnende for omsorgsovertakelsesprosessen. At omsorgsovertakelser kan være stigmatiserende støttes også av tidligere forskning som har vist at

omsorgsovertakelser er forbundet med svekket selvbilde, skam og stigma for foreldre (Featherstone et al., 2014; Morriss, 2018; Schofield et al., 2011; Slettebø, 2009). Link og Phelan (2001) har hevdet at man ikke kan forstå stigma som individuelle svakheter, men at det må ses i sammenheng med sosiale, økonomiske og politiske forhold som både spiller inn, men også tillater konstruksjoner av stereotyper, merkelapper og diskriminering. Dette er i tråd med Mik-Meyer og Villadsen (2013, s. 4-5) argumentasjon. De hevder at individualiseringen i den vestlige verden har medført at mennesker i stor grad selv holdes personlig ansvarlig for avvik og mangler. Også tidligere forskning har kritisert at omsorgsovertakelser legitimeres med foreldres vansker (Burns et al., 2018; Masson, 2012), noe som kan medføre at foreldre holdes ensidig ansvarlig for omsorgssvikten (Broadhurst & Mason, 2017; Featherstone et al., 2014). Om man reduserer problemforståelsen av familiers situasjon til et individnivå risikerer man å påføre ytterligere skam og stigma ovenfor mennesker som allerede kan ha opplevd marginalisering (Broadhurst & Mason, 2017, 11; Featherstone et al., 2014). Foreldre som er i kontakt med barneverntjenesten kan i utgangspunktet ha sårbarheter knyttet til individuelle og sosioøkonomiske forhold (Andenæs, 2004; Clausen & Kristofersen, 2008; Fauske et al., 2018; Statens Helsetilsyn, 2019). I tillegg kan kontakten med barneverntjenesten i seg selv representere en sårbarhet, ved at den oppleves som stigmatiserende (Havnen et al., 2020, s. 167). Tidligere forskning har vist at barnevernsarbeideres virkelighetskonstruksjoner kan medføre utilsiktede konsekvenser, blant annet for foreldres forståelse og identitet

Diskusjon

(Boutanquoi et al., 2020; De Wilde & Vanobbergen, 2020; Langsrud et al., 2019; Schofield et al., 2011). Selv om man kan tenke seg at det kan være vanskelig å oppnå felles forståelsesrammer i en omsorgsovertakelsesprosess vil en ensidig konstruksjon av situasjonen kunne påføre stigma og avstand mellom partene. I tillegg indikerer forskning (Wissö et al., 2021) at barnevernsarbeidernes konstruksjoner av foreldre kan ha betydning for hvilken støtte de får, noe som følgelig også kan påvirke deres muligheter for tilbakeføring.

7 Implikasjoner

Avhandlingen har flere implikasjoner for praksis-, utdannings og forskningsfeltet. Jeg vil først peke på implikasjoner for praksis- og utdanningsfeltet før jeg samler opp implikasjoner for forskningsfeltet til sist i kapitlet.

7.1 *Man bør ivareta god informasjon til foreldre i omsorgsovertakelsesprosessen*

Samtlige delstudier i avhandlingen peker på at det av ulike årsaker kan være vanskelig for foreldre å forstå hva som skjer i omsorgsovertakelsesprosessen (Otterlei & Engebretsen, 2021; Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021; Otterlei & Studsrød, 2021). Særlig synes kriseresponser å kunne forhindre foreldres muligheter til å tilegne seg informasjon (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021; Otterlei & Studsrød, 2021). For å sikre god informasjon til mennesker i krise må man gi tid og gjentatt informasjon (Axelson, 2011, s 36; Cullberg, 2007; Helsedirektoratet, 2016). Å kunne forstå og begripe hva som skjer er avgjørende elementer for å kunne bearbeide kriser (Antonovsky & Lev, 2000).

Det er pekt på flere implikasjoner for praksisfeltet i artikkel 1 (Otterlei, Ilstad & Pausen, 2021, s. 203-204). Blant annet foreslår vi at det bør settes opp flere møter med foreldre i etterkant av formidlingsmøtet, hvor informasjonen kan gjentas, og foreldre gis mulighet til å få stille spørsmål og få å komme til orde med sine perspektiver. Det anbefales

også at foreldre mottar skriftliggjort informasjon i forbindelse med formidlingsmøtet. Videre bør advokat tidlig kobles inn i omsorgsovertakelsesprosessen for å bistå foreldre med å oppfatte informasjon og forberede dem til fylkesnemndsbehandlingen. I saker hvor barn skal informeres om en mulig omsorgsovertakelse kan man tenke seg at en del av kriseteoriens anbefalinger om gjentatt tid og informasjon også vil være nyttig for barna.

For de barnevernfaglige utdanningene impliserer funnene at man bør vektlegge viktigheten av å sikre foreldres juridiske rettigheter i omsorgsovertakelsesprosesser. I tillegg bør man synliggjøre for studentene hvordan emosjonelle- og relasjonelle aspekter, samt hvordan man utøver makt og kontroll i samhandlingen med foreldre kan innvirke på deres muligheter til å tilegne seg informasjon.

7.2 Man bør sikre oppfølging og samarbeid med familiene i omsorgsovertakelsesprosessen

Funnene indikerer at foreldres rett til oppfølging og veiledning kan svekkes i omsorgsovertakelsesprosessen. I tillegg synliggjør funnene at foreldre kan få psykiske vansker, det er særlig alvorlig at de kan få suicidale tanker (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021). Dette indikerer at barneverntjenesten må sikre ivaretagelse av foreldre, både direkte knyttet til formidlingsmøtet, men også i ventetiden frem mot fylkesnemndsbehandling. Beckett og McKeigue (2003) har tidligere påpekt at ventetiden kan medføre en ytterligere risiko for barna. Man bør

derfor også følge nøye med på barnas omsorgssituasjon gitt at dette er en krevende tid for foreldrene. Selv om barnevernsarbeidere ga uttrykk for forståelse for at formidlingsmøtet kunne være vanskelig for foreldre, varierte det hvilket fokus de hadde på oppfølging (Otterlei & Studsrød, 2021). Foreldrene opplevde også at barnevernsarbeiderne ikke nødvendigvis forstod deres responser som krisereaksjoner (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2020). Storhaug et al. (2020, s. 170) har tidligere påpekt at barnevernsarbeidere trenger kunnskap om hvordan traumer, stress og kriser påvirker reaksjoner for å kunne møte og ivareta familier i akuttssituasjoner. Funnene fra avhandlingen understøtter dette, noe som impliserer betydningen av at barnevernsarbeidere er oppmerksomme på krisepotensialene som ligger i omsorgsovertakelsesprosessen, og slik sikrer nødvendig oppfølging til foreldre (og barn) i forbindelse med formidlingsmøtet og i ettertid, i påvente av fylkesnemndssaken.

Siden ivaretagelse av mennesker i krise kan være krevende (Helsedirektoratet, 2016), og barnevernsarbeiderne skal håndtere en dobbel rolle, foreslår vi i artikkel 1 (Otterlei, Ilstad & Paulsen, 2021) at man mottar støtte fra psykologisk krisehjelp i kommunene, familievernkontor eller lignende instanser som har høy kompetanse på å ivareta mennesker i krevende livssituasjoner. Familievernet har allerede et ansvar for å tilby hjelp og oppfølging til foreldre etter omsorgsovertakelse (Prop. 169 L, 2016-2017, s.65) og kunne vært koblet på tidlig i prosessen.

Et annet vesentlig element er også å sikre ivaretagelse av barna. Om foreldres psykiske helse svekkes risikerer man at omsorgskompetansen kan svekkes, noe som kan ha ringvirkninger for hjemmeboende barn. I tillegg vil oppfølging være et vesentlig aspekt med tanke på gjennomføring av samvær, og for å kunne oppnå gjenforeningsmålet.

For utdanningsfeltet impliserer funnene at det er vesentlig at studenter har god kjennskap til oppfølgingsansvar av foreldre i omsorgsovertakelsesprosesser. I tillegg bør undervisning i hvordan stress, traumer og kriser innvirker på mennesker problematiseres i utdanningene. Dette er relevant kunnskap i barnevernfaglig arbeid generelt, men bevissthet knyttet til dette synes spesielt sentralt for barnevernsarbeidere som skal håndtere formidlinger av omsorgsovertakelsesinitiativ til foreldre.

7.3 Man bør sikre støtte til barnevernsarbeiderne i omsorgsovertakelsesprosessen

Å formidle dårlig nytt om et omsorgsovertakelsesinitiativ til foreldre ble beskrevet som en svært krevende arbeidsoppgave. Barnevernsarbeiderne kan ha behov for omfattende lederstøtte tilknyttet omsorgsovertakelsesprosessen. Det er kjent at emosjonelle belastninger hos sosialarbeidere har sammenheng med sykefravær (NOA, 2016; STAMI, 2016) og at lederstøtte er en avgjørende funksjon i å forhindre dette (Olaniyan et al., 2020). Funnene indikerer at det utover støtte i formidlingen også kan være behov for barnevernfaglig veiledning for å

sikre en forsvarlig praksis i omsorgsovertakelsesprosessen. Dette både for å sikre foreldres behov for informasjon, medvirkning og oppfølging, men også for å sikre begge parter psykiske og fysiske helse. Barnevernsarbeiderne rapporterte om manglende prosedyrer, og det er mulig man kan trekke veksler på tidligere arbeid med protokoller i helsesektoren (Baile et al., 2000). En form for manual, kan hjelpe barnevernsarbeiderne ved å gjøre dem oppmerksomme på utfordringer som kan oppstå når foreldre gjøres kjent med barneverntjenestens omsorgsovertakelsesinitiativ. Dette kan være til støtte for barnevernsarbeiderne. En slik manual må imidlertid tilpasses kontekst.

For utdanningsfeltet kan funnene indikere at det er behov for at studenter forberedes på og reflekterer rundt hvordan emosjonell belastning i barnevernfaglig praksis kan innvirke på samhandling med foreldre. I tillegg kan man ha fokus på kommunikasjonskompetanse, spesifikt tilknyttet omsorgsovertakelsesprosessen. Trening på å formidle dårlig nytt har vist seg å ha effekt på mestring av oppgaven (Min et al., 2016). Videre kan utdanningsfeltet fokusere på betydningen av å søke veiledning, kollega- og lederstøtte i spesielt krevende praksiskontekster.

7.4 Implikasjoner for videre forskning

Avhandlingen har også implikasjoner for videre forskning. Studien er begrenset til å studere foreldre og barnevernsarbeideres perspektiver og synligjør ikke barns erfaringer med omsorgsovertakelsesprosessen. Slik kunnskap kunne bidratt til økt forståelse og ville trolig også belyst andre

problemområder med påfølgende implikasjoner for praksis. Utover at man i videre forskning kan utforske barns perspektiver i omsorgsovertakelsesprosesser, løfter avhandlingen også andre problemstillinger for forskningsfeltet.

Gitt avhandlingens kvalitative design er utvalget begrenset. Derfor kunne en større studie med flere informanter som studerte foreldres erfaringer med omsorgsovertakelsesprosessen gitt utvidet kunnskap. I tillegg kunne man undersøkt om faktorer som kjønn, eller etnisitet kan innvirke på foreldres erfaringer. I artikkel 3 (Otterlei & Engebretsen, 2021) utforsket vi kjønn noe, men det empiriske materialet var likevel begrenset. Man kunne også studert om det er ulikheter i erfaringer knyttet til akuttsaker, sammenlignet med foreldre som hadde langvarig kontakt med barneverntjenesten i forkant av omsorgsovertakelsesprosessen.

Kunnskap om barnevernsarbeidernes erfaringer med å formidle beslutningen om et omsorgsovertakelsesinitiativ kunne også vært utvidet med internasjonale studier med tilsvarende fokus som anlagt i artikkel 2 (Otterlei & Studsrød, 2021). Slike studier kunne også bidratt ytterligere inn mot forskningsfeltet «breaking bad news» ved å gi innsikt i hvordan det å formidle dårlig nytt kan erfares i sosialfaglig sammenheng.

I tillegg kunne fylkesnemndas satsning på samtaleprosesser være interessant å studere nærmere. Her kunne man utforsket om dette tiltaket i større grad kan bidra til å sikre foreldres juridiske rettigheter til

informasjon og medvirkning i omsorgsovertakelsesprosessen. Man kunne også studert om samtaleprosesser er en tilrettelegger for bedret kommunikasjon, dialog og samarbeid mellom foreldre og barnevernsarbeidere, eller om foreldre også i disse prosessene kan erfare negativ posisjonering med påfølgende stigma.

Som en direkte videreføring av avhandlingen kunne man anlagt en større studie som kartla barnevernfaglig praksis i omsorgsovertakelsesprosesser bredere. Her kunne man involvere flere barneverntjenester for å kartlegge praksis på området. Man kunne også, i samarbeid med praksisfeltet, utviklet eventuelle prosedyrer, anbefalinger, eller sjekklister tilknyttet formidlingsmøtet og etterfølgende ventetid frem mot fylkesnemndsbehandling for å svare ut noen av avhandlingens påpekte implikasjoner.

8 Avslutning

Avhandlingen har utforsket hvordan omsorgsovertakelsesprosessen kan erfares av foreldre og barnevernsarbeidere og hvilke problemområder som kan avspeiles i deres fortellinger. Ved å synliggjøre erfaringer fra begge sider av møtebordet, belyst med ulike teoretiske perspektiver og tidligere forskning, bringer avhandlingen frem sentral kunnskap om omsorgsovertakelsesprosesser. Den løfter også frem implikasjoner for praksis-, utdannings- og forskningsfeltet.

Selv om avhandlingen er et kunnskapsbidrag er den likevel avgrenset i sitt design, og følgelig med hvilken kunnskap den frembringer. Den må derfor ikke leses som en uttømmende beskrivelse av foreldres og barnevernsarbeideres erfaringer med omsorgsovertakelsesprosessen, eller barnevernfaglig praksis på området. Studien må snarere forstås som et bidrag inn til en større kunnskapsbase som samlet kan gi oss innsikt i fenomenet.

Det er vesentlig at vi har utvidet og oppdatert kunnskap omsorgsovertakelser, et av statens mest inngripende tiltak i familielivet. Dette for å sikre god ivaretagelse av familier i en sårbar livssituasjon og for å hjelpe barnevernsarbeidere til å navigere og mestre en særskilt krevende og kompleks del av barnevernfaglig praksis.

Referanser

- ALLEA (2017). *The European Code of Conduct for Research Integrity*.
Berlin: ALLEA.
- Allmark, P., Boote, J., Chambers, E., Clarke, A., McDonnel, A.,
Thompson, A.R. & Tod, A. (2009). Ethical issues in the use of
in-depth interviews: literature review and discussion. *Research
Ethics Review*, Vol 5, No , 48-54.
<https://doi.org/10.1177/174701610900500203>
- Alver, B. G. & Øyen, Ø. (2007). Challenges of research ethics. I Apo,
S., Bausinger, H., Blache, M., Foley, J.M., Siikala, A-L. (2007).
FF Communications edited for the folklore fellows. Helsinki:
Academia Scientiarum Fennica (s. 11-55).
- Antonovsky, A. & Lev, A. (2000). *Helbredets mysterium:
At tåle stress og foblive rask*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Axelsson, L. B. (2011). *TAB. Om sorg og livsændringer*. København:
Hans Reitzels Forlag.
- Baile, W. F, Buckman, R., Lenzi, R., Glober, G., Beale, E. A. &
Kudelka, A. P. (2000). SPIKES – A Six-Step Protocol for
Delivering Bad News: Application to the Patient with Cancer.
The Oncologist 2000;5:302-311.
<https://doi.org/10.1634/theoncologist.5-4-302>
- Barnevernloven (Bvl) (1992). Lov om barneverntjenester (LOV-1992-
07-17- 100). [https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-
100?q=lov%20om%20barneverntjenester](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=lov%20om%20barneverntjenester)

- Baugerud, G. A. & Melinder, A. (2012). Maltreated Children's Memory of Stressful Removals from Their Biological Parents. *Applied cognitive psychology*, 2012-03, Vol.26 (2), 261-270. <https://doi.org/10.1002/acp.1817>
- Baum, N. & Negbi, I. (2013). Children removed from home by court order: Father's disenfranchised grief and reclamation of paternal functions. *Children and Youth Services Review*, 35, 1679–1686. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.07.003>
- Beckett, C. & McKeigue, B. (2003). Children in Limbo: Cases Where Court Decisions Have Taken Two Years or More. *Adoption and Fostering*, 27 (3), 31-40. <https://doi.org/10.1177/030857590302700307>
- Beckett, C., McKeigue, B. & Taylor, H. (2007). Coming to conclusions: social workers' perceptions of the decision-making process in care proceedings. *Child and Family Social Work*, 12: 54-63. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2006.00437.x>
- Berrick, J., Dickens, J., Pösö, T. & Skivenes, M. (2017). A Cross Country Comparison of Child Welfare Systems and Workers' Responses to Children Appearing To Be at Risk or in Need of Help. *Child Abuse Review* 26: 305–319. <https://doi.org/10.1002/car.2485>
- Berrick, J., Dickens, J., Pösö, T. & Skivenes, M. (2016). Time, institutional support, and quality of decision-making in child protection: A cross-country analysis. *Human Service Organizations: Management, Leadership, and*

Governance, 40(5), 451–468.

<https://doi.org/10.1080/23303131.2016.1159637>

Berrick, J., Peckover, S., Pösö, T. & Skivenes, M. (2015). The formalized framework for decision-making in child protection care orders: A cross-country analyses. *Journal of European Social Policy*, 25(4), 366–378.

<https://doi.org/10.1177%2F0958928715594540>

Biggs, A., Brough, P. & Drummond, S. (2017). Lazarus and Folkman's Psychological Stress and Coping Theory. I: Cooper, C. & Campbell Quick, J. (Eds) *The Handbook of Stress and Health: A Guide to Research and Practice*, John Wiley & Sons. S. 351-364.

Bouma, H., Grietens, H. & López, M. (2020). Learning from parents: A qualitative interview study on how parents experience their journey through the Dutch child protection system. *Child & Family Social Work* 25(S1): 116–125.

<https://doi.org/10.1111/cfs.12723>

Boutanquoi, M., Ansel, D. & Bournel-Bosson, M. (2020). Parent–professional interviews in child protection: Comparing viewpoints. *Child & Family Social Work*. 25

(S1): 107– 115. <https://doi.org/10.1111/cfs.12722>

Bratberg, Ø. (2017). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. Oslo: Gyldendal Damm Akademisk.

Braun, V. & Clarke, V. (2014). What Can “Thematic Analysis” Offer Health and Wellbeing Researchers? *International Journal of*

- Qualitative Studies on Health and Well-Being*, 9, Article No. 26152. <https://doi.org/10.3402/qhw.v9.26152>
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3:2, 77-101. <http://dx.doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Briggs, C. L. (1989). *Learning how to ask. A sociolinguistic appraisal of the role of the interview in social science research*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.) (2012). *Kvalitative metoder. Empiri og teoriutvikling*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Broadhurst, K. & Mason, C. (2017). Birth parents and the collateral consequences of court- ordered child removal: Towards a comprehensive framework. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 31(1), 41-59. <https://doi.org/10.1093/LAWFAM%2FEBW013>
- Buckmann, R. (2002). Communications and emotions. Skills and effort are key. *BMJ*, 325, 672. <https://doi.org/10.1136/bmj.325.7366.672>
- Bufdir (2021). Oppsummert status i tall for barnevernet. https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Oppsummert_status_i_tall_for_barnevernet/#heading13693
- Bufdir (2018). Oppfølging av foreldre med barn i fosterhjem og barnevernsinstitusjon. Hvem er foreldrene? https://bufdir.no/barnevernsforeldre/Hvem_er_foreldrene/#heading33121

- Burns, K., O'Mahony, C., Shore, C. & Parkes, A. (2018). What Social Workers Talk About When They Talk About Child Care Proceedings in the District Court in Ireland. *Child & Family Social Work* 23: 113–121. <https://doi.org/10.1111/cfs.12390>
- Burns, K., Pösö, T. & Skivenes, M. (Eds.) (2017). *Child Welfare Removals by the State: A Cross-Country Analysis of Decision-Making Systems*. Oxford University Press, New York.
- Christiansen, Ø. & Anderssen, N. (2011). Fra bekymring til overbevisning: - Barnevernets beslutninger om å plassere barn utenfor hjemmet. *Norges Barnevern*, 88, 200-214. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2011-04-03>
- Christiansen, Ø. & Anderssen, N. (2010). From concerned to convinced: reaching decisions about out-of-home care in Norwegian Child Welfare Services. *Child & Family Social Work* 2010, 15, pp 31–40. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2009.00635.x>
- Christiansen, Ø., Havnen, K. J. S., Iversen, A. C., Fylkesnes, M. K., Lauritzen, C., Nygård, R. H. & Vis, S. A. (2019). *Når barnevernet undersøker—Barnevernets undersøkelsesarbeid* (delrapport 4). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (4), 1–259. <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005048>
- Cullberg, J. (2007). *Mennesker i krise og utvikling. En psykodynamisk og sosialpsykiatrisk studie*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Davies, B. & Harré, R. (1990). Positioning: The Discursive Production of Selves. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 20(1), 43–63. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5914.1990.tb00174.x>

- D’Cruz, H. & Jones, M. (2014). *Social Work Research in Practice*. 2nd edition. London: Sage.
- De Bortoli, L., D. & Doland, M. (2014). Decision making in Social Work with Families and Children: Developing Decision-Aids Compatible with Cognition. *The British Journal of Social Work*, Vol 45, Issue 7 pp 2142-2160.
<https://doi.org/10.1093/bjsw/bcu087>
- Den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) (1953).
https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf
- Doka, K. (1989). *Disenfranchised Grief: Recognizing Hidden Sorrow*. Lexington, MA: Lexington.
- Doka, K. (2002). *Disenfranchised Grief: New Directions, Challenges, and Strategies for Practice*. Champaign, IL: Research Press.
- Egelund, T. & Hestbæk, A. D. (2003). Anbringelse af børn og unge udenfor hjemmet: en forskningsoversigt. København: Socialforskningsinstituttet.
<file:///C:/Users/2917342/Downloads/0304Anbringelse.pdf>
- Ellingsen, I. T. (2007). Å miste omsorgen for sitt barn. *Nordisk sosialt arbeid*, No 4, 263-275. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3037-2007-04-05>
- Ellingsen, I. T., Slettebø, T., Studsrød, I., Farstad, G. R. & Herland, M. (2018). *Det gjør livet lettere. Gruppetilbud for foreldre med barn i fosterhjem og barneverninstitusjon: Kartlegging, beskrivelse og evaluering*. Rapport nr. 73. Universitetet i Stavanger.

<https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF0000456>

[8](#)

Engstrøm, S.J.K. (2016). Organisational Justice and Emotion Among Social Workers: An Exploration of the Lived Experience of Child and Family Social Workers. University of Edinburgh.

<https://era.ed.ac.uk/handle/1842/30986>

Falch-Eriksen, A. (2016). Foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn. NOVA Rapport.

https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/NOVA_R9_16_Foreldre_som_er_fratatt_omsorgen_for_sine_barn.pdf

Falch-Eriksen, A. & Skivenes, M. (2019). Right to Protection. In: Langford, M., Skivenes, M., Søvig, K.H. (Eds.) *Children's Rights in Norway: An Implementation Paradox?* Universitetsforlaget, Oslo.

Fauske, H., Kojan, B. & Skårstad Storhaug, A. (2018). Social Class and Child Welfare: Intertwining Issues of Redistribution and Recognition. *Social Sciences*, 7(9), 143.

<https://doi.org/10.3390/socsci7090143>

Featherstone, B., White, S. & Morris, K. (2014). *Re-imagining child protection: Towards humane social work with families*. Policy Press.

Field, R. S., Barns, A., Chung, D. & Fleay, C. (2021). Messiness in international qualitative interviewing: What I did, what I didn't do, and a little bit about why. *Qualitative Social Work*.

<https://doi.org/10.1177/14733250211043196>

FNs barnekonvensjon (1989). FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/fns-barnekonvensjon/id88078/>

Folkman, S. (2008). The case for positive emotions in the stress process, *Anxiety, Stress, and Coping*, 21:1, 3-14.

<https://doi.org/10.1080/10615800701740457>

Folkman, S. (1997). POSITIVE PSYCHOLOGICAL STATES AND COPING WITH SEVERE STRESS. *Soc. Sci. Med.* Vol. 45, No. 8, s. 1207-1221.

[https://doi.org/10.1016/s0277-9536\(97\)00040-3](https://doi.org/10.1016/s0277-9536(97)00040-3)

Fontes, C. M. B., Menezes, D. V., Borgato, M. H. & Luiz, M. R. (2017). Communicating bad news: an integrative review of the nursing literature. *Rev Bras Enferm* 70 (5) 1089-95.

<https://doi.org/10.1590/0034-7167-2016-0143>

Forrester, D., Westlake, D. & Glynn, G. (2012). Parental resistance and social worker skills: towards a theory of motivational social work. *Child & Family Social Work*, 17, 118– 129.

<https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2012.00837.x>

Forvaltningsloven (Fvl) (1967). Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker. (LOV-1967-02-10).

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10?q=forvaltningsloven>

Foucault, M. (1999). *Diskursens orden. [L'ordre du discours, 1971]*. Oslo: Spartacus Forlag.

- Fylkesnemndene (2020). Årsrapport for 2019. Oslo: Fylkesnemnda.
<https://www.fylkesnemndene.no/globalassets/pdf/arsrapport/arsrapport-2019-endelig.pdf>
- Geal-Dor, M. & Adelman, C. (2018). The child doesn't hear. On breaking bad news as perceived by parents and audiologists. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology* 112 (2018) 113-120. <https://doi.org/10.1016/j.ijporl.2018.06.044>
- Geddes, E. (2021). "Some days it's like she has died." A qualitative exploration of first mothers' utilisation of artefacts associated with now-adopted children in coping with grief and loss. *Qualitative Social Work* 0 (0) 1-22.
<https://doi.org/10.1177%2F14733250211039008>
- Gergen, K. J. (2015). *An Invitation to Social Construction. Third edition*. London: Sage.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. New York: Simon & Schuster.
- Gold, R. & Gold, A. (2018). Delivering Bad News: Attitudes, Feelings, and Practice Characteristics Among Speech-Language Pathologist. *American Journal of Speech-Language Pathology*. Vol 27, 108-122. https://doi.org/10.1044/2017_AJSLP-17-0045
- Gotvassli, K. A. & Moe, T. (2019). Bridging the gap—The role of leadership in professional judgement in child protection services. *Nordic Social Work Research*, 1–13.
<https://doi.org/10.1080/2156857X.2019.1694057>
- Graham, J. M. (2017). *Reflective Thinking in Social Work: Learning from Student Narratives* by Abingdon, OXON, Routledge.

Referanser

- Granerud, A-M., Syrstad, E. & Nikolaisen Andersen, E. W. (2021). Etter fylkesnemnda – hva med foreldrene? Oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse – ansvar og rollefordeling. *Fontene forskning*, 14(1) 61-66.
<https://fonteneforskning.no/debatt/etter-fylkesnemnda--hva-med-foreldrene-oppfolging-av-foreldre-etter-omsorgsovertakelse--ansvar-og-rollefordeling-6.19.835772.e03f125118>
- Grunnloven (Grl), (1814). Kongeriket Norges Grunnlov.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17>
- Gümüscü, A., Nygren, L. & Khoo, E. (2020). Social work and the management of complexity in Swedish child welfare services. *Nordic Social Work Research*, 10(3), 257-269.
<https://doi.org/10.1080/2156857X.2018.1542336>
- Harré, R., Moghaddam, F.M., Cairnie, T.P., Rothbart, D. & Sabat, S.R. (2009). Recent Advances in Positioning Theory. *Theory & Psychology*, 19(1), 5–31.
<https://doi.org/10.1177%2F0959354308101417>
- Harré, R. & van Langenhove, L. (1999). The dynamics of social episodes. I R. Harré & L. Langenhove (Red.), *Positioning theory: Moral contexts of intentional action* (s. 1–13). Oxford: Blackwell.
- Harrison, E. F. (1999). *The managerial decision making process 5th ed.* Houghton Mifflin Company, Boston, NY.

- Haugen, G.M.D., Paulsen, V. & Berg, B. (2012). Foreldre og barns erfaringer i møte med barneverntjenesten i Trondheim kommune. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS.
<https://samforsk.no/uploads/files/Publikasjoner/foreldre-og-barns-erfaringer-i-mote-med-barneverntjenesten-i-trondheim-kommune.pdf>
- Haugland S. H., Dovran A., Albaek A. U. & Sivertsen, B. (2021). Adverse Childhood Experiences Among 28,047 Norwegian Adults From a General Population. *Frontiers in Public Health* Vol 9. Article 711344.
<https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.711344>
- Healy, K. (1998). Participation and Child Protection. The Importance of Context. *British Journal of Social Work*, 28, 897-914.
<https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjsw.a011407>
- Healy, K. (2014). *Social work theories i context. Creating frameworks for practice. 2nd edition*. Hampshire: Palgrave Macmillian.
- Helgeland, I. M. (2005). «Catch 22» of Research Ethics: Ethical Dilemmas in Follow-Up. *Studies of Marginal Groups. Qualitative Inquiry*, Vol. 10, Nr. 4, 549-569.
- Helsedirektoratet (2016). Mestring, samhörighet og håp. Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer.
<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/psykososiale-tiltak-ved-kriser-ulykker-og-katastrofer/>

- Honey, A, Mayes, R. & Miceli, M. (2018). Mothering after child removal: Living under the rule of Greek gods. *Child & Family Social Work*. 23: 417– 426. <https://doi.org/10.1111/cfs.12432>
- Hestbæk, A.D., Höjer, I., Pösö, T. & Skivenes, M. (2020). Child welfare removal of infants: Exploring policies and principles for decision-making in Nordic countries. *Children and Youth Services Review*, Vol. 108, s 1-8. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104572>
- Höjer, I. (2007). Föräldrars roster – hur är det att ha sina barn placerade i fosterhem. Brukare och forskare samverkar. STIFTELSEN Allmänna Barnhuset, Skriftserie 2007:2. <https://www.wallmannabarnh.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2014/10/F%C3%B6r%C3%A4ldrars-r%C3%B6ster.pdf>
- Höjer, I. (2011). Parents with Children in Foster Care — How Do They Perceive Their Contact with Social Workers? *Practice*, 23(2), 111–123. DOI: <https://doi.org/10.1080/09503153.2011.557149>
- Israel, M. & Hay, I. (2006). *Research Ethics for Social Scientists. Between ethical conduct and regulatory compliance*. London: SAGE Pub.
- Jacobsson, K. & Åkerström, M. (2015). The crisis model: A socially useful psychologism. *Qualitative Sociology Review* 11(2):232-244. http://www.qualitativesociologyreview.org/ENG/Volume33/QR_11_2_Jacobsson_Akerstrom.pdf

- Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (Red.) (2005). *Kvalitative metoder i et interaksjonistisk perspektiv. Interview, observationer og dokumenter*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Juhasz, I.B. (2018). Defending parenthood: a look at parents' legal argumentation in Norwegian care order appeal proceedings. *Child & Family Social Work* 23(3):530–538.
<https://doi.org/10.1111/cfs.12445>
- Juhasz, I. B. & Skivenes, M. (2016). Child Welfare workers' experiences of obstacles in care order preparation: a cross-country comparison. *European Journal of Social Work*. 21:1 pp 100-113. <https://doi.org/10.1080/13691457.2016.1256868>
- Kane, A. A. (2018). Forsvarlighetskravet i barneverntjenester. *Tidsskriftet Norges Barnevern* 02-03 (Vol. 95) s. 200-216.
<https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2018-02-03-09>
- Kauffman, J. (2002). The psychology of disenfranchised grief: Liberation, shame, and self-disenfranchisement. In: Doka, K (ed.) *Disenfranchised Grief: New Directions, Challenges, and Strategies for Practice*. Champaign, IL: Research Press, s. 61–77.
- Kojan, B. & Fauske, H. (2011). Et klasseperspektiv på barnevernets familier. *Tidsskrift for velferdsforskning*, vol. 14, nr. 2, 95–109.
- Kraus, B. (2019). Relational constructivism and relational social work. I: S.A. Webb, *The Routledge Handbook of Critical Social Work*. New York: Routledge (s. 93-104).

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *InterViews. Third edition. Learning the craft of qualitative research Interviewing*. California: Sage.
- Langsrud, E., Fauske, H. & Lichtwarck, W. (2019). Den barnevernskapte virkelighet: Et sosialkonstruktivistisk perspektiv på det faktiske grunnlaget i barnevernets beslutninger. *Tidsskrift for velferdsforskning*. (1), 74-89. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2019-01-05>
- Lazarus, R.S. (2006). *Stress and Emotion. A New Synthesis*. New York: Springer Publishing Company, Inc.
- Lazarus, R.S. & Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*. New York: Springer Publishing Company, Inc.
- Lazarus, R.S. & Folkman, S. (1988). Coping as a Mediator of Emotion. *Journal of Personality and Social Psychology* Vol 54. No 3 166—475.
- LeBlanck, V. R., Regehr, C., Slonsky, A. & Bogo, M. (2012). Stress responses and decision making in child protection workers faced with high conflicting situations. *Child Abuse & Neglect* 36 (2012) 404-412. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2012.01.003>
- Lehmann, S. & Kayed, N. S. (2018). Children placed in alternate care in Norway: A review of mental health needs and current official measures to meet them. *Int J Soc Welfare* 2018: 27: 364–371. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12323>

- Levin, I. (2009). Discourses Within and About Social Work. *Journal of Comparative Social Work*, 4(1), 5 - 22.
<https://doi.org/10.31265/jcsw.v4i1.42>
- Levin, I. (2006). *Hva er sosialt arbeid?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Lewis, S. (2022). 'I was putting her first': Birth parents' experiences of 'consent' to adoption from care in England. *Child & Family Social Work*, 1– 10. <https://doi.org/10.1111/cfs.12901>
- Liamputtong, P. (2007). *Researching the Vulnerable*. Thousand Oaks: Sage.
- Link, B. G. & Phelan, J. C. (2001). Conceptualizing Stigma. *Annual Review of Sociology* 2001 27:1, 363-385.
<http://dx.doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.363>
- Lipsky, M. (1980). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation.
- Masson, J. (2012). 'I think I do have strategies': lawyers' approaches to parent engagement in care proceedings. *Child and Family Social Work* 17: 202–211. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2012.00829.x>
- McKegney, S. (2003). *Silenced Suffering: the Disenfranchised Grief og Birthmothers Compulsorily Separated from their Children*. Montreal, Quebec: McGill University.
- McKeigue, B. & Beckett, C. (2010). Squeezing the Toothpaste Tube: Will Tackling Court Delay Result in Pre-Court Delay in Its

- Place? *British Journal of Social Work* 40: 154–169.
<https://doi.org/10.1093/bjsw/bcn119>
- Melinder, A., van der Hagen, M.A. & Sandberg, K. (2021). In the Best Interest of the Child: the Norwegian Approach to Child Protection. *Int. Journal on Child Malt.*
<https://doi.org/10.1007/s42448->
- Merton, R. (1972). Insiders and Outsiders: A Chapter in the Sociology of Knowledge. *American Journal of Sociology* 78(July): 9–47.
<https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/225294>
- Metzler, M., Merrick M. T., Klevens, J., Ports, K. A. & Ford, D. C. (2017). Adverse childhood experiences and life opportunities: Shifting the narrative. *Children and Youth Services Review*, Volume 72, Pages 141-149.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.10.021>
- Midjo, T. (2010). *En studie av samhandlingen mellom foreldre og barnevernarbeidere i barnevernets undersøkelse.* Doktoravhandling ved NTNU, 1503-8181; 2010:224.
<https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/267756>
- Mik-Meyer, N. & Villadsen, K. (2013). *Power and Welfare. Understanding Citizens' Encounters with State Welfare.* Routledge: New York.
- Min, A. A., Spear-Ellinwood, K., Berman, M., Nisson, P. & Rhodes, S. M. (2016). Social workers assessment of bad news delivery by emergency medicine residents: a novel direct-observation milestone assessment. *Intern Emerg Med* 11: 843-852.
<https://doi.org/10.1007/s11739-016-1405-y>

- Miranda, M. & Godwin, L.M. (2018). Emotional Labor Beyond the Frontlines: Work Settings, Interactions, and Coping Strategies. *Administrative Theory & Praxis* 40(4): 320–341. <https://doi.org/10.1080/10841806.2018.1485450>
- Morriss, L. (2018). Haunted futures: the stigma of being a mother living apart from her child(ren) as a result of a state-ordered court removal. *The Sociological Review Monographs*. Vol. 66 (4) 816-831. <https://doi.org/10.1177%2F0038026118777448>
- Mostafavian, Z. & Shaye, Z.A. (2018). Evaluation of Physicians' Skills in Breaking Bad News to Cancer Patients. *Journal of Daily Medicine and Primary Care* 7(3): 601–605. https://doi.org/10.4103/jfmprc.jfmprc_25_18
- Neil, E. (2017). Helping birth parents in adoption. A literature review of birth parent support services, including supporting post adoption contact. An expertise for the German Research Center on Adoption (EFZA). Deutsches Jugendinstitut eV. https://www.dji.de/fileadmin/user_upload/EFZA/Homepage/Expertisen/Neil_Helping_birth_parents_in_adoption.pdf
- NESH, The Norwegian National Research Ethics Committee (2016). *General guidelines for research ethics*. Oslo: NESH.
- NIM, Norges Institusjon for Menneskerettigheter (2020). Hvorfor dømmes Norge i EMD? En statusrapport fra barnevernsfeltet. <https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2020/12/Rapport-hvorfor-dommes-norge-i-emd-web.pdf>

- Nixon, K. L., Radtke, H. L. & Tutty, L. M. (2013). “Every Day It Takes a Piece of You Away”: Experiences of Grief and Loss Among Abused Mothers Involved With Child Protective Services. *Journal of Public Child Welfare*, 7(2), 172–193.
<https://doi.org/10.1080/15548732.2012.715268>
- NOA (Nasjonal overvåkning av arbeidsmiljø) (2016). Emosjonelle krav.
<https://noa.stami.no/tema/psykososialtorganisasjonisk/krav-kontroll/emosjonelle-krav/>
- Nortvedt, P. & Grimen, H. (2009). *Sensibilitet og refleksjon. Filosofi og vitenskapsteori for helsefag*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- NOU 2012:5 (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling — Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Barne - og familiedepartementet
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-5/id671400/>
- Olaniyan, O.S., Hetland, H., Hystad, S.W., Iversen, A.C. & Ortiz-Barreda, G. (2020). Lean on Me: A Scoping Review of the Essence of Workplace Support Among Child Welfare Workers. *Frontiers in Psychology* 11: 1– 17.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00287>
- Oterholm, I. (2003). Deltakelse og beslutninger i barnevernet. *Nordisk sosialt arbeid* nr. 4 s. 217-223.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3037-2003-04-04>
- Packer, M. (2011). *The Science of Qualitative Research*. New York: Cambridge University Press.

- Palinkas L.A., Horwitz, S.M., Green, C.A., Wisdom, J.P., Duan, N. & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health* 42(5): 533–544. <https://doi.org/10.1007/s10488-013-0528-y>
- Prop. 133 L (2020-2021) Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven. Barne – og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-133-l-20202021/id2842271/>
- Prop. 106 L (2012-2013). Endringer i barnevernloven. Barne – og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-106-l-20122013/id720934/>
- Prop. 169 L (2016-2017). Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre). Barne – og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-169-l-20162017/id2568801/?msclkid=20b00fb9cf7a11eca9098b6585b9213e>
- Radey, M., Schelbe, L. & Spinelli, C.L. (2018). Learning, Negotiating, and Surviving in Child Welfare: Social Capitalization Among Recently Hired Workers. *Journal of Public Child Welfare* 12(1): 79– 98. <https://doi.org/10.1080/15548732.2017.1328380>

- Redalen, K., Ellingsen, I. T., Studsrød, I. & Willumsen, E. (2013).
Portvakt eller døråpner. Å rekruttere informanter til
barnevernsforskning. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 01/2013,
Volum 90. 19-31. [https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-
2013-01-03](https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2013-01-03)
- Riksrevisjonen (2015). *Riksrevisjonens undersøkelse av
saksbehandling i Fylkesnemndene for barnevern og sosiale
saker*. Dokument 3:10. Bergen: Fagbokforlaget.
[https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2014
-2015/saksbehandlingfylkesnemndenebarnevern.pdf](https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2014-2015/saksbehandlingfylkesnemndenebarnevern.pdf)
- Samdal, O. Wold, B., Harris, A. & Torsheim, T. (2017) *Stress og
mestring*. Rapport IS-2655 Helsedirektoratet. [Stress og
mestring.pdf \(helsedirektoratet.no\)](https://www.helsedirektoratet.no/globalassets/rapporter/2017/stress-og-mestring.pdf)
- Samsonsen, V. & Turney, D. (2017). The role of professional
judgement in social work assessment: a comparison between
Norway and England, *European Journal of Social Work*, 20:1,
112-124. <https://doi.org/10.1080/13691457.2016.1185701>
- Schofield, G., Moldestad, B., Höjer, I., Ward, E., Skilbred, D., Young,
J. & Havik, T. (2010). Managing Loss and a Threatened
Identity: Experiences of Parents of Children Growing Up in
Foster Care, the Perspectives of their Social Workers and
Implications for Practice. *British Journal of Social Work*, 41(1),
74–92. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcq073>

- Sellnow, T. L. & Seeger, M. W. (2021). *Theorizing Crisis Communication. Second edition*. Hoboken: John Wiley & Sons, Inc.
- Shanks, E. & Spånberg Weitz, Y. (2020). Supportive practices: perceptions of interventions targeting parents whose children are placed in out-of-home care. *Adoption & Fostering*. 44(4) 349-362. <https://doi.org/10.1177%2F0308575920968239>
- Shaw, J. M., Brown, R. F. & Dunn, S. M. (2013). A qualitative study of stress and coping responses in doctors breaking bad news. *Patient Education and Counselling* 91 243-248. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2012.11.006>
- Silveira, F. J. F., Botelho, C. C. & Valadão, C. C. (2017). Breaking bad news: doctors skills in communicating with patients. *Sao Paulo Med J*. 135 (4) 323-331. <https://doi.org/10.1590/1516-3180.20160221270117>
- Skivenes, M. (2011). Norway: Towards a Child-Centric Perspective. I Gilbert, N., Parton, N., Skivenes, M. (Eds.), *Child Protection Systems: International Trends and Orientations*. Oxford University Press, New York.
- Skivenes, M. & Søvig, K. H. (2017). Norway. Child welfare decision-making in cases of removals of children. In K. Burns, T. Pösö, & M. Skivenes (Eds.), *Child welfare removals by the state: A cross-country analysis of decision-making systems*. Oxford University Press.
- Skivenes, M & Tonheim, M. (2016). *Improving the Care Order Decision-Making Processes: Viewpoints of Child Welfare*

- Workers in Four Countries. *Human Service Organizations: Management, leadership and governance*. Vol. 40, No 2, 107-117. <https://doi.org/10.1080/23303131.2015.1123789>
- Statistisk sentralbyrå (2021) Mindre aktivitet i barnevernet – størst reduksjon blant de minste barna,. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevern/artikler/mindre-aktivitet-i-barnevernet-storst-reduksjon-for-dei-minste-barna>
- Storhaug, A. S., Havnen, K. J. S., Knag Fylkesnes, M., Heggem Kojan, B., Christiansen, Ø., Langsrud, E., Jarlby, F., Jørgensen, K., Sørli, H. E., Gresdahl, M. & Skrove, G. (2020). *Akutt – for hvem? Akuttarbeid i kommunalt barnevern*. Rapportserie for sosialt arbeid, rapport nr. 4. NTNU, NORCE, Budfir. <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005190>
- Storhaug, A. S., Kojan, B. H. & Fjellvikås, G. (2019). Norwegian child welfare workers' perceptions of emergency placements. *Child & Family Social Work*. 24: 165– 172. <https://doi.org/10.1111/cfs.12599>
- Slettebø, T. (2009). Oppfølging av foreldre med barn/ungdom plassert utenfor hjemmet av barneverntjenesten. Kunnskap og metoder i praktisk arbeid. Rapport nr. 1/2009. Oslo: Diakonhjemmet Høgskole. <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00000788>

- Slettebø, T. (2013). Partnership with Parents of Children in Care: A Study of Collective User Participation in Child Protection Services. *British Journal of Social Work*, 43, 579-595. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcr188>
- Smeeton, J. & Boxall, K. (2011). Birth parents' perceptions of professional practice in child care and adoption proceedings: implications for practice. *Child & Family Social Work*, 16(4), 444–453. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2011.00759.x>
- Smith, C., Smith-Carrier, T, Gazso, A., Baker Collins, S. & Saxby, C. (2019). The relationship between child maltreatment and social assistance use: A chain of adversities and transitions from a life course perspective, *Journal of Public Child Welfare*, 13:5, 556-577, DOI: [10.1080/15548732.2019.1608887](https://doi.org/10.1080/15548732.2019.1608887)
- Sobczak, K., Pawłowski, L., Petrzykowska M. & Spolak, N. (2016). Delivering bad news by physicians – Polish reality check. *Journal of Medical Science*. 85 (3), 172-177. <http://dx.doi.org/10.20883/jms.2016.117>
- STAMI (Statens arbeidsmiljøinstitutt) (2016). Emosjonelt arbeid og sykefravær. <https://stami.no/emosjonelt-arbeid-og-sykefravaer/>
- Strobe, M. S., Hansson, R. O., Schut, H. & Strobe, W. (ed). (2008). *Handbook of bereavement research and practice. Advances in theory and intervention*. Washington: American Psychological Association.
- Syrstad, E. & Slettebø, T. (2019). To understand the incomprehensible: A qualitative study of parents' challenges after child removal

- and their experiences with support services. *Child & Family Social Work*, 25 (1), 100-107. DOI: <https://doi.org/10.1111/cfs.12662>
- Sørensen, C.B. (2020). Langvarige fosterhjems plasseringer og forholdsmessighetskravet i EMK art. 8. *LOV OG RETT*, vol. 59, 2, 2020, s. 103–122. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3061-2020-02-04>
- Sørensen, T., Skjeggstad, E. & Slettebø, T. (2019). *Faglig forsvarlighet i barnevernet. En kvalitativ undersøkelse av forsvarlighet, internkontroll, avvik og arbeidskultur i den kommunale barneverntjenesten*. VID Rapport 2019/2. [Faglig forsvarlighet i barnevernet.pdf \(unit.no\)](https://www.unit.no/faglig-forsvarlighet-i-barnevernet.pdf)
- Taylor, H., Beckett, C. & McKeigue, B. (2008). Judgments of Solomon: Anxieties and Defences of Social Workers Involved in Care Proceedings. *Child & Family Social Work* 13: 23–31. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2007.00507.x>
- Tembo, M.J. (2020). Navigating emotions in child welfare: Immigrant parents' experiences and perceptions of involvement with child welfare services in Norway. *International Social Work*. 65(2):254-267. <https://doi.org/10.1177/0020872819897770>
- Teusner, A. (2016). Insider Research, Validity Issues, and the OHS Professional: One Person's Journey. *International Journal of Social Research Methodology* 19(1): 85–96. <https://doi.org/10.1080/13645579.2015.1019263>

- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thrana, H. M. & Fauske, H. (2014). The emotional encounter with child welfare services: the importance of incorporating the emotional perspective in parent's encounters with child welfare. *European Journal of Social Work* 17: 221–36.
<https://doi.org/10.1080/13691457.2013.798628>
- Trevithick, P. (2008). *Socialt arbete. Teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Tyler, I. (2020). *Stigma. The Machinery of Inequality*, Zed Books: London.
- van Nes, F., Abma, T., Jonsson, H. & Deeg, D. (2010). Language differences in qualitative research: is meaning lost in translation? (2010). *Eur J Ageing* 7:313–316.
<https://dx.doi.org/10.1007%2Fs10433-010-0168-y>
- Wissö, T., Melke, A. & Josephson, I. (2021). Social workers' constructions of parents to children in foster care. *Qualitative Social Work*. <https://doi.org/10.1177/14733250211019455>
- Witt, A., Sachser, C., Plener, P. L., Bähler, E. & Fegert, J. M. (2019). The Prevalence and Consequences of Adverse Childhood Experiences in the German Population. *Dtsch Arztebl Int* 2019; 116: 635-42. <https://doi.org/10.3238/arztebl.2019.0635>
- Zorning Andersen, L. & Gjesing, K. (2016). *De fordømte forældre. Myndighetsmødet og livsvilkår for foreldre til anbragte børn*. Frederikshavn: Dafolo A/S.

Artikkel 1

Artikkel 1

Otterlei, M. T., Ilstad, J., T. & Paulsen, E. (2021). Foreldre i krise. Foreldres opplevelser når barneverntjenesten fremmer omsorgsovertakelsessak til fylkesnemnda. *Tidsskriftet Norges Barnevern.*, Vol 98, 3. utgave, s. 192- 209.

Foreldre i krise: foreldres opplevelser med en omsorgsovertakelses- prosess

MARTE TONNING OTTERLEI, JANNE THU ILSTAD OG
ERIK PAULSEN

Denne kvalitative studien bidrar med kunnskap om foreldres opplevelser med prosessen som oppstår når barneverntjenesten fremmer forslag om en omsorgsovertakelse til fylkesnemnda. Ved bruk av forskningsintervjuer og tematisk analyse utforskes det hvordan 13 foreldre beskriver at de opplevde å bli informert om en omsorgsovertakelsesprosess, og hvordan dette påvirket dem i tiden frem mot fylkesnemndsbehandling.

Foreldrenes fortellinger viser at de opplevde barneverntjenestens omsorgsovertakelsesinitiativ som uventet og sjokkerende. Foreldrene strevde med å forstå barneverntjenestens begrunnelser og ga uttrykk for kriselignende reaksjoner. Foreldre beskrev at situasjonen svekket deres psykiske helse. Foreldrene etterlyste krisehjelp og opplevde at barneverntjenesten i liten grad ivaretok deres reaksjoner og behov i påvente av fylkesnemndsbehandling. Tiden før fylkesnemndsbehandling var krevende, spesielt for foreldre med hjemmeboende barn. Funnene og aktuelle implikasjoner diskuteres i lys av tidligere forskning og kriseteori.

Nøkkelord: Barneverntjenesten, foreldre, fylkesnemnd, krise, omsorg

Marte Tønning Otterlei:
Doktorgradsstipendiat i sosialt arbeid,
Institutt for sosialfag, Universitetet i
Stavanger.
marte.t.otterlei@uis.no

Janne Thu Ilstad:
Førsteamanuensis, Institutt for sosialfag,
Oslo Met – Storbymuniversitetet.
jannil@oslomet.no

Eirik Paulsen:
Førsteamanuensis, Institutt for sosialfag,
Universitetet i Stavanger.
erik.paulsen@uis.no

Artikkel 1

FORELDRE I KRISE: FORELDRES OPPLEVELSER MED EN OMSORGOVERTAKELSESPROSESS

Abstract

This qualitative study examines parental experiences when the Norwegian Child Welfare Service decides to initiate a care-order process. The article explores how 13 parents described being informed of the decision, and how this affected them prior to the County Social Welfare Board's assessment of the case. The data were gathered through interviews and analyzed with principles from thematic analysis. Findings showed that parents experienced the information of a care-order process as unexpected and shocking, moreover struggling to understand the reasoning behind it. Parents reported that the decision negatively influenced their mental health, while they perceived receiving little recognition or support from the Child Welfare workers to cope with their reactions. The period of time prior to the County Board's assessment was described as challenging, especially for parents with children living at home. The article discusses the findings and implications in the light of previous research and crisis theories.

Keywords: Child Welfare Service, parents, County Social Welfare Board, crisis, care order

DENNE ARTIKKELEN utforsker foreldres erfaringer knyttet til en omsorgsovertakelsesprosess. I studien utforskes foreldres retrospektive fortellinger om hvordan de opplevde det når de ble informert om at barneverntjenesten ville initiere en omsorgsovertakessak og hva dette gjorde med dem i tiden før fylkesnemndsbehandling. Omsorgsovertakelser kan være stigmatiserende tiltak (Featherstone, White & Morris, 2014) overfor foreldre som fra før ofte kan streve med sosiale forhold, økonomi og helse (Egelund & Hestbæk, 2003; Slettebø, 2009; Zorning Andersen & Gjessing, 2016). Ved omsorgsovertakelser risikerer foreldrene ytterligere sosial fordømmelse og stigma (Morriss, 2018; Schofield et al., 2011; Slettebø, 2009), og det kan true foreldres identitet og foreldreskap (Schofield et al., 2011). Det kan også medføre økt konflikt og motstand (Berrick, Dickens, Pösö & Skivenes, 2017; Jackson, Kelly & Leslie, 2019; Slettebø, 2009) fra foreldre overfor barneverntjenesten. I Norge føres det ikke oversikt over hvor mange foreldre som berøres av omsorgsovertakelser (Bufdir, 2018). Statistikk viser at det var 9297 barn i aldersgruppen 0–18 år under barnever-

nets omsorg ved utgangen av 2021 (Bufdir, 2020). Vedtak om en omsorgsovertakelse kan treffes i alvorlige tilfeller hvor situasjonen ikke kan avhjelpes med hjelpetiltak (Lov om barneverntjenester (Bvl), 1992, paragrafene 4-4, 4-12). Foreldre har ifølge lovverk (Bvl, 1992; Forvaltningsloven, 1967) og barneverntjenestens rutinehåndbok (Barne- og likestillingsdepartementet (BLD), 2006) rett på å forhåndsvarsles, informeres, få si sin mening, motta advokatbistand og ha dokumentinnsyn. Statistikk viser at fylkesnemnda gir barneverntjenesten medhold i 80 prosent av omsorgsovertakelsessakene på landsbasis (Fylkesnemndene, 2020, s. 46). Omsorgsovertakelser er i utgangspunktet ment å være midlertidig (NOU 2016:16, s. 18) og barneverntjenesten er lovpålagt å gi oppfølging til biologiske foreldre underveis samt i etterkant av sakene (Bvl, 1992, paragrafene 4-5, 4-16). I tillegg er familievernkontorene gitt i ansvar å sikre en bedre oppfølging til foreldre etter omsorgsovertakelse (Ellingsen, Slettebø, Studsrød, Farstad & Herland, 2018).

Økt innsikt i foreldres opplevelser knyttet til en inngripende og potensielt stigmatiserende del av barnevernfaglig praksis er

Artikkel 1

NORGES BARNEVERN 3-2021

viktig for å kunne forstå og ivareta familier best mulig i denne prosessen. Forskningsspørsmålet for studien er; hvordan beskriver foreldre at de opplevde å bli informert om en omsorgsovertakelsesprosess, og hvordan erfarte de tiden frem mot fylkesnemndsbehandling? Omsorgsovertakelser kan ha vært tematisert tidligere i barnevernssaken, og prosessen kan også forstås som vedvarende etter en fylkesnemndsbehandling. I artikkelen avgrenser vi imidlertid prosessen til å gjelde tidsrommet fra foreldre ble informert om barneverntjenestens beslutning, i treffpunktet vi i artikkelen omtaler som *formidlingsmøtet*, til tiden frem til fylkesnemndsbehandling.

Tidligere forskning

Internasjonalt har forskning (Baum & Negbi, 2013; Harries, 2008; Morriss, 2018; Smeeton & Boxhall, 2011) på foreldres erfaringer med omsorgsovertakelser vist at dette kan oppleves sjokkerende, smertefullt, vondt, stressende, skamfullt og tabubelagt. Foreldre har også fortalt om intens smerte (Baum & Negbi, 2013) og suicidale tanker (Nixon, Radtke & Tutty, 2013) ved omsorgsovertakelser. Internasjonal forskning på foreldres opplevelser samsvarer med nordiske (Egelund & Hestbæk, 2003; Höjer, 2007) og norske studier (Ellingsen, 2007; Ellingsen et al., 2018; 2011; Slettebø, 2008; 2009). I nordisk sammenheng har foreldre blant annet beskrevet sorg, savn, avmakt, fortvilelse, håpløshet, depresjon og traumer etter å ha opplevd omsorgsovertakelser. Norsk forskning (Baugerud & Melinder, 2012; Storhaug & Kojan, 2017; Tembo, 2020) har vist at når flytting av barn skjer akutt, kan det oppleves spesielt stressende og belastende for familiene. Videre har internasjonale

studier problematisert at ventetiden før rettsbehandling kan medføre en ytterligere risiko for hjemmeboende barn (Beckett & McKeigue, 2003) og ekstra belastning for familiene (McKeigue & Beckett, 2010). I Norge har familier opplevd lang ventetid på fylkesnemndsbehandling (Riksrevisjonen, 2015), og det har vært arbeidet med å redusere saksbehandlingstiden de seneste årene (Fylkesnemndene, 2020). Norske studier (Falch-Eriksen, 2016; Syrstad & Slettebø, 2019) har funnet at foreldre kan streve med å forstå hvorfor de ble fratatt daglig omsorg for barnet. Nordiske studier viser at foreldre kan oppleve kriser (Egelund & Hestbæk, 2003; Höjer, 2007; 2011; Falch-Eriksen, 2016) og kan trenge krischjelp (Slettebø, 2009; Zorning Andersen & Gjering, 2016) i forbindelse med omsorgsovertakelser.

Foreldre kan oppleve ulike følelser i møte med barneverntjenesten, og norske forskere har funnet at emosjoner ofte påvirker samhandling mellom foreldre og barnevernsarbeidere i ulike deler av barnevernssaker (Tembo, 2020; Tembo & Studsrød, 2019; Thrana & Fauske, 2014). Negative følelser har ofte sammenheng med skam, en opplevelse av manglende anerkjennelse og respekt, samt frykt for å fratras barnet (Thrana & Fauske, 2014). Nordisk forskning har vist at foreldre kan oppleve at deres følelser blir ignorert eller oppfattet som irrelevante (Höjer, 2011), også i situasjoner hvor barneverntjenesten tar store beslutninger på familiens vegne (Thrana & Fauske, 2014). Tembo (2020) har også funnet at foreldre kan tilpasse sine følelser ut fra hva de oppfatter som akseptabelt, eller tror er formålstjenlig for saken deres. Thrana og Fauske (2014) argu-

Artikkel 1

FORELDRE I KRISE: FORELDRES OPPLEVELSER MED EN OMSORGOVERTAKELSESPROSESS

menterer for at forståelse av foreldres emosjoner i større grad må integreres i barnevernfaglig praksis. Internasjonalt er det spesielt i forbindelse med omsorgsovertakelser pekt på mulig risiko for manglende sensitivitet fra sosialarbeidere overfor foreldre (Smeeton & Boxhall, 2011). I nordisk sammenheng har foreldre som har opplevd omsorgsovertakelse, beskrevet å ha opplevd lite støtte og anerkjennelse fra sosialarbeiderne på sine krise- og sorgreaksjoner (Zorning Andersen & Gjesing, 2016). Foreldre har også beskrevet å ha opplevd at deres reaksjoner har blitt brukt mot dem i slike saker (Höjer, 2007; 2011). Videre har foreldre formidlet en opplevelse av at barneverntjenester prioriterer beskyttelse av barnet fremfor støtte til foreldrene (Höjer, 2011; Smeeton & Boxhall, 2011).

Så vidt oss bekjent, er omsorgsovertakelsesprosessen som kommer i forkant av fylkesnemndsbehandling og foreldres opplevelser av dette, lite belyst. Vi har kjennskap til én norsk studie (Haugen, Paulsen & Berg, 2012, s 44–45) av familiers generelle erfaringer med barneverntjenesten, hvor det å bli informert om en omsorgsovertakelsesprosess, nevnes. I denne studien beskrev foreldre at de opplevde å motta informasjonen som uventet og sjokkerende, og tiden frem mot fylkesnemndssaken som belastende. Vår studie bygger videre på overnevnte forskning. Formålet med studien er å bidra med ny og utvidet kunnskap tilknyttet omsorgsovertakelsesprosessen gjennom å utforske foreldres opplevelser knyttet til denne delen av barnevernfaglig praksis nærmere.

Teoretisk rammeverk

Forskningsgjennomgangen har vist at omsorgsovertakelser kan være emosjonelt kre-

vende for foreldre, og at det kan utløse kriselignende reaksjoner. Det benyttes derfor kriseperspektiver som et teoretisk rammeverk for en økt forståelse av foreldrenes opplevelse med omsorgsovertakelsesprosessen. Cullberg (2007, s. 108) definerer traumatiske kriser som

(...) individets psykiske situasjon ved en ytre hendelse [som er] av en slik art at personens fysiske eksistens, sosiale identitet og trygghet eller grunnleggende livsmuligheter blir truet.

Kriser kan oppstå ved negative begivenheter som oppleves truende, og som ofte er uventede (Axelson, 2011; Cullberg, 2007; Helsedirektoratet, 2016). Ifølge Sellnow og Seeger (2021, s. 1) kan kriser betegnes som begivenheter med høy grad av usikkerhet som utfordrer vår følelse av normalitet og våre meningsskapende prosesser. Kriser kan være naturkatastrofer, pandemier, terror og krig (Sellnow & Seeger, 2021), men kan også oppstå i enkeltmenneskers liv ved for eksempel død, ulykker, sykdom og lignende (Axelson, 2011, s. 32–36). Mennesker vil reagere ulikt i kriser, men de fleste vil oppleve sorg og stress i forbindelse med traumatiske hendelser (Axelson, 2011, s. 75–77; Cullberg, 2007; Strobe et al., 2008). Belastningens intensitet og varighet (Helsedirektoratet, 2016), den psykososiale situasjonen den foregår i og individets responser, vil avgjøre hvor stor konsekvens belastningen får (Axelson, 2011, s. 28–29).

Mennesker i sjokk og krise kan streve med å oppfatte informasjon og husker ofte lite fra selve hendelsen (Axelson, 2011, s. 36; Cullberg, 2007; Helsedirektoratet, 2016). Ved belastende hendelser vil mennesker ha behov for å finne mening i situa-

Artikkel 1

NORGES BARNEVERN 3-2021

sjonen (Axelsson, 2011). Forståelse av hva som skjer, kan bidra til å lette håndteringen ved å gi en opplevelse av kontroll, eller ved å føre til håp (Axelsson, 2011). Personers «opplevelse av sammenheng», i hvilken grad mennesker opplever en situasjon som begripelig, håndterbar og meningsfull, er ifølge Antonovsky og Lev (2000) også avgjørende for muligheten til å bearbeide og komme styrket ut av traumatiske opplevelser og kriser. Kommunikasjon i krisesituasjoner er derfor essensielt, men også krevende (Sellnow & Seeger, 2021). Det kan være utfordrende å ivareta god hjelp og omsorg til mennesker i krise, ikke bare i den akutte situasjonen, men også i oppfølgingstilbud i ettertid (Helsedirektoratet, 2016).

Det har lenge vært tradisjon for å forstå kriser som fascinerende, og Cullbergs (2007) fascinerende inndeling av kriser er velkjent (Jacobsson & Åkerström, 2015, s. 234). En slik fascinerende inndeling har imidlertid vært kritisert for ikke å ta hensyn til diversiteter i kriser (Strobe, Hansson, Schut & Strobe, 2008). Cullberg (2007) har understreket at kriser vil være ulike og at hans inndeling ikke må forstås som en fast modell. Ifølge Cullberg (2007) betegnes kriser likevel av at de starter med en *sjokkfase* som varer fra noen sekunder til et par døgn. Personer i sjokk kan virke rolige og behersket, men er ofte preget av et indre kaos og situasjonen kan oppleves uvirkelig (Cullberg, 2007). Helsedirektoratet (2016) avgrensner den umiddelbare sjokkreaksjonen til første dag ved belastende og traumatiske hendelser. Vanlige umiddelbare reaksjoner er

sjokk, forvirring, uvirkelighetsfølelse, sterke emosjonelle reaksjoner eller fravær av følelser, tristhet, frykt, sinne, maktesløshet, selvbebreidelse, benektelse (...) (Helsedirektoratet, 2016, s. 48).

Mennesker kan også få fysiologiske reaksjoner som for eksempel hjertebank, svimmelhet, hyperventilering, skjjelving og kvalme (Helsedirektoratet, 2016, s. 48). Når sjokket dempes, vil mennesker ta hendelsen mer inn over seg, noe Cullberg (2007) betegner som *reaksjonsfasen*. Folk vil reagere ulikt; sorg, fortvilelse, avmakt, desperasjon, uro, kaos og skyldfølelse er vanlig (Axelsson, 2011, s. 35; Cullberg, 2007). Reaksjoner som sinne og sterke følelsesutbrudd er også normalt, og selvdestruktivitet og selvforakt kan forekomme (Cullberg, 2007). Risiko for selvmord bør vurderes (Helsedirektoratet, 2016). Over tid vil de fleste i større grad akseptere og ta situasjonen inn over seg, og dette betegnes av Cullberg (2007) som *bearbeiding- og nyorienteringsfasen*. De fleste bearbeider kriser over tid og gjenopptar hverdagslige gjøremål, men man kan også stagnere i kriser (Axelsson, 2011, s. 36) om man ikke får hjelp til bearbeiding (Cullberg, 2007). Hvordan mennesker håndterer kriser, kan også være påvirket av individuelle sårbarheter og eventuelle psykiske problemer (Helsedirektoratet, 2016).

Metode

For å utforske foreldrenes beskrivelser av opplevelser benyttes et kvalitativt forskningsdesign med forskningsintervjuet som metode (Brinkmann & Kvale, 2014; Järvinen & Mik-Meyer, 2005). Vi har ikke innblikk i barnevernssakenes helhet og kan ikke belyse hva som faktisk skjedde i omsorgovertakelsesprosessen. Det er heller ikke studiens hensikt. Det overordnede forskningsfokus har vært på foreldrenes gjenfortellinger av sine opplevelser knyttet til omsorgovertakelsesprosessen, og hvordan disse opplevelsene kan forstås (Thagaard, 2013).

Artikkel 1

FORELDRE I KRISE: FORELDRES OPPLEVELSER MED EN OMSORGOVERTAKELSESPROSESS

Rekruttering og utvalg

Foreldrene ble rekruttert gjennom barneverntjenester, Organisasjon for barnevernsforeldre (OBF) og flere familievernkantor. Kriteriet for deltakelse var at informantene hadde erfaring fra et eller flere formidlingsmøter. Deltakelse var frivillig, og foreldrene tok selv kontakt for å avtale intervjuer.

Utvalget besto av 13 foreldre: 10 mødre og tre fedre. To av informantene kom opprinnelig fra land utenfor Europa, de resterende var etnisk norske. Foreldrene hadde til sammen opplevd å bli fratatt omsorgen for 31 barn, og noen hadde erfaring fra flere formidlingsmøter. Foreldrenes erfaringer dekker totalt 20 formidlingsmøter: 17 fysiske møter, to informanter ble informert i brev og en via telefon. Halvparten av foreldrene (13 barn) opplevde at barnet umiddelbart eller snarlig ble flyttet ut av hjemmet. 18 barn bodde hjemme frem til behandlingen i fylkesnemnda. Foreldrene hadde erfaring med totalt 16 ulike barneverntjenester i Vest-, Sør- og Øst-Norge. Det ble vedtatt omsorgsovertakelse i samtlige saker, mens to barn senere er tilbakeført. De fleste formidlingene skjedde mellom 2000 og 2015, men noen erfaringer strekker seg mot midten av 90-tallet. I disse tilfellene har foreldrene også opplevd senere formidlinger, da de har blitt fratatt omsorg for flere barn over tid.

Datainnsamling og analyse

Individuelle forskningsintervju ble gjennomført i perioden 2018–2019. Det ble gjort lydopptak av intervjuene som hadde en varighet på en til en og en halv time. Intervjuene fulgte en semi-strukturert tematisk intervjuguide (Brinkmann & Kvale, 2014). Det ble først stilt åpne spørsmål hvor foreldrene ble oppmuntret til å fortel-

le fritt om sin kontakt med barneverntjenesten og deres opplevelser omkring barneverntjenestens omsorgsovertakelsesinitiativ. Deretter fikk de mer spesifikke spørsmål om hvordan de opplevde å bli orientert om en omsorgsovertakelsesprosess i formidlingsmøtet, og hvordan informasjonen påvirket dem. De ble også spurt om hvordan de opplevde oppfølging i etterkant av møtet, samt hvordan de opplevde tiden frem mot fylkesnemndssaken.

Det er foretatt en tematisk analyse (Braun & Clarke, 2006) av intervjuene hvor man har lett etter gjennomgående temaer, så vel som likheter og variasjoner. Intervjuene ble grundig gjennomlest gjentatte ganger og kodet for tema, som deretter ble utforsket nærmere (Braun & Clarke, 2006). Analyseprosessen har vært både deduktiv og induktiv (Thagaard, 2013, s. 197–198). Selv om vi kjente til forskning som viser at foreldre kan få kriselignende reaksjoner ved omsorgsovertakelser, var det først når vi merket oss hvor fremtredende dette var i foreldrenes fortellinger, at vi besluttet å benytte kriseteorier som teoretisk forståelsesramme. Analysen identifiserte fem tema: «En uventet og sjokkerende hendelse», «Manglende forståelse for beslutningen», «Foreldres reaksjoner og opplevelse av responser», «Svekket psykisk helse og behov for krishjelp» og «En belastende ventetid med varierende oppfølging».

Forskningsetiske hensyn og studiens validitet

Studien har fulgt forskningsetiske retningslinjer (ALLEA, 2017; NESH, 2016), og fått tilrådning fra NSD. Fordi forskningstemaet må regnes som særlig sårbart (Liamputtong, 2007), har etiske hensyn vært viktig i alle deler av forskningsprosessen. Selv om foreldrene kan forstås å være spesielt sår-

Artikkel 1

NORGES BARNEVERN 3-2021

bare grunnet forskningstemaets karakter, kan man også argumentere for viktigheten av å inkludere dem i forskning, slik at de kan få komme til orde med sine erfaringer. Flere av informantene oppga dette som en viktig motivasjon for deltakelse.

Under gjennomføringen av intervjuene ble det vektlagt å møtes steder foreldrene følte seg komfortable; intervjuene ble om mulig gjennomført ved familievernkontor foreldrene allerede var i kontakt med. Foreldrene ble grundig informert om prosjektet, både skriftlig og muntlig, og signerte samtykke før deltakelse. Informantene var kjent med at intervjuer (Otterlei) hadde tidligere erfaring fra barneverntjenesten før intervjuene ble gjennomført. Under intervjuene ble det tydeliggjort at foreldrene selv bestemte hva de ønsket å fortelle, og de kunne velge å avstå fra å besvare spørsmål. Informantenes identitet har vært behandlet konfidensielt. Intervjuene er anonymisert, og informantene er gitt fiktive navn.

Siden hendelsene de skulle intervjues om, kan ha vært emosjonelt belastende, var et etisk hensyn og kriterium for deltakelse at erfaringene lå mer enn to år tilbake i tid. At fortellingene er retrospektive, kan ha påvirket studiens validitet, ved at informantenes fortellinger kan være begrenset av hukommelse. Videre kan informantenes følelsesmessige tilstander under formidlingsmøtet og i tiden før fylkesnemndsbehandling også ha påvirket deres opplevelser og gjenfortellinger av omsorgsovertakelsesprosessen.

Presentasjon av funn

Foreldrenes fortellinger viser at de opplevde barneverntjenestens omsorgsovertakelsesinitiativ som uventet og sjokkerende, og de beskrev manglende forståelse for beslutningen. Foreldrene fortalte om reaksjoner

som kan forstås som sjokk- og krisetilstander, og de beskrev at de opplevde en markant forverring av sin psykiske helse. Foreldrene etterlyste krisehjelp og opplevde at barnevernsarbeiderne i varierende grad hadde forståelse for deres reaksjoner eller tilbød oppfølging. Tiden frem mot fylkesnemndsbehandlingen ble beskrevet som svært krevende, spesielt for foreldre med hjemmeboende barn.

En uventet og sjokkerende hendelse

Foreldrenes fortellinger tyder på at de opplevde barneverntjenestens beslutning om å iverksette en omsorgsovertakelsesprosess som uventet og sjokkerende. Simon beskrev: «[...] en sjokksituasjon. Det var forferdelig.» Også andre informanter brukte betegnelsen «sjokk», og en beskrev det som et «traume». Foreldrene beskrev også erfaringen som «absurd», «virkelighetsfernt», «bombe» og «som lyn fra klar himmel». For omtrent halvparten av foreldrene var det å bli informert om en omsorgsovertakelsesprosess første kontakt med barneverntjenesten. I disse tilfellene hadde barna blitt akutt plassert av barneverntjenesten samme dag etter å ha fortalt om vold i hjemmet. At kontakten i disse sakene var spesielt uventet, og at sakens karakter for noen innebar politiavhør, kan naturligvis ha forsterket opplevelsen. Likevel fortalte også foreldre som hadde hatt kontakt med barneverntjenesten over tid, at de opplevde beskjeden som uventet og agendaen for møtet som uklar. Siv ga uttrykk for å ikke være forberedt på en slik beslutning siden hun hadde samarbeidet om hjelpetiltak:

Det var et slag i magen, for da hadde jeg gått med på alle vedtak [...] Jeg har liksom gjort alt jeg fikk beskjed om, og så går det ikke da.

Artikkel 1

FORELDRE I KRISE: FORELDRES OPPLEVELSER MED EN OMSORGOVERTAKELSESPROSESS

Også foreldre som hadde hatt en vag anelse av hva som ventet i formidlingsmøtet, beskrev beslutningen som drastisk. Mia fortalte:

Det var jo en absurd opplevelse selv om jeg for så vidt var forberedt [...] hadde jo vært mer sånn katastrofetanker [...] jeg skjønnte ikke helt at de skulle gå til en [...] så drastisk konsekvens.

En annen dimensjon som kan ha påvirket opplevelsen av sjokk, var formidlingsmåten. De fleste foreldre ble kalt inn til barneverntjenestens kontor. I tre tilfeller beskrev imidlertid foreldre (samtlige hadde hatt kontakt med barneverntjenesten over tid) andre formidlingsformer. To foreldre ble informert per brev, og Siv opplevde å bli orientert over telefon:

Det var ikke så jævlig kjekk beskjed å få via telefon. Jeg var ute blant folk [...] han spurte ikke hvor jeg var, han bare spurte om jeg hadde et par minutt. [...] Jeg kokte inni, jeg var forbannet.

Manglende forståelse for beslutningen

Foreldrene ga uttrykk for at de i formidlingsmøtet hadde vansker med å oppfatte eller forstå informasjonen som ble gitt av barnevernsarbeiderne. Foreldre fortalte at informasjonen gjorde dem numne, lamslatte og apatiske, og flere hadde vansker med å tenke klart. En betegnet møtet som «tåkebelagt». Ruth beskrev møtet slik:

Ja, nesten som om du har drukket altfor mye og du husker sånne glimt [...] jeg husker det egentlig ikke, det er som en drøm du husker bruddstykker fra.

Foreldrenes følelsesmessige tilstand kan ha påvirket deres muligheter til å oppfatte in-

formasjon i formidlingsmøtet. Det var imidlertid variasjoner i fortellingene, mens noen husket lite, eller bruddstykker, gjenga andre detaljer. Foreldrene i de mer akutte tilfellene ga et sterkere uttrykk for at de ikke forstod barneverntjenestens begrunnelse, noe som kan være påvirket av at de har vært spesielt uforberedt på situasjonen. Likevel husket også foreldre som hadde hatt en pågående sak over tid, lite fra møtet, slik sitatet fra Mia viser:

[...] det var først da [hun som fulgte meg til møtet gjenfortalte det] at jeg for alvor skjønnte hvor lite jeg husket [...] hun husket veldig godt [...] hvis jeg skulle gjettest hvor lang tid det møtet tok ville jeg aldri tippet en time, men et kvarter. For jeg husker lite.

Utover at sjokktilstander kan ha påvirket foreldres muligheter for å oppfatte informasjonen, uttrykte flere foreldre at de opplevde liten mulighet for å oppnå dialog i formidlingsmøtet. Adam fortalte:

[...] det var ikke en tone for å finne ut av ting, jeg var guilty for å si det sånn.

Manglende dialog og mulighet for å stille spørsmål kan også ha bidratt til at foreldre ikke forstod begrunnelsen. Foreldrene kunne heller ikke huske å ha mottatt noen skriftlig informasjon i formidlingsmøtet. Manglende forståelse kunne også handle om kommunikasjonsformen, slik Synnøve beskrev:

[...] sier du det på et fagspråk som jeg ikke forstår, så forstår jeg det ikke heller. [...] [barnevernsarbeideren] brukte veldig mye paragrafer og altså strofer holdt jeg på å si. Som en spesialdoktors epikrise å få den fremstilt.

Artikkel 1

NORGES BARNEVERN 3-2021

Foreldres reaksjoner og opplevelse av responser

Foreldre beskrev stor grad av håpløshet og avmakt i møtet med barneverntjenestens beslutning om å fremme omsorgsovertakelse. Siv tenkte allerede når hun mottok beskjeden at barnet ville bli fratatt henne:

[...] hvordan det føles å få den beskjeden at du skal bli fratatt ditt barn [...] det føles som om at hjertet blir revet ut av brystkassen.

Flere foreldre ga uttrykk for en forståelse av at fylkesnemndene oftest gir medhold til barneverntjenesten. Adam sa:

[...] verden raser sammen liksom, for du vet, ut-fallet er gitt på forhånd.

Denne potensielle trusselen om fratakelse av daglig omsorg syntes å utløse ulike følelsesuttrykk og responser hos foreldrene som kan ha likhetstrekk med sjokk- og krisereaksjoner. Foreldrene beskrev frykt, sine, hysteri, sorg, fortvilelse, forvirring og apati. Noen ba om å avslutte møtet, eller stormet ut av lokalet.

Informantene uttrykte variasjon i hvordan de opplevde at barnevernsarbeiderne forholdt seg til eller forstod deres reaksjoner og følelsesuttrykk. Silje opplevde å bli respektert når hun ville avslutte møtet:

[...] jeg sa ifra at jeg synes det ble for mye nå, jeg orket ikke mer [...]. Og det viste de forståelse for og respekterte [...].

Samtidig ga hun uttrykk for et ønske om mer emosjonell støtte under formidlingsmøtet: «[...] de kunne møtt meg litt mer på mine følelser og mine synspunkter [...]» Flere foreldre ga uttrykk for en opplevelse

av å bli møtt med lite anerkjennelse på sine reaksjoner. Ruth fortalte om hvordan hun opplevde at barnevernsarbeideren reagerte med ubehag på hennes følelsesuttrykk:

Jeg tror kontaktpersonen syntes det var ubehagelig at jeg reagerte sånn. At jeg skalv og grein [...] han sa at dette burde du ha forstått liksom.

Thomas opplevde at deres umiddelbare følelsesuttrykk ble brukt mot dem av barnevernsarbeiderne:

[...] jeg ble jo helt målløs [...] mens kona ble rasende. Og dette tok de [barnevernsarbeiderne] opp som en irrasjonell oppførsel fra vår side da. Og så hadde vi senere møte med en psykolog, han sa at dette var helt normalt.

Mens noen foreldre reagerte kraftig i formidlingsmøtet, fortalte andre at de tøylet sine reaksjoner og følelser. For noen handlet dette om at de ikke ville vise barnevernsarbeiderne hvor vondt de hadde det. For andre handlet det om en forståelse av og en frykt for at deres følelsesuttrykk kunne skade saken. Foreldrene forsøkte å tilpasse følelsene til det de oppfattet som passende reaksjoner, slik Silje fortalte:

Jeg ble nok veldig knekt. Lei meg. Litt sint også, men jeg tror jeg prøvde å holde sinnet tilbake, for å prøve å være så voksen som mulig, som det går an å være i den situasjonen da, for det er jo veldig vanskelig.

Svekket psykisk helse og behov for krisehjelp
Det var gjennomgående i fortellingene, i pågående så vel som i de akutte sakene, at foreldrene opplevde at informasjonen om en omsorgsovertakelsesprosess bidro til en markant forverring av deres psykiske helse.

Artikkel 1

FORELDRE I KRISE: FORELDRES OPPLEVELSER MED EN OMSORGOVERTAKELSESPROCESS

For Ruth ble beskjednen så vanskelig å håndtere at hun ble tvangsinnlagt:

[...] jeg var helt hysterisk, det husker jeg. Så fikk [...] meg tvangsinnlagt [...] Jeg har PTSD fra tidligere [...] men å få denne beskjednen fra barnevernet den er nesten enda verre [...] Jeg fikk liksom ikke fred, det ble spilt igjen og igjen [...] jeg kunne se rommet i forskjellige vinkler [...] Alt bare forsvant.

Flere informanter uttrykte at de grunnet belastningene i formidlingsmøtet hadde hatt behov for krishjelp. Hermine etterlyste emosjonell støtte:

[...] Jeg hadde trengt noen å snakke med [...] at noen kom inn [...] og ga meg en klem og sagt at det kom til å bli OK.

Adam mente slik krishjelp burde være tilgjengelig i barneverntjenestens lokaler:

[...] man er i en tilstand som man egentlig burde ha akutt hjelp [...] med en gang [...] Den personen skulle egentlig vært i rommet ved siden av [...] fordi det er så [...] enorme følelser i spill [...] man kan jo være super suicidal eller hva som helst altså.

Slik Adam er inne på, viste flere intervjuer at foreldre kunne oppleve situasjonen så overveldende at de fikk selvmordstanker. Anna husket tilbake: «[...] hva skal jeg gjøre. Skal jeg bare ta livet mitt? Hvordan kan jeg leve?» Hermine fortalte at selvmordstankene hadde inntruffet direkte etter at hun ble fratatt barnet akutt:

[...] det var noen fine trær på utsiden [...] hadde jeg hatt et tau så hadde jeg hengt i det treet [...]

Jeg hadde bare lyst til å dø. Det var det eneste jeg ville, nå orker jeg bare ikke noe mer.

Det varierte hvorvidt foreldre kunne huske om de hadde mottatt informasjon om støttetiltak eller tilbud om oppfølging fra barneverntjenesten etter formidlingsmøtet. De fleste foreldre mente de ikke hadde fått dette. Foreldrene kunne også være ambivalente til å motta hjelp og kunne avvise forsøk på kontakt fra barneverntjenesten. Anna avsto for eksempel tilbud om psykolog på grunn av mistillit. Hun fryktet psykologens rapporter ville brukes mot henne i fylkesnemndssaken. Utover mistillit fortalte foreldre at de var sinte og følte seg sviktet av sine tidligere hjelpere. Synnøve beskrev:

[...] jeg skulle hvert fall ikke ta imot det tilbudet som saksbehandleren min ga meg der og da. For da var jeg i opposisjon, i krig med henne.

En belastende ventetid med varierende oppfølging

Foreldrene beskrev tiden frem mot fylkesnemndsbehandlingen som krevende. Perioden ble gjengitt som preget av «desperasjon», den var «kaotisk», «forferdelig», «uvirkelig» og «svart». Thomas beskrev: «[...] vi var helt lamslått. Fikk ikke spist, ikke sov, ingenting.» Mange isolerte seg og rusavhengige reagerte med økt inntak av rusmidler og større grad av selvdestruktiv atferd. Ruth fortalte:

[...] for meg var det jo det selvhatet som kom, det var jo helt ødeleggende. Det var fryktelig. Så jeg ruset meg, jeg kunne ikke kjenne noen ting, jeg måtte være helt borte.

De som hadde partnere, fortalte at de fant støtte i hverandre, andre søkte støtte i nettver-

Artikkel 1

NORGES BARNEVERN 3-2021

ket sitt. Flere beskrev derimot at de valgte å hemmeligholde prosessen overfor både familie og venner, noe som gjorde at de ble alene om å takle situasjonen. Thomas beskrev det som «flaut», og Siv følte hun «[...] ikke var verdt noen ting.» Foreldrenes fortellinger synliggjorde slik forståelser av skam og stigma forbundet med omsorgovertakelsesprosessen.

Perioden før fylkesnemndsbehandling ble beskrevet som spesielt belastende for foreldre med hjemmeboende barn. Synnøve hadde vekslende følelser:

[...] jeg hadde det helt jævlig [...] du var i en boble. Plutselig så grein du og så lo du litt og så godtok du det sånn som det var [...] Og så skal du i tillegg [...] fungere i flere måneder for den ungen du har hjemme.

Som sitatet viser var det lang ventetid i mange av sakene; noen ventet opp mot et halvt år på behandling i fylkesnemnda. Foreldre fortalte om hvordan de forsøkte å skjermene barna sine med å legge lokk på egne følelser og opprettholde så vanlige hverdager som mulig. Siv husket tilbake:

Det var jo sånn på kveldene når ungene var i seng at jeg satt jo mye og gråt.

I likhet med Siv beskrev flere foreldre at de forsøkte å undertrykke egne følelser når barna var til stede, og at de først lot sorg, sinne og desperasjon få utløp når barna var i barnehagen, eller etter leggetid.

I perioden før fylkesnemndsbehandling opplevde noen at barneverntjenesten fulgte ekstra godt med på dem. Mia fortalte om et forventningspress:

[...] nå ble det plutselig det presset i tillegg at her måtte vi prestere, virkelig prestere [...] Hvis man

skulle ha noe sjans i det hele tatt på en måte [...] Så det føltes litt sånn [...] krampaktig. Og jeg tror akkurat det nesten fikk litt motsatt effekt [...] man har hele tiden i bakhodet at alt jeg gjør nå, absolutt alt [...] kommer til å bli tatt med i den saken [...]

Andre foreldre beskrev at barneverntjenesten ble mer fraværende ved at hyppighet på møter, telefoner og hjemmebesøk gikk ned. Flere foreldre ga uttrykk for at de hadde ønsket tettere kontakt med barneverntjenesten. Silje sa:

[...] Også synes jeg de kunne hatt litt bedre oppfølging i etterkant og vært litt mer til stede rett og slett.

Diskusjon

I studien har vi utforsket foreldres retrospektive fortellinger om hvordan de opplevde å bli informert om et omsorgovertakelsesinitiativ i formidlingsmøtet, og hvordan dette påvirket dem i tiden mot fylkesnemndsbehandlingen. I det følgende vil vi diskutere foreldrenes opplevelser opp mot tidligere forskning og teoretisk rammeverk.

Foreldres opplevelser av en uventet og negativ hendelse

De fleste foreldre beskrev å være uforberedt på formidlingsmøtets agenda, som i lys av kriseteori kan forstås å kunne representere en plutselig og uventet negativ hendelse for foreldrene. Slike hendelser har potensiale til å utløse sjokk- og krisetilstander (Axelsson, 2011; Cullberg, 2007; Sellnow & Seeger, 2021). Foreldrenes opplevelser av at beskjeden var sjokkerende og uvirkelig samsvarer også med funnene til Haugen, Paulsen og Berg (2012).

Artikkel 1

FORELDRE I KRISE: FORELDRES OPPLEVELSER MED EN OMSORGOVERTAKELSESPROSESS

Videre fremstod barnevernsarbeidernes begrunnelse for å fremme omsorgsovertakelsessak for foreldrene som diffus, uklar og uforståelig. Foreldrenes fortellinger synliggjør at det var begrenset hva de husket og forstod i formidlingsmøtene. Spesielt i akutt saker ga foreldre uttrykk for at de ikke forstod begrunnelsen; i disse sakene var de også spesielt uforberedt på situasjonen. At foreldre kan ha manglende forståelse, samsvarer også med tidligere studier (Falck-Eriksen, 2016; Syrstad & Slettebø, 2019). Andre forskere har også funnet at kriser kan forhindre foreldre i å oppfatte hva som skjer i omsorgsovertakelsesprosesser (Höjer, 2007; 2011; Falck-Eriksen, 2016). Funnene fra vår studie viser at sjokk og medfølgende negative emosjoner i formidlingsmøtet kan påvirke foreldres forståelse av situasjonen. Lik Syrstad og Slettebø (2019) studie tyder funnene også på at manglende forståelse i noen tilfeller kan omhandle språkbarrierer, eller at foreldrene ikke kjente seg igjen i barneverntjenestens beskrivelser av situasjonen. Dette kan tyde på mulige utfordringer i kommunikasjon mellom foreldre og barnevernsarbeidere underveis i disse sakene. Et oppsiktsvekkende funn var at noen foreldre, som over tid hadde hatt kontakt med barneverntjenesten, hadde opplevd å bli orientert per telefon eller brev om barneverntjenestens omsorgsovertakelsesinitiativ. Vi har ingen holdepunkter for å si at dette er utbredt praksis og har ikke kjennskap til sakenes helhet. Likevel synes slike formidlingsformer i liten grad å være egnet til å ivareta en human behandling av foreldre i en svært krevende situasjon. I den grad det er mulig, vil en åpen dialog med foreldre underveis i sakene være en fordel for å sikre ivaretagelse og medvirkning. Foreldrene

etterlyste større grad av dialog i formidlingsmøtet og mer informasjon i tilknytning til prosessen. Også andre studier (Haugen, Paulsen & Berg, 2012, s. 44–45; Zorning Andersen & Gjesing, 2016) finner at foreldre opplever å få for lite informasjon av barnevernet i forbindelse med omsorgsovertakelsessaker.

At foreldre opplevde vansker med å motta og forstå, samt manglende dialog i formidlingsmøtet, kan true deres rettsikkerhet og medvirkning i prosessen, noe som kan være i strid med lovverket (Bvl, 1992; Forvaltningsloven, 1967). For mennesker i krise er informasjon essensielt (Helsedirektoratet, 2016; Sellnow & Seeger, 2021). Slik informasjon bør gis på en human og tydelig måte. Det vil forde tydelige, årvåkne og empatiske barnevernsarbeidere. Skriftlig informasjon kan også være et godt hjelpemiddel for mennesker som er i sjokk (Axelsson, 2011, s. 22–23). En mulighet er at barnevernsarbeidere i tillegg til muntlig informasjon gir foreldre en skriftlig begrunnelse. Vi har kjennskap til at dette gjøres hos noen barneverntjenester. Smeeton og Boxhall (2011) har tidligere understreket betydningen av at informasjon til foreldre i forbindelse med omsorgsovertakelsessaker gis på flere måter, og at den blir gjentatt. I krisesituasjoner kan det å gi informasjon gradvis gjennom flere samtaler bidra til at den oppfattes bedre (Axelsson, 2011, s. 22–23). En mulighet for å sikre informasjon og medvirkning kan være å tilby foreldre et oppfølgingsmøte noen dager etter formidlingsmøtet. Videre kan advokater eller andre støttepersoner inviteres med, slik at man sikrer at informasjonen også mottas av andre rundt foreldrene. Slike tiltak kan bidra til å bedre foreldres forståelse av

Artikkel 1

NORGES BARNEVERN 3-2021

situasjonen, sikre større grad av dialog og medvirkning, ivareta rettsikkerheten, og også øke foreldres forutsetninger til å håndtere krisen.

Foreldres opplevelser av svekket psykisk helse og manglende støtte

Foreldrenes fortellinger viste at de kunne respondere sterkt under formidlingsmøter, blant annet med sinne overfor barnevernsarbeiderne. Foreldrene uttrykte at de opplevde varierende grad av emosjonell støtte og oppfølging, samt et behov for umiddelbar hjelp til å håndtere reaksjonene og situasjonen. Thrana og Fauske (2014) har tidligere argumentert for at forståelse av foreldres emosjoner i større grad må integreres i barnevernfaglig praksis. Vår studie finner, lik tidligere forskning (Højer, 2007; 2011; Smeeton & Boxhall, 2011; Thrana & Fauske, 2014), at flere foreldre formidlet at de opplevde å bli avvist, misforstått, eller i liten grad møtt, respekter og anerkjent for sine følelsesuttrykk av barnevernsarbeidere. Noen foreldre formidlet også at de opplevde at slike reaksjoner ble brukt mot dem, tilsvarende funn fra Højers (2007; 2011) studier. Sterke følelsesutbrudd er normalt ved store kritiske belastninger (Axelson, 2011, s. 35; Cullberg, 2007; Helsedirektoratet, 2016). Dersom barnevernsarbeidere mangler kunnskap om kriser i forbindelse med formidlingsmøter, risikerer man at emosjonelle uttrykk i en belastende situasjon kan misforstås og at barnevernsarbeidere kan komme i skade for å opptre lite sensitivt eller krenkende overfor foreldre. Foreldre fortalte også at de kunne tilpasse reaksjonene sine, til det de trodde var passende atferd, noe som samsvarer med funn fra Tembos (2020) studie. Dette kan tyde på

en frykt for, eller forestilling om, at emosjoner kan skade saken deres. At foreldre legger bånd på følelsene sine under formidlingsmøter, kan imidlertid medføre rom for misforståelser ved at barnevernsarbeiderne kan vurdere at foreldre «takler» situasjonen godt. I slike tilfeller er det en risiko for at barnevernsarbeidere ikke oppfatter omfanget av alvoret for foreldrene i situasjonen, noe som kan påvirke hvilken oppfølging foreldrene tilbys i etterkant.

Mennesker i krise har behov for god hjelp og omsorg, ikke bare i den akutte situasjonen, men også i ettertid (Helsedirektoratet, 2016). Tidligere forskning har vist at foreldres situasjon kan forverres etter omsorgsovertakelser (Højer, 2007) og at de kan ha behov for psykologisk hjelp i slike prosesser (Slettebø, 2009; Zorning Andersen & Gjesing, 2016). Tidligere sårbarhet og psykiske helse kan også påvirke menneskers evne til å håndtere kriser (Helsedirektoratet, 2016), og foreldre i kontakt med barneverntjenesten kan ha slike bakgrunnsforholdende livs- og helseutfordringer (Egelund & Hestbæk, 2003; Slettebø, 2009; Zorning Andersen & Gjesing, 2016). Dette tilsier at det kan være et særskilt behov for psykologisk hjelp til foreldre i forbindelse med omsorgsovertakelsesprosesser.

Å ivareta mennesker i krise kan være krevende for hjelperne (Helsedirektoratet, 2016), og det er åpenbare utfordringer knyttet til oppfølging til foreldre etter formidlingsmøtet. For det første kan omsorgsovertakelsessaker forsterke motstand og konflikt (Berrick et al., 2017; Jackson, Kelly & Leslie, 2019; Slettebø, 2009), noe som kan komplisere barneverntjenestens muligheter for å tilby hjelp og oppfølging. Man kan også tenke seg at barnevernsar-

Artikkel 1

FORELDRE I KRISE: FORELDRES OPLEVELSER MED EN OMSORGOVERTAKELSESPROSESS

beidere kan bli stående i en krevende dobbeltrolle ved å være den som informerer om beslutningen, samtidig som de har ansvar for den videre oppfølgingen. Det er ikke utarbeidet spesifikke nasjonale rutiner i Rutinehåndboka for barneverntjenesten (BLD, 2006) vedrørende ivaretagelse av foreldre i omsorgsovertakelsesprosessen. Barneverntjenesten har et lovpålagt oppfølgingsansvar (Bvl, 1992, paragraf 4-5) i hjelpetiltakssaker, et spesielt oppfølgingsansvar i akutt saker (Bvl, 1992, paragraf 4-9) og et oppfølgingsansvar *etter* vedtak om omsorgsovertakelse (Bvl, 1992, paragraf 4-16). Funnene fra denne studien indikerer imidlertid at foreldre kan synes å ha et særskilt behov for oppfølging også *før* en omsorgsovertakelse i forbindelse med omsorgsovertakelsesprosessen. Eventuelle nasjonale anbefalinger tilknyttet denne prosessen kunne vært til hjelp for å sikre god ivaretagelse av foreldre. Slike rutiner bør imidlertid ta høyde for at mennesker håndterer kriser ulikt og at behov vil variere (Axelsson, 2011; Cullberg, 2007).

En annen begrensning for barnevernsarbeidere ved oppfølging av foreldre i omsorgsovertakelsesprosessen kan være mangelfull helsefaglig kompetanse til å vurdere og ivareta foreldres psykiske helse. Barneverntjenesten er rådet til å henvise foreldre til psykisk helsehjelp eller rusomsorgen *etter* omsorgsovertakelser (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009, s. 25). Et spesielt alvorlig funn i studien var imidlertid at flere foreldre rapporterte om umiddelbare selvmordstanker allerede *i forbindelse med* formidlingsmøtet. Ifølge Helsedirektoratet (2016) kan akutt hjelp være nødvendig ved kriser, og risiko for selvmord bør vurderes. Kommuner har et lovpålagt ansvar for å tilby tjenester og psyko-

sosiale tiltak ved kriser (Helsedirektoratet, 2016). Vi har kjennskap til at noen barneverntjenester sikrer samarbeid med helsefaglig personell i forbindelse med formidlingsmøtet for å bedre ivaretagelse av foreldre. Funnene fra studien impliserer at slik hjelp kan være nødvendig. Familievernkontorene har også ansvar for oppfølging etter omsorgsovertakelse (Ellingsen et al., 2018). En mulighet er å forankre et tettere samarbeid mellom barneverntjeneste og familievernkontor allerede i tilknytning til formidlingsmøtet for å sikre god oppfølging av foreldre gjennom hele omsorgsovertakelsesprosessen.

Foreldres opplevelser av en belastende tid før fylkesnemndsbehandling

Familier kan oppleve lang ventetid før fylkesnemndsbehandling (Riksrevisjonen, 2015), og denne perioden kan medføre en belastning for familier (Haugen, Paulsen & Berg, 2012; McKeigue & Beckett, 2010). Tilsvarende viser også foreldrenes fortellinger fra denne studien at ventetiden ble opplevd som belastende. Foreldrene ga uttrykk for at de opplevde det som en tung periode med stor grad av uro, avmakt og uvisshet. I tiden frem mot fylkesnemndsbehandling lever foreldrene med *trusselen* om tap av daglig omsorg for barnet (og den frykten dette medfører). Selv om sakene ikke var avgjort og daglig omsorg i praksis kun er potensielt «tap», viste funnene at flere foreldre antok at barneverntjenesten ville få medhold av fylkesnemnda. Denne antakelsen stemmer overens med statistikk som viser at Fylkesnemnda oftest gir medhold til barneverntjenesten (Fylkesnemndene, 2020, s 46).

Foreldrenes opplevde belastning i påvente av fylkesnemndsbehandling kan gi grunn for bekymring for hjemmeboende

Artikkel 1

NORGES BARNEVERN 3-2021

barn. Barneverntjenesten beslutning om å fremme forslag om omsorgsovertakelse tilsier at foreldres omsorgsevne på ulike måter er vurdert til å være mangelfull. Funnene indikerer at belastningen foreldrene gjennomgår etter formidlingsmøtet, kan ha potensiale til å svekke deres omsorgsevne ytterligere. Selv om foreldrene beskrev forsøk på å skjerme barna, er det rimelig å anta at situasjonen kan ha påvirket hjemmeforholdene. Flere foreldre fortalte at de hadde avvist kontakt med barneverntjenesten i påvente av fylkesnemndssaken. Andre beskrev at de opplevde at barneverntjenesten tok mindre kontakt. Det vil være en balansegang for barnevernsarbeidere mellom å respektere foreldres ønsker om privatliv og ro, samtidig som man påser at hjemmeboende barn mottar forsvarlig omsorg. Slik Beckett og McKeigue (2003) tidligere har problematisert, kan tiden før rettslig behandling utgjøre en risiko for at barn utsettes for ytterligere omsorgssvikt. Om barneverntjenestens nærvær minker, uavhengig av årsak, kan man risikere at allerede sårbare barn (og foreldre) i større grad blir overlatt til seg selv, i det som viser seg å være en spesielt sårbar tidperiode for familiene. Også i akutt saker, der barn allerede er flyttet ut av hjemmet, vil foreldres opplevde belastning, psykiske fungering og eventuelle reduserte omsorgsevne kunne påvirke barna under samvær i påvente av fylkesnemndssaken. At foreldre forteller om selvmordstanke, er alvorlig i seg selv. Det har også potensiale for å true barnets biologiske tilknytning til sine foreldre.

Avslutning

Studien bidrar med ny og utvidet kunnskap om foreldres opplevelser med om-

sorgsovertakelsesprosessen. Den er begrenset til foreldres gjenfortellinger av prosessen og kan ikke i sin helhet beskrive barneverntjenestens praksis med formidlingsmøter og oppfølging av foreldre i forkant av fylkesnemndsbehandling. Det er trolig at studier som inkluderer barnevernsarbeideres eller barns perspektiver, ville gitt andre innsikter og forståelser. Likevel gir foreldres fortellinger viktig kunnskap om hvordan de opplevde det når barneverntjenesten initierte en omsorgsovertakelsesprosess. Funnene viser at barneverntjenestens beslutning kan ha potensiale for å sette foreldre i krise, og foreldre synes å oppleve store belastninger i forbindelse med prosessen. Funnene indikerer at situasjonen kan svekke foreldres rettsikkerhet ved at det kan vanskeliggjøre informasjon, dialog og medvirkning. At omsorgsovertakelsesprosessen synes å ha omfattende konsekvenser for foreldres psykiske helse, indikerer at foreldre kan ha et særskilt behov for oppfølging og støtte i forkant av en omsorgsovertakelsessak, selv i tilfeller hvor de er sinte, utøver motstand eller utviser mistillit. Barnevernsarbeidere kan bli stående i en krevende dobbeltrolle, og kan mangle kompetanse til å ivareta foreldrene i en krisesituasjon. Dette indikerer at det kan være behov for bistand i oppfølgingen av foreldre også fra andre instanser under omsorgsovertakelsesprosessen.

Studien kan ha betydning for utdannings- og praksisfeltet, ved å gjøre studenter og barnevernsarbeidere oppmerksomme på foreldres opplevde belastninger i forbindelse med omsorgsovertakelsesprosessen. Studien peker også på mulige implikasjoner for praksisfeltet. Det må imidlertid understrekes at barnevernfaglig ar-

Artikkel 1

FORELDRE I KRISE: FORELDRES OPLEVELSER MED EN OMSORGOVERTAKELSESPROSESS

beid er komplekst og ikke forstås som noe en kan løse med rutiner alene. Funnene kan også ha politiske ringvirkninger ved å peke på et mulig hull i oppfølging og ivaretagelse av foreldre i forbindelse med omsorgsovertakelser, i perioden mellom formidlingsmøtet og fylkesnemndas behandling av saken.

Det rettes en stor takk til informantene som delte sine opplevelser med omsorgsovertakelsesprosessen. Det rettes også en takk til fagfellene og redaktørene i Tidsskriftet Norges Barnevern for konstruktive tilbakemeldinger på artikkelen. Til sist rettes en takk til professor Ingunn Studsrød for gjennomlesning og nyttige kommentarer.

REFERANSER

- ALLEA (2017). The European Code of Conduct for Research Integrity. Hentet fra: <https://allea.org/code-of-conduct/>
- Antonovsky, A. og Lev, A. (2000). *Helbredets mysterium: At alle stress og forbli rask*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Axelsson, L. B. (2011). *TAB. Om sorg og livsendringer*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2009). Oppfølging av foreldre med barn/ungdom plassert i fosterhjem og institusjon. Veileder skrevet av Tor Slettebø. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnevern/oppfolging-av-foreldre-med-barn-ungdom-plassert-i-fosterhjem-eller-pa-institusjon.pdf?id=2284613>
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2006). *Rusinehåndbok for barnevernsteneset i kommunene*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bld/bro/2006/0007/ddd/pdfv/284439-q-1101.pdf>
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=lov%20om%20barneverntjenester>
- Baugerud, G. A. og Melinder, A. (2012). Maltreated Children's Memory of Stressful Removals from Their Biological Parents. *Applied cognitive psychology*, 2012-03, 26(2), 261–270. <https://doi.org/10.1002/acp.1817>
- Baum, N., og Negbi, I. (2013). Children removed from home by court order: Father's disenfranchised grief and reclamation of paternal functions. *Children and Youth Services Review*, 35, 1679–1686. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.07.003>
- Beckett, C. og McKeigue, B. (2003). Children in Limbo: Cases Where Court Decisions Have Taken Two Years or More. *Adoption and Fostering*, 27(3), 31–40. <https://doi.org/10.1177/030857590302700307>
- Berrick, J., Dickens J., Pösö T., og Skivenes, M. (2017). A Cross Country Comparison of Child Welfare Systems and Workers' Responses to Children Appearing To Be at Risk or in Need of Help. *Child Abuse Review* 26, 305–319. <https://doi.org/10.1002/car.2485>
- Brinkmann, S. og Kvale, S. (2014). *InnerViews. Third edition. Learning the craft of qualitative research Interviewing*. California: Sage.
- Braun, V. og Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bufdir. (2021). Oppsummert status i tall for barnevernet. Hentet fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/barn_med_tvangsvedtak/omsorgsovertagelse/
- Bufdir. (2018). *Oppfølging av foreldre med barn i fosterhjem og barnevernsinstitusjon. Hvem er foreldrene?* Hentet fra https://bufdir.no/barnevernsforeldre/Hvem_er_foreldrene/#heading53121
- Cullberg, J. (2007). *Mennesker i krise og utvikling. En psykodynamisk og sosialpsykiatrisk studie*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Egelund, T. og Hestbæk, A. D. (2003). *Anbringelse af børn og unge udenfor hjemmet: en forskningsoversigt*. København: Socialforskningsinstituttet. Hentet fra file:///C:/Users/2917342/Downloads/0304Anbringelse.pdf
- Ellingsen, I. T. (2007). A miste omsorgen for sitt barn. *Nordisk sosiale arbeid*, 4, 263–275.
- Ellingsen, I. T., Slettebø, T., Studsrød, I., Farstad, G. R. og Herland, M. (2018). *Det gjør livet lettere. Gruppetilbud for foreldre med barn i fosterhjem og barnevernsinstitusjon: Kartlegging, beskrivelse og evaluering* (Rapport nr. 73). Universitetet i Stavanger. Hentet fra https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Det_gjoer_livet_litt_lettere_Gruppetilbud_til_foreldre_med_barn_i_fosterhjem_og_barnevernsinstitusjon_Kartlegging_beskrivelse_og_evaluering.pdf
- Falch-Eriksen, A. (2016). *Foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn* (NOVA Rapport 9/2016). <https://doi.org/10.7577/nova/rapportet/2016/9>

Artikkel 1

NORGES BARNEVERN 3-2021

- Featherstone, B., White, S., og Morris, K. (2014). *Re-imagining child protection: Towards humane social work with families*. Bristol: Policy Press.
- Forvaltningsloven. (1967). Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker. (LOV-1967-02-10). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10?q=forvaltningsloven>
- Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. (2020). *Årsrapport for 2019*. Oslo: Fylkesnemnda. Hentet fra <https://www.fylkesnemndene.no/globalassets/pdf/arsrapport/arsrapport-2019-endelig.pdf>
- Harries, M. (2008). *The experiences of parents and families of children and young people in care*. Report. Crawley: The University of Western Australia. Hentet fra http://finwa.org.au/wp-content/uploads/2011/06/Report_on_the_Exp_of_Parents_v2.pdf
- Haugen, G.M.D., Paulsen, V. og Berg, B. (2012). *Foreldre og barns erfaringer i møte med barnevernstenesen i Trondheim kommune*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS. Hentet fra <https://samforsk.no/Site-Assets/Sider/publikasjoner/foreldre%20og%20barns%20erfaringer%20i%20m%C3%B8te%20med%20barneverntjenesten%20i%20trondheim%20kommune.pdf>
- Helsedirektoratet. (2016). *Mestring, samhörighet og håp. Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer*. Hentet fra <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/psykososiale-tiltak-ved-kriser-ulykker-og-katastrofer/>
- Höjer, I. (2007). Föräldrars roster – hur är det att ha sina barn placerade i fosterhem. Brukare och forskare samverkar. *STIFTELSEN Allmänna Barnhuset* (Skriftserie 2007:2). Hentet fra: <https://www.wallmanna-barnh.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2014/10/F%C3%B6r%C3%A4ldrars-r%C3%B6ster.pdf>
- Höjer, I. (2011). Parents with Children in Foster Care — How Do They Perceive Their Contact with Social Workers? *Practice*, 23(2), 111–123. <https://doi.org/10.1080/09503153.2011.557149>
- Jacobsson, K. og Åkerström, M. (2015). The crisis model: A socially useful psychologism. *Qualitative Sociology Review* 11(2):232-244. Hentet fra http://www.qualitativesociologyreview.org/ENG/Volume33/QSR_11_2_Jacobsson_Akerstrom.pdf
- Jackson, S., Kelly, L. og Leslie, B. (2019). Parental participation in child protection case conferences. *Child & Family Social Work*, 25(2), 421–429. <https://doi.org/10.1111/cfs.12698>
- Järvinen, M. og Mik-Meyer, N. (2005). *Kvalitative metoder i et interaksjonistisk perspektiv. Intervju, observasjoner og dokumenter*. København: Hans Reitzels Forlag
- Liangputtong, P. (2007). *Researching the Vulnerable*. Thousand Oaks: Sage.
- McKeigue, B. og Beckett, C. (2010). Squeezing the Toot-haste Tube: Will Tackling Court Delay Result in Pre-Court Delay in its Place? *British Journal of Social Work*, 40(1), 154–169. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcn119>
- Morris, L. (2018). Haunted futures: the stigma of being a mother living apart from her child(ren) as a result of a state-ordered court removal. *The Sociological Review Monographs*, 66(4), 816–831. <https://doi.org/10.1177/0038026118777448>
- NESH, The Norwegian National Research Ethics Committee. (2016). *General guidelines for research ethics*. Oslo: NESH.
- Nixon, K. L., Radtke, H. L. og Tutty, L. M. (2013). "Every Day It Takes a Piece of You Away": Experiences of Grief and Loss Among Abused Mothers Involved With Child Protective Services. *Journal of Public Child Welfare*, 7(2), 172–193. <https://doi.org/10.1080/15548732.2012.715268>
- NOU 2016: 16. (2016). *Ny barnevernslov — Sitring av barnes rett til omsorg og beskyttelse*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-16/id2512881/>
- Riksrevisjonen. (2015). *Riksrevisjonens undersøkelse av saksbehandling i Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker* (Dokument 3:10). Bergen: Fagbokforlaget. Hentet fra <https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2014-2015/saksbehandlingfylkesnemndenebarnevern.pdf>
- Schofield, G., Moldstad, B., Hojer, I., Ward, E., Skilbred, D., Young, J. og Havik, T. (2011). Managing Loss and a Threatened Identity: Experiences of Parents of Children Growing Up in Foster Care, the Perspectives of their Social Workers and Implications for Practice. *British Journal of Social Work*, 41(1), 74–92. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcq073>
- Sellnow, T. L. og Seeger, M. W. (2021). *Theorizing Crisis Communication* (2. utg.). Hoboken: John Wiley & Sons, Inc.
- Slettebø, T. (2008). *Foreldres medbesemmelser i barnevernet. En studie av foreldres erfaringer med individuell og kollektiv medvirkning* (Doktoravhandling). NTNU, Fakultet for samfunnskunnskap og teknologiledelse, Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap, Trondheim
- Slettebø, T. (2009). *Oppfølging av foreldre med barn/ungdom plassert utenfor hjemmet av barnevernstenesen. Kunnskap og metoder i praktisk arbeid* (Rapport nr. 1/2009).
- Oslo: Diakonhjemmet Høgskole. Hentet fra <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docid=BUF00000788>
- Smeeton, J. og Boxall, K. (2011). Birth parents' perceptions of professional practice in child care and adoption proceedings: implications for practice. *Child & Family Social Work*, 16(4), 444–453. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2011.00759.x>
- Storhaug, A. S. og Kojan, B.H. (2017). Emergency out-of-home placements in Norway: Parents' experiences.

Artikkel 1

FORELDRE I KRISE: FORELDRES OPPLEVELSER MED EN OMSORGOVERTAKELSESPROSESS

- Child & Family Social Work*. <https://doi.org/10.1111/cfs.12359>
- Strobe, M. S., Hansson, R. O., Schut, H. og Strobe, W. (ed). (2008). *Handbook of bereavement research and practice. Advances in theory and intervention*. Washington: American Psychological Association.
- Syrstad, E. og Slettebø, T. (2019). To understand the incomprehensible: A qualitative study of parents' challenges after child removal and their experiences with support services. *Child & Family Social Work*, 25(1), 100–107. <https://doi.org/10.1111/cfs.12662>
- Tembo, M.J. (2020). Navigating emotions in child welfare: Immigrant parents' experiences and perceptions of involvement with child welfare services in Norway. *International Social Work*, 1–14. <https://doi.org/10.1177/0020872819897770>
- Tembo, M. J. og Studsrød, I. (2019). Parents' emotional experiences of their contact with the Child Welfare Services: a synthesis of previous research- a research review. *Nordic Social Work Research*, 9:2, 184–198, 10.1080/2156857X.2018.1489885 Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode* (4. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Thrana, H. M. og Fauske, H. (2014). The emotional encounter with child welfare services: the importance of incorporating the emotional perspective in parent's encounters with child welfare. *European Journal of Social Work*, 17, 221–36. <https://doi.org/10.1080/13691457.2013.798628>
- Zorning Andersen, L. og Cjesing, K. (2016). *De fordømte forældre. Myndighetsmøder og livsvilkår for forældre til anbragte børn*. Frederikshavn: Dafolo A/S

Artikkel 2

Artikkel 2

Tonning Otterlei, M. & Studsrød, I. (2021). Breaking bad news: Child welfare workers' informing parents of care order proceedings. *Child & Family Social Work*, Vol. 27, 2, s 121-131.

Received: 24 September 2020 | Revised: 3 May 2021 | Accepted: 2 June 2021
 DOI: 10.1111/cfs.12858

ORIGINAL ARTICLE

CHILD & FAMILY SOCIAL WORK WILEY

Breaking bad news: Child welfare workers' informing parents of care order proceedings

Marte Tonning Otterlei | Ingunn Studsrød

Department of Social Studies, University of Stavanger, Stavanger, Norway

Correspondence
 Marte Tonning Otterlei, Department of Social Studies, University of Stavanger, Stavanger, Norway.
 Email: marte.totterlei@uis.no

Funding information
 University of Stavanger

Abstract

Removing children from parents through care orders is a highly intrusive intervention. This article explores how 12 experienced Norwegian child welfare workers perceive and cope with breaking bad news to parents of the decision for a care order initiative. A thematic analysis of qualitative in-depth interviews revealed that the task of breaking bad news to parents includes several challenging aspects involving ethics, care and control that are influenced by relational and emotional aspects. Caseworkers felt obligated to convey the decision humanely and caretake children and parents, ensuring safety, determinacy and control. Caseworkers struggled to endure heightened emotions, handle the painful switch from helper to traitor and cope with an extreme though necessary intervention of child protection work. Care order meetings are complex and unpredictable and challenge child welfare workers professional and human capacity, as it represents considerable professional and personal demands. The article discusses the challenges of breaking bad news in the child protection profession compared with professions in the health care field. Moreover, discussing how caseworkers' coping strategies may impact their practice and highlights caseworkers' burden with the task, pointing to practical implications.

KEYWORDS

breaking bad news, care orders, caseworkers, child protection, child removal

1 | INTRODUCTION

The man who passes the sentence should swing the sword. George R. R. Martin, *Game of Thrones*

The object of this article is to explore how Norwegian child welfare workers perceive breaking bad news of a care order initiative to parents and how they cope with the task. Care orders are 'invasive' (Skivenes & Søvig, 2017, p. 40), 'extreme' (Juhász, 2018, p. 530) and stigmatizing (Featherstone et al., 2014, p. 149) interventions aiming to place children in out-of-home care. Child protection work is dual by nature, combining aspects of care and control (Featherstone

et al., 2014, p. 1). Moreover, child welfare services' (CWS) decision-making is largely based on professional competence, discretion (Skivenes & Tonheim, 2017) and normative understandings of children's well-being (Berrick et al., 2015, 2016). Thus, due to CWS caseworkers' power, exploring and challenging their perceptions and reasoning are significant (Featherstone et al., 2014; Samsonsen & Tumey, 2017). Within Norwegian CWS, the decision to initiate a care order is made collectively by caseworkers, team leaders and management (Berrick et al., 2015). However, CWS caseworkers act as lead professionals by informing parents of the CWS care order initiative in encounters referred to as care order meetings. These meetings take place before the case is assessed by the County Social Welfare Boards

This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial License, which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes.
 © 2021 The Authors. *Child & Family Social Work* published by John Wiley & Sons Ltd.

(County Boards), who have the authority to settle care order decisions (Child Welfare Act [CWA], 1992).

Researchers (Bums et al., 2017) have called for extended knowledge on decision-making in care order cases and exploration of social workers' reasoning. Exploring decision-making processes is important due to the limitations of cognitive character, psychological forces, distractions, incomplete information and time pressure (Harrison, 1999). Hence, how caseworkers 'swing the sword' and break the bad news of a care order initiative is of particular interest. This study contributes an increased understanding of the CWS decision-making process and practice by exploring caseworkers' perceptions and coping strategies when breaking bad news of a care order initiative to parents. This is important, as 'understanding how decision makers actually operate in practice would enable us to enhance those decision-making strategies' (Platt & Turney, 2014, p. 1479). Knowledge from this study might provide transparency and inform the knowledge base on which practice and reforms are built, thereby hopefully improving outcomes for families.

2 | SETTING THE CONTEXT

2.1 | Challenging aspects of care order processes

Care orders aim to protect children from maltreatment, abuse and neglect (United Nations, 1989, art. 19). However, they challenge the respect for the private sphere and family life (United Nations, 1989, art. 16) and for a child's rights to preserve family relations (United Nations, 1989, art. 9). Care orders represent a major upheaval of families' lives, and parents experience them as highly demanding (Falch-Eriksen, 2016; Nixon et al., 2013; Syrstad & Slettebø, 2019). Crisis, grief, anger, powerlessness, despair, guilt and shame are common (Baum & Negbi, 2013; Falch-Eriksen, 2016; Højer, 2011; Nixon et al., 2013; Smeeton & Boxall, 2011). Additionally, to meet the threshold of a care order decision, social workers may present parents' negative characteristics as evidence (Bums et al., 2018; Masson, 2012). Parental participation, though legal and valued, has proven difficult due to the contradictory nature of child protection (Jackson et al., 2019). Care order processes can increase resistance and complicate parental engagement (Berrick et al., 2017; Masson, 2012), which may also be hindered by structural and practical boundaries (Berrick et al., 2017; Juhasz & Skivenes, 2016).

Care orders entail considerable demands, require extensive preparation and are emotionally demanding and time-consuming (McKeigue & Beckett, 2010; Taylor et al., 2008). Hence, social workers experience personal pressure in these processes (Beckett et al., 2007). Making a poor decision may have dramatic consequences for the parties involved and for the legitimacy of the service (Skivenes & Tonheim, 2017). The work often takes place under stressful conditions within critical office climates and amid diminishing resources (Engstrom, 2016; Juhasz & Skivenes, 2016; Miranda & Godwin, 2018; Taylor et al., 2008). CWS caseworkers are exposed to heavy workloads, time constraints and staff shortages (Engstrom, 2016; Miranda & Godwin, 2018; Olaniyan et al., 2020). Additionally,

the work may be difficult, risky and dangerous (Engstrom, 2016; Miranda & Godwin, 2018; Vagli, 2001, 2009). Child removals involve emotional labour, which may contribute to anxiety and burnout (Miranda & Godwin, 2018). Stress tends to increase workers' intentions to leave CWS, especially for less experienced employees (Olaniyan et al., 2020; Radey et al., 2018). External pressure, media and public interest likely amplify social workers' burden (Engstrom, 2016).

2.2 | Care orders in Norway

Norwegian CWS has few guidelines and varies locally, largely based on caseworkers' discretion and professional judgements (Samsonsen & Turney, 2017). The system embraces conflicting principles of traditional family values and individualized views on children (Skivenes, 2011) where care order measures represent a shift from a voluntary partnership to an involuntary intervention (Skivenes & Sevig, 2017). A care order can only be issued if in-home measures are deemed insufficient; children are at risk of or subjected to abuse or neglect; their security, health or development are at stake; or removal is in the child's interest (CWA, 1992, art. 4–12, a–d). Per 1000 children, 13.80 (aged 0–17 years) in Norway were placed in out-of-home care in 2016 (Nordic Statistics Database, 2021). For several years, the Norwegian removal rate has been higher compared with that of other Nordic countries (Hestbaek et al., 2020). However, it has somewhat decreased over the past years (Bufdir, 2020). Norwegian CWS has been subjected to massive criticism from international media and the European Court of Human Rights regarding care order cases (Bufdir, 2020; Falch-Eriksen & Skivenes, 2019; Skivenes & Tefre, 2020). Nevertheless, statistics reveal that the County Boards rule in favour of CWS in 80% of cases (Fylkesnemndene, 2019). Parents have legal rights when Norwegian CWS initiates a care order process, for example, the right to be notified, be informed of legal frameworks, receive free legal aid and have their perspectives considered (CWA, 1992; Public Administration Act, 1967).

Norwegian CWS workers seem confident when initiating care orders, as the decision unfolds gradually in work with families (Berrick et al., 2016). Cases are assessed repeatedly before a group reaches the final decision (Berrick et al., 2015). However, Norwegian CWS has been accused of being diffuse when justifying decisions for out-of-home placements (Backe-Hansen, 2001; Christiansen & Anderssen, 2011). Moreover, CWS caseworkers claim that high work pressure threatens service quality in Norway (Olaniyan et al., 2020). Additionally, research has shown that Norwegian social workers are prone to emotional stress, threats and violence at work and have high sick leave use (Nasjonal overvåkning av arbeidsmiljø, 2016; Statens arbeidsmiljøinstitutt, 2016). Furthermore, research indicate that Norwegian CWS managers expect caseworkers to master, manage and endure emotional burdens and heavy demands (Christiansen et al., 2019). Gotvassli and Moe (2019) have emphasized the importance of management engaging with caseworkers' practice to qualify and support the work.

2.3 | Research on care order meetings

Ferguson's (2011, 2016a, 2016b) extensive observation work has, in general, shown the complexity of social work encounters and how context, emotions, power and demands may affect interactions. Regarding care order meetings in particular, Dickens et al.'s (2015) research on parental participation in pre-proceeding meetings in England and Wales has similarities with the setting explored in this article, as caseworkers discuss 'edge of care' cases with parents. However, in these cases, the aim was increased participation and a more equal power balance, although the result was often enforced compliance rather than actual engagement (Dickens et al., 2015). Berick et al. (2017) examined parental involvement in care order decisions through a vignette study and found that caseworkers emphasized the importance of parental involvement by ensuring that parents understood the grounds for the decision. However, Berick et al. (2017) called for studies examining how caseworkers provide information and engage with parents when issuing care orders. This study contributes to the current knowledge by exploring how CWS caseworkers perceive and cope with breaking the bad news of a care order initiative to parents. To explore caseworkers' experiences with breaking bad news, we draw on related research from the medical field, as presented below.

2.4 | Research on breaking bad news

Physicians perceive breaking bad news as demanding, stressful and troublesome (Mostafavian & Shaye, 2018; Shaw et al., 2013; Silveira et al., 2017). The discomfort is related to uncertainty in how to inform, receive responses, tackle emotions and deal with the unpredictable situation and depriving patients of hope (Mostafavian & Shaye, 2018; Shaw et al., 2013; Silveira et al., 2017). Challenges with and lack of training in breaking bad news have also been reported within nursing, audiology and speech-language pathology (Fontes et al., 2017; Geal-Dor & Adelman, 2018; Gold & Gold, 2018).

Interestingly, 'soft skills' have been emphasized as important human qualities that enable and influence interactions when breaking bad news (Khasanzyanova, 2017). Social workers have been used as assessors of medical residents' skills in breaking bad news, as they are referred to as 'experts' in communication and a 'psychological bridge' between medical staff and patients (Min et al., 2016, p. 844). This implies an understanding of social workers as being more equipped for breaking bad news than health workers. However, LeBlanc et al.'s (2012) study measuring child protection workers' stress responses to confrontational situations indicated that social workers might experience breaking bad news as challenging. However, although they found confronting scenarios stressful, social workers showed rapid habituation to the situations, which was explained by adaption and gained experience (LeBlanc et al., 2012). This is in line with breaking bad news research which has shown that experience and coping strategies are factors that seemingly ease the burden of the task (Shaw et al., 2013; Silveira et al., 2017). However,

medicine, with its natural science perspective, may contrast with social work's more humanistic perspectives (Murro, 2008). Although the contexts and roles are different, we assume caseworkers may experience similar challenges as those reported by health care workers when breaking bad news, which will be further elaborated in the discussion.

3 | COPING THEORY

Because child removals involve significant emotional labour for social workers (Miranda & Godwin, 2018), Lazarus and Folkman's (1984) transactional theory of stress and coping is functional as a theoretical framework to understand CWS caseworkers' perceptions of and coping with breaking bad news. This theory is applied based on the assumption that caseworkers will consider the task of breaking bad news in care order meetings as more or less threatening, demanding or stressful depending on their available resources. Coping theory shows how discrepancies between perceived situational demands and capability to cope can provoke stress and negative emotions (Lazarus & Folkman, 1984).

In work situations that are perceived harmful, dangerous or challenging, people will enact coping strategies as cognitive or behavioural attempts to manage perceived demands or stressors (Lazarus & Folkman, 1984). Individuals apply *problem-focused coping* when directly reducing or removing stressors is possible in a given situation (Lazarus & Folkman, 1984). *Emotion-focused coping* occurs when situations are assumed to be less likely to change. To reduce negative emotional responses to stressors, individuals apply strategies like venting emotions or seeking social support or distractions (Lazarus & Folkman, 1984). In a revised work, Folkman (2008) acknowledged that futile coping can initiate *meaning-focused coping* when demands are perceived as aversive. Stressful situations are then ascribed with positive meaning by drawing on beliefs, values or goals. By focusing on gains, such as growth, wisdom and competence, individuals can relieve distress, although such beneficial effects often are regarded more favourably in retrospect (Folkman, 2008).

4 | METHODOLOGY

4.1 | Participants and recruitment

Participants were recruited through municipalities or CWS offices. Participation criteria included at least 2 years of experience in CWS and participation in at least two care order meetings. Twelve participants were recruited from eight CWS offices in five larger cities, representing 16 agencies in total, as several participants had worked in multiple offices. Their professional experience ranged from 3 to 28 years, with a mean of 13.5 years. Many had postgraduate studies (8). They had varied experience with care order meetings, from a couple to dozens, and the study all together covers experience from approximately 130 care order meetings.

4.2 | Design and data collection

The qualitative in-depth interviews followed a semi-structured interview guide (Brinkmann & Kvale, 2014). Participants were interviewed individually, except two caseworkers who were interviewed together due to practical issues. Participants were invited to reflect freely on care order meetings to derive rich descriptions of their experiences and were asked to elaborate on perceived demands, preparations, conduct, support, procedures, how they experienced parents and how this affected them. The interviews were conducted at their workplaces, lasted 1–1.5 h and were audio-recorded.

4.3 | Analysis, credibility and ethical concerns

The interviews were transcribed and analysed with thematic analysis principles (Braun & Clarke, 2006). We asked how child welfare workers perceived breaking bad news of a care order initiative to parents and how they coped with the task. Data were read several times, and immediate impressions were noted before the material was coded by hand. First, we searched for patterns and meanings in the material and noted preliminary codes. Then, we contrasted codes and possible themes, keeping in mind the context and searching for complexity (Braun & Clarke, 2006). The analysis was critically altered during the process of writing up the findings.

The first author can be defined as an 'insider' who previously worked in child protection services, which was known to the participants. Being an insider might have affected the data collection, analysis and presentation (Teusner, 2016), as insiders may be subject to bias and blind spots (Merton, 1972). However, it may also be an advantage in both facilitating access and contributing to a deeper understanding (Merton, 1972). Nevertheless, we tried to counteract possible bias by including the co-author in the data analysis and interpretation.

5 | FINDINGS

5.1 | Perceptions of ethics, care and control

5.1.1 | Convey humanely

Breaking bad news of a care order initiative was perceived as a brutal and devaluating act towards parents. Participants attempted to avoid causing parents pain by averting talk about failures and flaws, downplaying reasons for the care order and keeping the meetings short. Participants described using a wide repertoire of bodily expressions in addition to verbal statements to display respect, warmth and empathy. Even so, caseworkers understood the news would cause considerable pain and that parents would perceive the news harshly, as devaluation was unavoidable. Because grounds were linked to parental failure and negative characteristics, informing became stigmatizing. Amanda said, 'It's only the negative [aspects] we bring up ... It's as sad

as it gets'. Hence, informing humanely and respectfully was perceived to be insoluble, as Nina described, 'extremely difficult to say it in a considerate way because it's exactly that conveying [the decision] isn't considerate in itself'.

Participants found it challenging to be direct and thorough enough so that parents could understand the grounds without feeling inhumanely treated. Sara pointed out how clear communication would often contradict kindness: 'We really need to explain why ... You have to be direct ... That feels ... brutal'. Caseworkers expressed severe efforts in how they spoke and in the language used, yet they experienced that parents struggled to understand, which could be related to caseworkers' avoiding explanations of important but troubling subjects. According to participants, parents' reactions to the news included cognitive problems, shock, crisis or unwillingness to believe what was happening. Participants emphasized the importance of informing parents of their legal rights, although Guro described this as challenging: 'The rights and guidelines ... are ... difficult to explain ... These are serious decisions ... [Parents] must be well prepared [before] the County Board'.

5.1.2 | Caretake parents and children

Although participants' perceptions varied, they generally felt responsible for ensuring the safety and health of both parents and children. Parents could become mentally ill after care order meetings, even suicidal, but procedures for following up with parents varied among offices. To ensure parental support, participants recommended contact with physicians, mental health professionals, family and friends in addition to a lawyer. Caseworkers frequently experienced that angry parents would refuse help, which made follow-up harder to manage. Furthermore, participants prioritized children's safety over parents' needs and interests, which reflected caseworkers' dual role. Nina explained, 'It's a difficult role ... to take care of and be that person who inflicts [that pain] ... [Parents] just want to ... get away ... from the person who has inflicted this upon them'. Although caseworkers expressed awareness of parental hardship, participants also underestimated or were less sensitive to parents' burdens. Eva stated,

[It is] an extremely difficult meeting with parents where we ... require a great deal from them in a crisis ... We explain something which ... often comes unexpectedly and catches them off guard. And we sort of loosely expect they are able to digest this information and answer ... the questions we need to ask.

Due to safety concerns for the children, caseworkers tended to avoid informing parents about these decisions before the meetings. In the meetings, they talked with parents about how to caretake the child and sometimes instructed them how or when to inform the child of the care order proceeding. Some children were placed in out-of-home care the same day due to parents' mental state after the meeting or because CWS feared the child would be reprimanded or leave the

country. Concentrating on the gains for the child seemingly made caseworkers less sensitive to or even avoidant of parents' needs, as Robert admitted:

This is probably where we fail sometimes [in caretaking parents] afterwards. Some refuse ... and some get follow-up on their own ... Others accept guidance, but ... when I think back ... the child protection service involvement [with parents] after [the meeting] was a little less in focus than follow-up of the child.

Ensure safety, determinacy and control

Participants described a necessity to exercise power and control in care order meetings to avoid potential threats for all parties involved. Parents could be dangerous, traumatized or in crisis, and participants sometimes feared for their own safety. Ingrid recalled, '[The father was] known to the police ... Then, I was quite frankly scared. He was a debt collector who used and sold drugs'. Some had been verbally threatened, whereas others had experienced violence. Furious reactions and possible violence made caseworkers anxious, scared and even provoked. Although some gave security little thought, fierce events made caseworkers more aware of precautions. Ingrid explained, 'Since that incident [of violence], I'm really aware of [security]. Before it was like ... don't think about it ... the physical surroundings ... I think more about it now'. In especially threatening cases, caseworkers could receive police support. Feeling physically safe enabled them to focus on the task. However, security measures were not always possible due to hectic days and massive workloads. Additionally, caseworkers experienced practical difficulties, such as a lack of suitable meeting rooms. Participants were forced to hold meetings without necessary precautions due to the urgency of informing parents within a reasonable timeframe. They made efforts to keep order by minimizing and controlling discussions to prevent pain and distress or furious or violent incidents. Nina revealed that the goal of care order meetings was to be informative without dialogue: 'I often experience [parents] trying to negotiate. The meeting is not about negotiation ... Because it's not negotiable'. Thus, caseworkers' attempts to maintain determinacy and control in care order meetings and limit dialogue and parental perspectives can be understood as an exercise of CWS power and control.

5.2 | Coping with emotional and relational aspects

5.2.1 | Endure heightened emotions

Parents' extensive emotional and unpredictable reactions when receiving the bad news were exhausting to caseworkers. Parents were most often unaware of the agenda, which participants justified with arguments about the child's safety. Being caught off guard could lead to strong reactions, such as desperation, grief, anger, frustration, anxiety, apathy and confusion. Reactions were normal and preferable, as

they were, according to Victoria, 'natural human reactions, which I'm actually glad to see ... For [their] mental health, it's good there is a reaction ... If not, I get ... worried they're suppressing their emotions'. Even so, heightened emotions were uncomfortable to endure. Robert underlined grief as the most painful: 'When they're so sad and life has been so difficult ... that's [hard] ... It does something to you emotionally to face grief'.

Care order meetings affected participants emotionally and physically. Some had problems sleeping, as they dreaded an upcoming meeting. Participants suppressed their own feelings during the encounter despite raised heart rates and other uncomfortable bodily manifestations. Nina revealed how she avoided discomfort by ending meetings: 'Over time, it's challenging to endure ... If it ... gets tough ... I say ... now the time's over ... because my defence starts to fail'. After the meetings, participants typically felt relieved, especially if it went calmly, but they were still affected: 'Afterwards, I'm probably filled with adrenaline and cortisol ... I feel ... physically and mentally tired ... a little empty. ... This is the worst thing about my job. I get sad. I get tired. I sometimes get exhausted' (Nina).

Caseworkers' personal feelings varied from empathy to occasionally antipathy. In severe cases where children suffered great harm, participants were less influenced by parents' pain. In such cases, awareness of ethical conduct became important, as Robert pointed out: 'A father who has ... severely abused his kids ... should be treated with respect and impartiality ... That's difficult ... Preparation and conduct [becomes important] so ... antipathy [doesn't] take over'.

5.2.2 | Handle the painful switch from helper to traitor

Conveying the news of a care order initiative was perceived as a personal act against the parents. Relationally, this made care order meetings highly uncomfortable, as they represented a shift from caseworkers being prior helpers with positive relationships with parents to being traitors and inflictors of pain. This was emotionally burdensome, as Sara expressed: 'There are many caseworkers who dread becoming ... the enemy'. Occasionally, participants felt they were failing or deceiving parents. Ingrid explained, 'You've ... investigated, tried to have [positive] relationships with [parents] ... We have a desire for things to be better, and then you don't succeed ... You kind of come and stab them in the back'. Feelings of betrayal were linked not only to a failure to sufficiently help families but also to being vague or dishonest in previous feedback, which seemed to be part of the relational work. Sara elaborated, 'Many things ... perhaps could be softened ... You would like a good relationship ... and then, harsh decisions are made all of a sudden'. To cope with the discomfort of representing the decision, some participants would apply strategies including defending the decision, pointing towards parental failure, avoiding accountability for the decision or bypassing responsibility by placing it on management or the County Boards. Nina stated, 'If there is a lot of anger, then I also say ... This isn't just something I have

Artikel 2

decided ... This is the decision of ... management', to spread the responsibility a little'.

Conveying the decision was especially hard when a good relationship with parents existed. Furthermore, stronger relations made participants feel more obligated to receive, face and tolerate parents' suffering and emotional expressions. Occasionally, another strategy, seemingly to avoid discomfort and pain, included comforting parents, offering hope and emphasizing that the final decision was made by the County Board. Although indicating hope, participants were aware that change was unrealistic and hope was most often fake. They were relatively sure the court would deliver its judgement in agreement with CWS, as Ingrid admitted: 'It might be the case that the child protection service is wrong, that the County Board suggests other solutions ... I've yet to experience that though'.

5.2.3 | Managing an extreme although necessary intervention

The challenging aspects of care order meetings were distressing, uncomfortable and tiring. Although demanding, discomfort was also highlighted as an important factor for conducting good work. Being emotionally affected, along with compassion, was understood as necessary: 'It isn't a regular meeting, and it never should be ... If you don't feel the seriousness ... then something's wrong ... You need a feeling of discomfort to stay focused ... be ... reliable' (Lina). This quote shows how Lina copes with the discomfort by ascribing it positive meaning, which could be interpreted as a meaning-focused coping strategy. Moreover, this reflects an awareness of her personal responsibility regarding power, discretion and ethical values.

Hence, preparation, though a complex and infrequent task, was deemed important to cope with the demands. Practical issues have been addressed above; however, mental preparation and rehearsal were emphasized as equally important for mastering the task. Although preparation was helpful, care order meetings are unpredictable, as they vary greatly and require emotional, cognitive and behavioural adjustment, which makes sufficient preparation impossible. Mari explained that they 'require full focus ... with body ... voice ... eye contact ... with warmth ... It shouldn't feel like I'm treating it lightly ... That's why I can't ... plan for what I'll say tomorrow'.

Seeking support, assistance or advice from practised colleagues was a valued coping strategy, especially for less experienced caseworkers. Mari remembered being helped by a more trained peer: 'You learn some sort of tribal language ... a certain way of saying things ... formulating things ... which didn't come naturally to me ... I didn't have the right words ... She ... had them for me'. Participants considered support and guidance essential for coping with the task, as Nina expressed: 'I would not be able to deal with all of this alone'. Although some made plans with colleagues, hectic workdays did not always allow for it. Receiving support, guidance and supervision from management was less common, which reveals a lack of systematic routine for supervision at the offices. Some received support if requested, whereas others felt abandoned. To cope, caseworkers implemented

individual strategies, for instance, performing 'softer' work tasks, arranging support, taking time off or working out after care order meetings.

Nonetheless, breaking bad news in care order meetings was noted as the most challenging task and considered almost unimaginable. Guro stated, 'When you're done ... the wind is knocked out of you ... "Oh my god, is this my job? What am I doing?"' However, although discomforting every time, participants explained that increased experience and competence made them more confident with the task. Exposure eased some of the burden and made them feel more assured in breaking the news, managing legal and administrative issues, facing parents' reactions and coping with their own emotions. Even so, the task was still uncomfortable, for some even more so, as experience made them more aware of parental pain despite easing other aspects of the task. Furthermore, some caseworkers' personalities outweighed the advantage of experience: 'Some [caseworkers] get safer with experience ... [others] will always struggle ... We are different in ... how we cope with ... feelings ... directed towards us ... especially strong reactions' (Lina).

The analysis found that the comprehensive demands of the task made caseworkers consider leaving CWS. Mari expressed how just thinking about the task evoked emotional arousal, 'a kind of personal trauma ... and you don't recover. There's a limit to how many of these traumas you can handle'. To be able to continue, caseworkers focused on the gains of the decision, applying a meaning-focused coping strategy. Most often, participants were confident that CWS had reached the right decision for the child and sometimes also for the parents. The children's welfare became a soothing and comforting argument. Christin explained, '[When the] conflict of interest between parents and children is too great, we should act as the Child Protection Service'. Focusing on the importance or gains of the CWS mandate outweighed some of the more painful, vicious and powerful aspects of the task: 'It's nevertheless a meaningful job ... You are protecting a child' (Robert). The analysis found that the child's best interest became the overarching rationale for defending caseworkers' exercise of power when breaking bad news of a care order proceeding in care order meetings.

6 | DISCUSSION

The findings reveal that breaking bad news of a care order initiative resembles a 'wicked problem', as it is complex, uncertain in outcomes, non-routine and holds conflicting interests (Hamson, 1999). When breaking bad news, caseworkers faced extensive challenges in encountering parents, which supports Ferguson's (2011, 2016a, 2016b) work showing how social work involves challenging aspects when interacting with families. Findings revealed that CWS caseworkers perceived it important to act humanely and considerate while at the same time ensuring safety, control and determinacy. Moreover, they had to cope with emotional and relational aspects, as they endured heightened emotions and handled the painful switch from helper to traitor. Although perceiving it meaningful to protect children

from harm, they seemed overwhelmed with the task, which supports previous literature arguing that child removals are an 'extreme intervention' (Juhasz, 2018, p. 530). The task entailed considerable stress from various stressors, including, among others, complex cognitive demands, psychological stress, distractions, incomplete information and time pressure, which is frequently the case in decision-making processes (Harrison, 1999). Although caseworkers applied individual coping strategies to endure the demands, the findings revealed that caseworkers experienced insufficient support from management when breaking bad news of a care order initiative.

Before discussing the findings, it is important to emphasize that this study is not without limitations. Although contributing knowledge on how caseworkers perceive and cope with the task of breaking bad news to parents of a care order initiative, the study cannot address how caseworkers act in practice or how care order meetings and CWS caseworkers' conduct are experienced by parents.

6.1 | Breaking bad news in a child protection context

Findings revealed that participants perceived that breaking bad news of a care order initiative, although necessary to protect children from harm, was highly challenging, disconcerting and unpredictable. They were uncertain of how to inform the parents and found it hard to inflict pain, thus becoming reluctant to be direct or truthful. These findings resemble challenges reported by health care workers (Fontes et al., 2017; Geal-Dor & Adelman, 2018; Gold & Gold, 2018) and physicians (Mostafavian & Shaye, 2018; Shaw et al., 2013; Silveira et al., 2017). However, caseworkers reported becoming more confident in conveying bad news with growing experience, which is also in line with findings from the medical field (Silveira et al., 2017). Furthermore, becoming more experienced seemingly made participants more aware of parental pain and the complexity of the task. This finding resembles research showing how senior doctors, although experienced, still find the task stressful (Shaw et al., 2013). However, research has indicated that senior doctors, to a larger extent, apply coping strategies, contrasting their junior colleagues (Shaw et al., 2013). Hence, it might not be the experience per se but the exposure to and development of coping strategies that eases the discomfort, which supports LeBlanc et al.'s (2012) study showing how gained experience along with adaptation to confrontational situations can ease distress.

Although the findings correspond with breaking bad news research from the medical field, there are several significant different dynamics between breaking bad news in medical and child protection settings. Munro (2008) discussed how medicine, with its natural science perspective, contrasts with social work, which employs a more humanistic approach that values care, empathy, emotional wisdom and ethics. Social workers may be more 'skilled' for the task than physicians, as they hold communication skills, and they are used as 'experts' in training medical residents in breaking bad news (Min et al., 2016). However, just as physicians have reported that it is hard

to break bad news (Mostafavian & Shaye, 2018; Silveira et al., 2017), the current findings indicate that CWS caseworkers also struggle with the task.

An apparent difference between the medical setting and a child protection context is the messenger's role. Caseworkers reported perceptions of personal responsibility. This is an important dissimilarity to the medical field, as physicians, in most cases, are not personally responsible for the news they deliver to patients. In contrast, in a care order case, the setting is very different. It concludes with a decision that largely affects families' lives and may give rise to stronger emotions, as it is a man-made decision, which contrasts with patients' misfortune. CWS caseworkers influence care order initiatives by providing assessments and judgements in the cases and, moreover, by sharing responsibility for the decision (Berrick et al., 2015). As the findings indicate, CWS workers might be blamed, or feel guilty, for not being able to change the situation sufficiently enough for the child to remain in the parents' daily care. In a Norwegian system which emphasizes voluntariness, initiating a child removal represents a shift (Skivenes & Søvig, 2017). Hence, when breaking bad news, the dual nature of child welfare work (Skivenes, 2011) comes to the forefront, as the caseworker's role switches from helper to traitor, a shift that seems to be significantly hard to handle. Hence, while holding several similarities with breaking bad news research in the medical field, our study indicates that the CWS caseworker's task may be more complex. As the face of the decision, CWS caseworkers represent the powerful mandate to initiate a care order proceeding and the state's intrusive power to separate parents and children. This is quite a different role to inhabit than is the case for physicians when breaking bad news. Additionally, there may also be issues regarding age, or status and gender (Hicks, 2015; Lipka et al., 2014; Wilbourn & Kee, 2010) related to the profession's perceptions and management of breaking bad news. However, it is outside the objective of the current study to dwell on all these aspects, which could be explored in future research.

6.2 | Implications of caseworkers' coping strategies

Breaking bad news of a care order initiative seems to be a balancing act of security, ethical and relational issues influenced by coping strategies (Lazarus & Folkman, 1984). The findings show that caseworkers downplayed the grounds for the decision, becoming avoidant or conflict averse, which corresponds with literature criticizing CWS's ability to illuminate the grounds for a care order (Bakke-Hansen, 2001; Christiansen & Anderssen, 2011). Caseworkers' vague reasoning or short meetings could be interpreted as both problem- and emotion-focused coping strategies (Lazarus & Folkman, 1984) that attempt to shield both themselves and the parents from discomfort and pain. Nevertheless, participants expressed uncertainty of whether or how parents were able to receive and understand the information in such a strained situation. This is in line with research indicating that parents can struggle to understand what is happening in care order processes (Höjer, 2011; O'Mahony et al., 2016; Syrstad & Slettebo, 2019).

Hence, when balancing the protection and participation of parents, caseworkers seem to downplay participation, although with the best intentions. However, if the grounds for the CWS decision becomes vague, this could limit parents' ability to understand, thereby obstructing their legal rights (CWA, 1992; Public Administration Act, 1967). Limiting time in the meetings could endanger parents' opportunities to ask questions or raise contradictions. Hence, it is concerning if caseworkers' conduct in care order meetings threatens parents' legal rights by catching them off guard and providing limited information and time to comprehend what is happening.

Although decision-making in CWS is shared (Berrick et al., 2015), the findings show that the CWS caseworkers felt personal responsible. Because CWS decision-making is largely based on the caseworker's professional competence, discretion (Skivenes & Tonheim, 2017) and normative understandings (Berrick et al., 2015, 2016), such a perceived personal responsibility is not surprising. However, experiencing that they are the face of the decision was uncomfortable to handle. This is in line with Vagli's (2001, 2009) research showing how child protective workers felt personally responsible for decisions in cases they were in charge of, which was a heavy burden. Vagli (2001, 2009) discussed the collective versus the individual responsibility in child protection work and pointed out that the responsibility for decisions are shared, as caseworkers are part of an institution influenced by political and organizational structures. The findings revealed meaning-making coping strategies (Lazarus & Folkman, 1984), where caseworkers placed responsibility on management, the County Boards or the parents themselves due to their deficiencies. Caseworkers' meaning making strategies are probably fair and understandable. Vagli (2001, p. 96) argued that the 'dirty nature of power' and the 'lack of public esteem' of child protective work may influence caseworkers' needs to develop protection measures. However, Featherstone et al. (2014) warned against a social work rhetoric characterized by distancing from the service user, to which denial of liability may contribute. Furthermore, the literature has indicated that caseworkers may become less sensitive in contact with parents when they have limited resources, are exhausted or lack support (Engstrom, 2016; Miranda & Godwin, 2018; Olaniyan et al., 2020). Acknowledging the possible influence of situational strain on caseworkers is important to prevent negative conduct in their practice (Engstrom, 2016; Miranda & Godwin, 2018). If caseworkers are especially drained or lack support and guidance within the context of care order meetings, these risks will probably increase, which could put ethical practice (International Federation of Social Workers, 2018) at stake, thus making further affront of vulnerable parents highly possible.

6.3 | An individual burden without sufficient support?

The findings showed that CWS caseworkers had to cope with the task of breaking bad news with minimal resources, and participants

occasionally conducted meetings without feeling entirely prepared or safe due to lack of time, help or adequate facilities. This corresponds with the literature highlighting caseloads, time constraints and staff shortages in child protection work (Engstrom, 2016; Miranda & Godwin, 2018; Olaniyan et al., 2020). However, being unprepared or taking risks in care order meetings might increase strain, emotional stress and burnout and, moreover, could increase conflicts, angry clients, threats and violence. According to Lazarus and Folkman (1984), discrepancies with situational demands, resources and capability to cope may provoke stress and negative emotions. Participants experienced high levels of distress, especially when the task was novel to them, and they all reported thoughts of leaving CWS. Previous research has shown that extensive demands, physical threats and emotional burdens increase the likelihood of sick leave, burnout and turnover in CWS (Miranda & Godwin, 2018; Nasjonal overvåkning av arbeidsmiljø, 2016; Statens arbeidsmiljøinstitutt, 2016). Care order cases involve significant emotional labour (Miranda & Godwin, 2018), which can increase caseworkers' risk of leaving CWS altogether (Olaniyan et al., 2020), especially for less trained workers (Radey et al., 2018).

Most participants agreed with the decision, which supports research showing that Norwegian caseworkers seem confident when deciding on a care order initiative (Berrick et al., 2016). Yet participants found the task of conveying the decision severely challenging. Findings revealed that several caseworkers experienced insufficient support from management and felt left alone with the responsibility and significant demands in managing care order meetings. Social support is an important factor in coping with negative emotional responses to stressors (Lazarus & Folkman, 1984). Norwegian CWS has been criticized internationally for care orders (Bufdir, 2020; Falch-Eriksen & Skivenes, 2019; Skivenes & Tefre, 2020). Such external pressure may increase social workers' burden (Engstrom, 2016). Despite applying problem-, emotion- and meaning-focused coping strategies (Lazarus & Folkman, 1984), participants expressed a need for systematic and extensive support and guidance from their superiors.

Hence, it is vital to raise the important question of who should swing the sword. Who should be in charge of delivering the bad news of a care order initiative? Could CWS caseworkers, to a larger extent, receive support from management? Research has indicated that Norwegian CWS managers expect caseworkers to master, manage and cope with heavy demands and emotional burdens (Christiansen et al., 2019). However, as Gotvassli and Moe (2019) emphasized, it is important that management engage with caseworkers in their practice to qualify and support the work, which could improve professional judgement through discussion and reflection. Research from the medical field on breaking bad news has indicated that educational training, practical rehearsal and feedback may improve the skill and ease the distress in real-life-situations (Min et al., 2016). This implies that practice, alongside preparation and support, could ease distress for caseworkers when breaking bad news of a care order initiative. Due to the extensive challenges in care order meetings and caseworkers' dual role, such support seems necessary to maintain caseworkers in service

as well as to assist, improve and secure their management of and conduct in a highly challenging task.

7 | CONCLUDING REMARKS

This study provides important insight into how Norwegian CWS caseworkers experience breaking bad news in care order meetings. As a contradictory task by nature, it challenges caseworkers professionally and personally, as it brings the tough realities and dilemmas of care and control to the forefront. The findings relate to breaking bad news research from the medical field (Mostafavian & Shaye, 2018; Silveira et al., 2017) and highlights how CWS workers share many of physicians' perceived strains, although there are several differences between the settings and roles. Moreover, the findings indicate variances in caseworkers' perceptions and abilities to cope with the task. As challenges might endanger the caretaking of parents and increase the risk of burnout for caseworkers, the study suggests that they should receive more extensive support from management when breaking bad news of a care order initiative. The study points to an important area for education, policy and practice improvement by highlighting challenges with the task and the need to discuss the CWS practice when breaking bad news of a care order initiative to parents.

ACKNOWLEDGEMENTS

This study has received financial support from the University of Stavanger, Norway. We would like to thank the participants whom took the time to share their perceptions and experiences presented in this study.

CONFLICT OF INTERESTS

No potential conflict of interests.

ETHICS APPROVAL STATEMENT

The project was approved by the Norwegian Centre for Research Data. The European Code of Conduct for Research Integrity (ALLEA, 2017) was implemented in the design and data collection.

PATIENT CONSENT STATEMENT

Participants has signed consent forms before participation in the study.

DATA AVAILABILITY STATEMENT

Research data are not shared.

ORCID

Marte Tønning Otterlei <https://orcid.org/0000-0002-9369-7446>
 Ingunn Studdrød <https://orcid.org/0000-0001-8408-1706>

REFERENCES

Backe-Hansen, E. (2001). Rettferdiggjøring av omsorgsovertakelse: en beslutningsteoretisk analyse av barnevemtenestens argumentasjon i en serie typiske saker om små barn.

Baum, N., & Negbi, I. (2013). Children removed from home by court order: Father's disenfranchised grief and reclamation of paternal functions. *Children and Youth Services Review*, 35, 1679–1686. <https://doi.org/10.1016/j.chidyouth.2013.07.003>

Beckett, C., McKeigue, B., & Taylor, H. (2007). Coming to conclusions: Social workers' perceptions of the decision-making process in care proceedings. *Child and Family Social Work*, 12, 54–63.

Berrick, J., Dickens, J., Pösö, T., & Skivenes, M. (2016). Time, institutional support, and quality of decision-making in child protection: A cross-country analysis. *Human Service Organizations: Management, Leadership, and Governance*, 40(5), 451–468.

Berrick, J., Dickens, J., Pösö, T., & Skivenes, M. (2017). Parents' involvement in care order decisions: A cross-country study of front-line practice. *Child & Family Social Work*, 22, 626–637. <https://doi.org/10.1111/cts.12277>

Berrick, J., Peckover, S., Pösö, T., & Skivenes, M. (2015). The formalized framework for decision-making in child protection care orders: A cross-country analyses. *Journal of European Social Policy*, 25(4), 366–378. <https://doi.org/10.1177/0958928715594540>

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706ap0630a>

Brinkmann, S., & Kvale, S. (2014). *InterViews: Learning the craft of qualitative research interviewing* (3rd ed.). Sage.

Buřdir. (2020). Den europeiske menneskerettighetsdomstolen. https://buřdir.no/Barevem/Barevemmet_i_den_europeiske_menneskeretts_domstolen/

Burns, K., O'Mahony, C., Shore, C., & Parkes, A. (2018). What social workers talk about when they talk about child care proceedings in the district court in Ireland. *Child & Family Social Work*, 23, 113–121.

Burns, K., Pösö, T., & Skivenes, M. (2017). *Child welfare removals by the state: A cross-country analysis of decision-making systems*. Oxford University Press.

Child Welfare Act. (1992). Norway Child Welfare Act of 17 July 1992. <https://lovdata.no.ezproxy.uis.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

Christiansen, Ø., & Andersen, N. (2011). Fra bekymring til overbevisning: Barnevemets beslutninger om å plassere barn utenfor hjemmet. *Norges Barnevem*, 88, 200–214.

Christiansen, Ø., Havnem, K. J. S., Nerven, A. C., Fylkesnes, M. K., Lauritzen, C., Nygård, R. H., & Vis, S. A. (2019). Når barnevemmet undersøker – Barnevemets undersøkelsesarbeid (delrapport 4). *Barn-, ungdoms- og familiedirektorat* (4), 1–259.

Dickens, J., Mason, J., Bader, K., & Young, J. (2015). The paradox of parental participation and legal representation in "edge of care" meetings. *Child and Family Social Work*, 20, 257–276.

Engstrom, S. J. K. (2016). *Organisational justice and emotion among social workers: An exploration of the lived experience of child and family social workers*. University of Edinburgh.

Falch-Eriksen, A. (2016). Foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn. *Nova Rapport* 9/16.

Falch-Eriksen, A., & Skivenes, M. (2019). Right to protection. In M. Langford, M. Skivenes, & K. H. Savig (Eds.), *Children's rights in Norway: An implementation paradox?*. Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215031415-2019-04>

Featherstone, B., White, S., & Morris, K. (2014). *Re-imagining child protection: Towards humane social work with families*. Policy Press.

Ferguson, H. (2011). *Child protection practice*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-0-230-34587-4>

Ferguson, H. (2016a). Researching social work practice close up: Using ethnographic and mobile methods to understand encounters between social workers, children and families. *British Journal of Social Work*, 46(1), 153–168. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcu120>

Ferguson, H. (2016b). What social workers do in performing child protection work: Evidence from research into face-to-face practice. *Child &*

Artikkel 2

10

WILEY

CHILD & FAMILY
SOCIAL WORK

TONNING OTTERLEI AND STUÐSRÖD

- Family Social Work, 21(3), 283–294. <https://doi.org/10.1111/cfs.12142>
- Folkman, S. (2008). The case for positive emotions in the stress process. *Anxiety, Stress, and Coping*, 21(1), 3–14. <https://doi.org/10.1080/10615800701740457>
- Fontes, C. M. B., Menezes, D. V., Borgato, M. H., & Luiz, M. R. (2017). Communicating bad news: An integrative review of the nursing literature. *Brazilian Journal of Nursing*, 70(5), 1089–1095.
- Fylkesnemndene. (2019). Årsrapport. Årsregnskap. Retrieved from <https://www.fylkesnemndene.no/globalassets/pdf/arsrapport/arsrapport-2019-endaig.pdf>
- Geal-Dor, M., & Adelman, C. (2018). The child doesn't hear: On breaking bad news as perceived by parents and audiologists. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 112, 113–120. <https://doi.org/10.1016/j.ijporl.2018.06.044>
- Gold, R., & Gold, A. (2018). Delivering bad news: Attitudes, feelings, and practice characteristics among speech-language pathologists. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 27, 108–122. https://doi.org/10.1044/2017_AJSLP-17-0045
- Govassali, K. A., & Moe, T. (2019). Bridging the gap—The role of leadership in professional judgement in child protection services. *Nordic Social Work Research*, 1–13. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2019.1694057>
- Harrison, E. F. (1999). *The managerial decision-making process* (5th ed.). Mifflin Company.
- Hestbaek, A. D., Højer, I., Pöösö, T., & Skivenes, M. (2020). Child welfare removal of infants: Exploring policies and principles for decision-making in Nordic countries. *Children and Youth Services Review*, 108, 104572.
- Hicks, S. (2015). Social work and gender: An argument for practical accounts. *Qualitative Social Work (QSW): Research and Practice*, 14(4), 471–487. <https://doi.org/10.1177/1473325014558665>
- Højer, I. (2011). Parents with children in foster care: How do they perceive their contact with social workers? *Practice: Social Work in Action*, 23, 111–123. <https://doi.org/10.1080/09503153.2011.57149>
- International Federation of Social Workers. (2018). Global social work statement of ethical principles. <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>
- Jackson, S., Kelly, L., & Leslie, B. (2019). Parental participation in child protection case conferences. *Child & Family Social Work*, 25(2), 421–429.
- Juhász, I. B. (2018). Defending parenthood: A look at parents' legal argumentation in Norwegian care order appeal proceedings. *Child & Family Social Work*, 23(3), 530–538.
- Juhász, I. B., & Skivenes, M. (2016). Child welfare workers' experiences of obstacles in care order preparation: A cross-country comparison. *European Journal of Social Work*, 21(1), 100–113.
- Khasanzanova, A. (2017). How volunteering helps students to develop soft skills. *International Review of Education*, 63, 363–379. <https://doi.org/10.1007/s11159-017-9645-2>
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer Publishing.
- LeBlanc, V. R., Regehr, C., Slonsky, A., & Bogo, M. (2012). Stress responses and decision making in child protection workers faced with high conflicting situations. *Child Abuse & Neglect*, 36, 404–412. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2012.01.003>
- Lippa, R., Preston, K., & Penner, J. (2014). Women's representation in 60 occupations from 1972 to 2010: More women in high-status jobs, few women in things-oriented jobs. *PLoS ONE*, 9(5), e95960. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0095960>
- Mason, J. (2012). "I think I do have strategies": Lawyers' approaches to parent engagement in care proceedings. *Child and Family Social Work*, 17, 202–211.
- McKeigue, B., & Beckett, C. (2010). Squeezing the toothpaste tube: Will tackling court delay result in pre-court delay in its place? *British Journal of Social Work*, 40, 154–169. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcn119>
- Merton, R. (1972). Insiders and outsiders: A chapter in the sociology of knowledge. *American Journal of Sociology*, 78, 9–47. <https://doi.org/10.1086/225294>
- Min, A. A., Spear-Ellinwood, K., Berman, M., Nisson, P., & Rhodes, S. M. (2016). Social workers' assessment of bad news delivery by emergency medicine residents: A novel direct-observation milestone assessment. *Internal & Emergency Medicine*, 11, 843–852. <https://doi.org/10.1007/s11739-016-1405-y>
- Miranda, M., & Godwin, L. M. (2018). Emotional labor beyond the frontlines: Work settings, interactions, and coping strategies. *Administrative Theory & Praxis*, 40(4), 320–341. <https://doi.org/10.1080/10841806.2018.1485450>
- Mostafavian, Z., & Shaye, Z. A. (2018). Evaluation of physicians' skills in breaking bad news to cancer patients. *Journal of Daily Medicine and Primary Care*, 7(3), 601–605.
- Munro, E. (2008). *Effective child protection* (2nd ed.). Sage Publications.
- Nixon, K. L., Radtke, H. L., & Tutty, L. M. (2013). "Every day it takes a piece of you away": Experiences of grief and loss among abused mothers involved with child protective services. *Journal of Public Child Welfare*, 7(2), 172–193. <https://doi.org/10.1080/15548732.2012.715268>
- Nasjonal overvåking av arbeidsmiljø. (2016). Emosjonelle krav. <https://noa.stam.no/tema/psyko-sosial-organisatorisk/krav-kontroll/emosjonelle-krav/>
- Nordic Statistics Database. (2021). SOC127: Children and adolescents aged 0–17 years taken into care outside the home, per 1000 in age group, by reporting country, age and time. <https://www.nordicstatistics.org/population/>
- Olanayan, O. S., Hettland, H., Hystad, S. W., Iversen, A. C., & Ortiz-Barreda, G. (2020). Lean on me: A scoping review of the essence of workplace support among child welfare workers. *Frontiers in Psychology*, 11, 1–17.
- O'Mahony, C., Burns, K., Parkes, A., & Shore, C. (2016). Representation and participation in child care proceedings: What about the voice of the parents? *Journal of Social Welfare and Family Law*, 38(3), 302–322. <https://doi.org/10.1080/09649069.2016.1176338>
- Platt, D., & Turney, D. (2014). Making threshold decisions in child protection: A conceptual analysis. *British Journal of Social Work*, 44, 1472–1490. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bct007>
- Public Administration Act. (1967). Norway Public Administration Act of 10 February 1967 (Forvaltningsloven). <https://lovdatano.dokument/NLE/lov/1967-02-10>
- Radey, M., Schelke, L., & Spinelli, C. L. (2018). Learning, negotiating, and surviving in child welfare: Social capitalization among recently hired workers. *Journal of Public Child Welfare*, 12(1), 79–98. <https://doi.org/10.1080/15548732.2017.1328380>
- Samsøen, V., & Turney, D. (2017). The role of professional judgement in social work assessment: A comparison between Norway and England. *European Journal of Social Work*, 20(1), 112–124. <https://doi.org/10.1080/13691457.2016.1185701>
- Shaw, J. M., Brown, R. F., & Dunn, S. M. (2013). A qualitative study of stress and coping responses in doctors breaking bad news. *Patient Education and Counselling*, 91, 243–248. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2012.11.006>
- Silveira, F. J. F., Botelho, C. C., & Valadão, C. C. (2017). Breaking bad news: Doctors' skills in communicating with patients. *Sao Paulo Medical Journal*, 135(4), 323–331. <https://doi.org/10.1590/1516-3180.2016.0221270117>
- Skivenes, M. (2011). Norway: Towards a child-centric perspective. In N. Gilbert, N. Parton, & M. Skivenes (Eds.), *Child protection systems: International trends and orientations*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199793358.003.0008>
- Skivenes, M., & Savig, K. H. (2017). Norway, Child welfare decision-making in cases of removals of children. In K. Burns, T. Pöösö, & M. Skivenes (Eds.), *Child welfare removals by the state: A cross-country analysis of decision-making systems*. Oxford University Press.

Artikkel 2

- Skivenes, M., & Tefre, Ø. (2020). Errors and mistakes in the Norwegian child protection system. In K. Biesel, J. Mason, N. Parton, & T. Póso (Eds.), *Errors and mistakes in child protection: International discourses, approaches and strategies*. Bristol University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvz0h8bh.13>
- Skivenes, M., & Tonheim, M. (2017). Deliberative decision-making on the Norwegian County Social Welfare Board: The experiences of expert and lay members. *Journal of Public Child Welfare*, 11(1), 108–132. <https://doi.org/10.1080/15548732.2016.1242447>
- Smeeton, J., & Boxall, K. (2011). Birth parents' perceptions of professional practice in child care and adoption proceedings: Implications for practice. *Child & Family Social Work*, 16(4), 444–453. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2011.00759.x>
- Statens arbeidsmiljøinstitutt. (2016). *Emosjonelt arbeid og sykefravær*. <https://stat.no/emosjonelt-arbeid-og-sykefravaer/>
- Syrstad, E., & Slettebo, T. (2019). To understand the incomprehensible: A qualitative study of parents' challenges after child removal and their experiences with support services. *Child & Family Social Work*, 25(1), 100–107.
- Taylor, H., Beckett, C., & McKeigue, B. (2008). Judgments of Solomon: Anxieties and defences of social workers involved in care proceedings. *Child & Family Social Work*, 13, 23–31.
- Teusner, A. (2016). Insider research, validity issues, and the OHS professional: One person's journey. *International Journal of Social Research Methodology*, 19(1), 85–96. <https://doi.org/10.1080/13645579.2015.1019263>
- United Nations. (1989). *Convention on the rights of the child*. *Treaty Series*, 1577, 3.
- Vagll, Å. (2001). The social organisation of legitimate risk assessments in child protection: A study of backstage talk and interaction in a local child protection agency in Norway 1. In M. Seltzer, C. Kullberg, & I. Rostila (Eds.), *Listening to the welfare state*. Routledge.
- Vagll, Å. (2009). *Behind closed doors. Exploring the institutional logic of child protection work*. University of Bergen.
- Wilbourn, M. P., & Kee, D. W. (2010). Henry the nurse is a doctor too: Implicitly examining children's gender stereotypes for male and female occupational roles. *Sex Roles*, 62, 670–683. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9773-7>

How to cite this article: Tonning Otterlei, M., & Studsrød, I. (2021). Breaking bad news: Child welfare workers' informing parents of care order proceedings. *Child & Family Social Work*, 1–11. <https://doi.org/10.1111/cfs.12858>

Artikkel 3

Artikkel 3

Otterlei, M. T. & Engebretsen, E. (2021). Parents at war: A positioning analysis of how parents negotiate their loss after experiencing child removal by the state. *Qualitative Social Work*.

Article

Parents at war: A positioning analysis of how parents negotiate their loss after experiencing child removal by the state

Qualitative Social Work
0(0) 1–18

© The Author(s) 2021

Article reuse guidelines:
sagepub.com/journals-permissions
DOI: 10.1177/14733250211048546
journals.sagepub.com/home/qsw

Marte Tønning Otterlei

Department of Social Studies, University of Stavanger,
Norway

Eivind Engebretsen

Faculty of Medicine, University of Oslo, Norway

Abstract

This study explores how parents involved in care order processes in Norway perceive being positioned by Child Welfare Services (CWS) in this process, how they negotiate these positions and whether their loss is perceived as legitimate or illegitimate in the face of societal expectations of parenthood. The data consist of qualitative interviews with 13 parents who have experienced child removals initiated by CWS. Drawing on positioning theory, the article provides an analysis of parental experiences of being positioned by CWS and investigates how cultural notions may affect their perceptions. The analysis showed that parents experienced being at war against a highly powerful CWS, which they felt dehumanised them and positioned them as failing. Moreover, parents challenged such positions by introducing alternative explanations that presented themselves as victims. However, the analysis also showed that parents would adopt positions of becoming their own judge and internalising the stigma. Parents experienced disenfranchisement of their grief due to the perception of their loss as illegitimate. Nonetheless, several parents launched a position of becoming a renewed parental figure by turning their prior parental failure into a storyline of growth and

Corresponding author:

Marte Tønning Otterlei, Department of Social Studies, University of Stavanger, Norway.
Email: marte.otterlei@uis.no

Artikkel 3

prosperity. The article concludes that parents, through language, challenge stigmatising positions to negotiate parental failure, which could be interpreted as valuation work of their identities and parenthood.

Keywords

Child protection, birth parents, stigma, child removal, care order, positioning

Introduction

This article investigates how parents who have experienced a child removal by the state perceive being positioned by Norwegian Child Welfare Services (CWS) in this process and how they engage with and negotiate these positions. By doing so, it explores whether parents perceive the loss of the everyday care of their child as legitimate or illegitimate in the context of parental failure and societal expectations of parenthood. The term 'parenthood' can be understood as a social practice influenced by societal structures (Juhl, 2016). Placing children in out-of-home care impacts families' futures (Broadhurst and Mason, 2017; Featherstone et al., 2014; Morriss, 2018), moreover, challenging parents' parenthood (Salem and De Wilde, 2021) and identity (Nixon et al., 2013; Schofield et al., 2011). Child protection services may present negative characteristics of parents when arguing for a child removal (Bums et al., 2018; Masson, 2012). Hence, as they are based on a notion of inadequate parenting, child removals imply that parents are to blame (Morriss, 2018; Schofield et al., 2011). Consequently, child removals are strongly related to shame and stigma (Broadhurst and Mason, 2017; Featherstone et al., 2014; Morriss, 2018; Schofield et al., 2011).

According to Memarnia et al. (2015), when parents experience a child removal, few societal rituals offer support in the grieving process. Moreover, people who experience losses that are culturally or socially unrecognised or unvalidated may suffer from disenfranchised grief, thus feeling deprived of the 'right to grieve' (Doka, 2002: 5). In such cases, when the loss does not garner sympathy, the stigma may influence the grieving process and the individual's psychological adjustment to the loss (Doka, 1989, 2002). Attig (2004) argued that disenfranchisement of grief may be understood as a social failure of empathy and ethics as well as a political failure through the abuse of power and the neglect of the mourner. Additionally, the bereaved may also suffer from self-disenfranchised grief, as they perceive their loss as stigmatised and unworthy of sympathy and support (Kauffman, 2002). Moreover, when experiencing primary losses, such as the loss of a daily care for a child, this may also implicate secondary losses (Rando, 1993). Broadhurst and Mason (2017: 54) have, for instance, shown how child removals could lead to formal and informal collateral consequences for parents, such as grief, social stigma, third party ripple effects, legal stigmatisation and reductions

in welfare entitlements. However, Broadhurst and Mason (2017: 49) underlined the lack of studies that ‘explicitly capture social stigma, empirically’, and called for ‘research that offers insights into how individuals manage social stigma and strategies of survival or self-definition’. Hence, by investigating how a care order intervention is experienced by parents and their negotiations of perceived positions, the current empirical study sheds light upon the social implications of child removals. Additionally, it may create awareness of power relations and provide knowledge of parents’ challenges in care order processes. This knowledge can ultimately contribute to improved outcomes for parents experiencing what is understood as a ‘sensitive and controversial’ intervention by the state (Burns et al., 2017: 1).

Background

The Norwegian care order system

Norwegian CWS should intervene as little as possible, work in the child’s best interest and respect biological bonds (NOU, 2016). However, when children are at risk of or subject to abuse or neglect, or when the child’s security, health or development are threatened, CWS can initiate a care order process (Child Welfare Act (CWA), 1992: 4–12, a–d). The term care order ‘refers to court-ordered removals of children from their birth family’ (Burns et al., 2017: 13). Care order measures in Norway are intended to be temporary (NOU, 2016). In 2016, 13.80 per 1000 children (aged 0–17 years) in Norway were placed in care outside their homes (Nordic Statistics Database, 2021). Care orders are settled by the County Social Welfare Boards (CWA, 1992). Compared with other Nordic countries, care order rates in Norway are noticeably higher (Hestbæk et al., 2020), although they have slightly decreased over the past years (Bufdir, 2020). Nonetheless, Norwegian authorities have been internationally criticised for intrusiveness regarding care orders, and numerous cases have been assessed by the European Court of Human Rights (Falch-Eriksen and Skivenes, 2019).

Parental experiences with child removals

In general, parents’ experiences when facing child protection systems are mixed, as they have reported both positive and negative experiences (Smithson and Gibson, 2017; Tembo and Studsrød, 2019). However, regarding child removals in particular, parents have primarily emphasised negative emotions, such as pain, shock, crisis, grief, anger, powerlessness, despair, guilt and shame (Salem and De Wilde, 2021; Smeeton and Boxall, 2011; Syrstad and Slettebø, 2020). Moreover, they may lack social support (De Wilde and Vanobbergen, 2020) and experience social condemnation (Schofield et al., 2011). Studies (Broadhurst and Mason, 2020; Morriss, 2018; Nixon et al., 2013) have shown that mothers may experience profound strain and stigma related to child removals by deviating from the norms of motherhood.

Although gendered expectations might indicate different experiences with removals, research on fathers' experiences (Baum and Negbi, 2013; Clapton, 2007; Clifton, 2012) has shown that men also experience grief, guilt and shame when losing daily care.

Previous research has shown that parents search for new ways to parent and define their parenthood when their children are living in foster care (Salem and De Wilde, 2021). Morriss's (2018) study showed how mothers challenge perceived stigma by presenting subsequent re-narrativisations of their possibilities. Angel (2016) found that Norwegian parents alter their self-management and internal dialogues, changing their perceptions of 'self' through normalisation work. Juhasz (2018) examined how Norwegian parents' legal argumentations are presented in court. She found that pointing blame and claiming change, moral justifications or ethical excuses about age and life histories are used to defend their parenthood. According to Midjo (2010), parent's identity work could be perceived as an inappropriate protection of parents' own self-image and lack of insight or as a destructive opposition to Norwegian CWS. In care order processes in particular, research has indicated (Tonning Otterlei and Studsrød, 2021) that Norwegian CWS caseworkers may be less sensitive to parents' pain, focusing more on the gain and CWS's objective, namely the protection of the child.

This article adds to the research by exploring the interplay between social norms and personal experiences of child removals and related losses and how such experiences are socially conditioned. We ask how parents perceive being positioned by Norwegian CWS in care order processes and, more broadly, how they perceive their loss as legitimate or illegitimate in the context of parental failure and societal expectations of parenthood.

Theoretical framework

Positioning theory

The analysis is inspired by positioning theory and draws on the Foucauldian concept of subject position, which refutes the idea of identity as a fixed entity outside language and insists that subjects are constantly created and recreated through discursive processes (Foucault, 1999). Accordingly, Davies and Harré (1990: 48) defined positioning as 'the discursive process whereby selves are located in conversations as observably and subjectively coherent participants in jointly produced storylines'. People constitute their positions in the world through ascribed, claimed or assumed rights and duties (Harré et al., 2009). Positioning theory attempts to reveal how perceived identities and moral standards are conditioned by social metanarratives or storylines. According to Harré et al. (2009), positioning theory focuses on interpersonal encounters and how normative frames and moral standards affect how people perceive situations, live, think, feel and act.

Briefly explained, positioning theory is concerned with people's perceived rights and duties (what they can or cannot do) in respect to their ascribed positions or rejection of such positions. We use this theory to explore how parents perceive their ascribed positions when deprived of daily custody of their children and how these positions are conditioned by social metanarratives or storylines regarding legitimate or illegitimate experiences of loss.

Stigma

We draw on Goffman's (1963) concept of stigma to explore whether parents' perceived positions are influenced by stigmatising labels. Goffman (1963: 3) defined stigma as 'an attribute that is deeply discrediting'. Goffman's (1963) concept describes how people, through negative personal traits, are considered to deviate from social norms. Stigma describes a characteristic that is perceived as negative in a particular context or interaction and is strongly related to socially produced labels (Goffman, 1963). For instance, individuals can be stigmatised by discrediting labels regarding race, nationality or religion as well as physical disabilities or psychological deficiencies, such as mental illness, suicide attempts or drug addiction (Goffman, 1963). Furthermore, stigma is closely linked to anxiety and shame (Goffman, 1963). However, Goffman's concept of stigma has been criticised by Tyler (2020: 100) for being 'toothless, and so emptied of power'. Tyler (2020: 22) claimed that Goffman failed to understand stigma as being related both to everyday social interactions and to larger societal structural and structuring power relations. According to Tyler (2020), stigma must also be understood as a political function, being an instrument of state coercion.

Methodology

Recruitment and sample

For this study, parents were recruited through CWS, a support organisation for parents (OBF) and Family Counselling Offices. Participation was emphasised as being voluntary. There were two criteria for participation: parents must have experienced a child removal, and the experience should have been no less than two years ago. The last criterion was an ethical consideration aimed at avoiding harm by re-traumatisation based on the assumption that parents would need some time to process the experience.

The sample consisted of 13 parents: 10 mothers and three fathers. Two parents were immigrants. Although gender and cultural background were not the main emphases of the analysis, a maximum variation through purposeful sampling (Palinkas et al., 2015) was desirable to encompass heterogeneity to reflect different perspectives on parenthood. Parents were recruited through invitations distributed by CWS, the Family Welfare Service and OBF. The parents had experiences with a

total of 16 CWS offices in Norway and with the removal of 31 children. Two children have since moved back home. Most of the removals took place between 2000 and 2015, but some experiences extended into the mid-1990s. In these cases, the parents also experienced later placements of younger siblings.

Interview design and data collection

Individual interviews were conducted in 2018–2019. The interviews followed a semi-structured thematic interview guide (Brinkmann and Kvale, 2014) and lasted 1–1.5 hours. They were audio-recorded and later transcribed. Parents were invited to speak freely about how they experienced being informed by case-workers of the CWS decision to initiate a care order process. However, during the interviews, parents also shared their experiences of being positioned in stigmatising positions and told of collateral consequences related to the loss of a child. This made us interested in exploring parents' understanding of positions, shame, stigma and possible disenfranchisement of grief related to child removals.

Analysis

The interviews were analysed with principles from discursive analysis and positioning theory, as described above (Harré et al., 2009). In addition, Goffman's (1963) theory of stigma and theories on disenfranchised grief (Doka, 2002; Kauffman, 2002) formed the analytical backdrop. The transcripts were read several times, and immediate impressions were noted. After the readings, six positions were identified (Table 1).

The positions were discussed with and validated by the co-author. We then asked whether these positions were considered legitimate or illegitimate and possible experiences of stigma based on collective storylines. Third, we asked whether or how parents perceived their bereavement as legitimate or illegitimate in the context of parental failure.

When presenting the findings, we have omitted some filler words in the quotes to increase readability.

Ethical concerns

The study followed research ethics guidelines (ALLEA, 2017; NESH, 2016) and was approved by the Norwegian Centre for Research Data. Because the research topic is considered particularly vulnerable (Liamputtong, 2007), ethical considerations were important in all parts of the research process, especially regarding possible unintended consequences for volunteering parents. Moreover, the data have been thoroughly anonymised, and the informants have been given fictitious names in the findings section.

Table 1. Six positions identified in the data. ■ Growth and prosperity ■ Renewed parenthood

At war	Failing parents	Dehumanised	Victims (of)	Judged (by)	Becomings
■ Powerless	■ Deviant	■ Animals	■ Unfair treatment	■ CWS	
■ Without resources	■ Dangerous	■ Monsters	■ Own childhood	■ Their children	
■ Without rights	■ Incompetent	■ Stigmatised	■ Drugs	■ Society	
■ Survivor	■ Egocentric	■ group of people	■ Abusive partner	■ Themselves	
	■ Clueless		■ CWS		
	■ Sinner		■ Lies		

Findings

Parents at war

facing a powerful system. The analysis showed that participants perceived CWS as a highly powerful and persistent system. Simon said, 'It is an incomprehensible machine—unstoppable.' Furthermore, parents described the care order process through warlike metaphors, which showed a perception of being positioned in a 'battle'. Simon noted,

We have to defend ourselves from CWS—attack, defend, attack, defend. We have not spoken normally with any people in this system . . . There has been a war between us, which we are doomed to lose. They have one thousand billion up their sleeve, and we have no billion.

Simon described an uneven situation against a system he has perceived as highly powerful. Moreover, he expressed how he has experienced coming up short on resources in spite of being physically strong: 'These Gestapos stand there and decide. I am a big, strong guy who has to let go of my child, which is the last thing I want to do, and give him to the torture chamber.'

Like Simon, many participants shared experiences of being in a war and feeling powerless against an authoritarian system. Thomas stated, 'CWS operates like a court of law . . . They just decide, and that's it.' Karen noted, 'I thought that CWS had to adhere to the same rules, but they do not. I have experienced that they have made their own rules, which work for them.' Moreover, parents felt that CWS limited their legal rights by restricting dialogue and paying little attention to parents' perspectives, which Adam challenged: 'The attitude needs to change . . . in advance of such a decision . . . There must be a dialogue, something that . . . can be talked about.'

Resisting fallible labels. The analysis showed that participants felt positioned as failing, deviant and unsafe parents through harsh judgements of their parental skills. Anna said she was described as risky, egocentric and incompetent: 'I was a dangerous mother. I only think about myself and I have no knowledge. I do not have parenting skills when it comes to caring for children.' Additionally, parents experienced CWS workers as patronising, as Karen expressed: '[The caseworker] talks . . . in a condescending manner, as if I am completely clueless, that I do not know anything.'

A dichotomy between 'us' and 'them' was largely present in the data. Parents perceived that caseworkers would position themselves as the opposite to the failing parents—as infallible. Adam stated, 'It was like the style that the sinner sits on that side [of the table], and we sit here and have never made mistakes in relation to anything.' Also, Sonja's use of 'we' and 'they' show opposite positions: 'We have made mistakes, but . . . we are people, not monsters. They have to speak . . . not just

as if we were a dog. We are people, not crocodiles and snakes.' Sonja experienced being dehumanised, as seen in her comparisons to monsters and animals. Although she admitted parental failure and 'mistakes', she also linked the failure to human nature through the word 'people', which could be interpreted as an attempt to resist dehumanising labels. Hermine also fought the perception of being positioned as non-human: 'They could have treated me like a person, with feelings, with worth, with respect.' Adam compared his experiences of inhuman treatment to the persecution of Jews and poor people: 'I draw parallels with the persecution of the Jews, put somewhat extremely... Taking care of the poor was [previously] a part of child welfare. I think many attitudes remain: old slag and power.'

Through these comparisons, the participants used strong metaphors already related to stigma, which could be interpreted as a form of counterpower from the parents, where they challenge the stigma through its deconstruction.

Nonetheless, the analysis showed that facing CWS workers, previous helpers who have become judges, was hard for parents. Many of them had long relationships with the CWS workers and now felt deceived. Karen stated, 'As far as I am concerned, they can fucking die... I have nothing left for them.' However, through language, parents exercised a form of counterpower, positioning their prior helpers in less flattering positions as deceitful, incompetent, authoritarian and arrogant. This could be interpreted as attempts to enforce their own alternative storylines (Harré et al., 2009) as victims of inhuman and cruel treatment by a two-faced, inhuman and deceitful system.

Renegotiating the blame. Parents varied in expressing responsibility for the situation that led to the care order, and several attempted to negotiate blame. Some, like Simon, stated that CWS had exaggerated the situation: 'The problems we had at home were never so great.' Adam described the child removal as groundless and expressed distrust of CWS's motives, which could be interpreted as a storyline undermining CWS's handling of the case: 'I have been accused of having conspiratorial thoughts...but in that system, I believe that it is very healthy... These people [employees at the institution] had a task...from CWS...to find things out that would allow them to take our child.' Thomas also expressed distrust: 'We actually felt a little duped...There had been a dialogue between CWS and our child over a period of time where the teacher and CWS had, in a way, conspired together. And then, this came right out of nowhere.'

Amanda was confused and unsure of CWS's reasons for the removal and positioned herself as innocent: 'I do not know what I have done wrong...but I know that I have not done anything. I have not hit, not hurt the child.' Mia, however, partly admitted parental failure, although arguing for a shared responsibility by pointing at the institution's duties (Harré et al., 2009) to help her:

It was very unfair that everything was put on me...[I was committed] 24 hours per day, seven days a week...There were meetings with psychologists...family

Artikkel 3

therapy... I ran around like a whipped dog, and things worked very badly between the authorities... poor communication... very disordered.

Other parents pointed at causation (Harré et al., 2009), positioning themselves as victims of unfortunate circumstances. Karen said, 'It is not my fault that my parents got divorced. It is not my fault that he chose to be unfaithful to me while we were married... I ended up being punished.' Hermine expressed disagreement at the time of the child removal but acceptance later on: 'When I look back... I understand... It was for the best.' Hermine's reference to parental failure in the past could be interpreted as an excuse or a possible strategy to avoid stigma. Moreover, it could be understood as an enforcement of her position as a now-present mother by presenting a dichotomy between her motherhood before and now. In contrast, Melinda justified losing custody of her children by referring to her own childhood and positioning herself as a victim and CWS as an accomplice: 'It had a lot to do with my childhood... I can't do much about that. But I also feel that [CWS] is partly to blame too, that my childhood was like it was, so I felt very judged... for things I was not responsible for or could not have done anything about.' Nevertheless, Melinda considered possible parental mistakes, opening up the likelihood that CWS's definition of her might be accurate: 'I have surely made mistakes I am unaware of though... I did not completely manage the task.'

The analysis showed that prior drug addicts in particular identified themselves as failing parents. As the following citation shows, Ruth has become her own judge, positioning herself as responsible and internalising the position as a failing parent: 'I was unwell before... things are different now... Primarily, I think that I am the one who is responsible for things ending up like they did.' However, Ruth's storyline is not entirely congruent. She also points at causation, positioning herself as a victim of drug addiction. However, as previously argued, pointing at the past may also be interpreted as an avoidance of the stigma. By saying 'before', Ruth is positioning herself as something else 'today'.

The analysis found that being positioned as a failing parent was highly related to shame, and occasionally, parents not only blamed CWS but also their children or spouse. Children were accused of exaggerating the situation or even lying. Adam stated, 'My son had said that I hit him... but I have the best conscience.' Here, Adam positions himself as innocent even though his son devaluated his position as a father to CWS. Thomas took the same innocent position as Adam, but in a more indirect way, by blaming his daughter for not being resistant and his spouse for being too firm: 'So, the child is likely a little sensitive, and mom is quite strict, so she could not totally handle the way mom dealt with her.' Overall, the analysis showed a mixture of positions where parents negotiated the blame and alternated between taking responsibility for the situation and introducing external explanations.

Threatened identities

The impact of loss. Being deprived of everyday custody of their child was hard, as Adam expressed: 'It is... frighteningly... overwhelmingly negative. Every single day.' As previously shown, parents attempted to challenge their position as fallible parents by negotiating blame. Nonetheless, the loss of daily care was a fact, and parents were still affected by the experience many years later. Several participants positioned themselves as survivors. Like Adam, Simon did so with a comparison to the experiences of the Jews: 'People can get used to anything; a person can survive in a concentration camp too. We have to survive.'

The analysis showed that child removals challenged the participants' identities. Melinda explained, 'You lose a part of yourself, I feel. You can't... be the mom you want to be. You have to... be mom from afar... You miss out on a lot.' Furthermore, participants described secondary losses (Rando, 1993) due to the child removal, such as the loss of the right to participate in ordinary family events like birthdays or holidays. Karen explained how the children's absence affected several aspects of her life: 'I sit there like a person who does not have routines... My daily routine, that was with kids. To not hear the word "mom" anymore [cries], a hug, to hear laughter, go for walks together. I do not have any of that.'

The analysis found that losing custody heavily affected the parents both physically and emotionally. Moreover, parents expressed their grief as feeling disenfranchised (Doka, 1989, 2002). Parents described feeling unworthy to grieve or receive support since the child removals were linked to parental failures. Mia stated, 'It is very like taboo... I strongly feel that it is sorrow you are not allowed to have... You have been a shit parent, so... you do not have any right to grieve or to hurt.'

The impact of stigma. The analysis showed that, despite parents' attempts to challenge or negotiate positions, CWS workers' reasoning for the child removal negatively affected their self-esteem. Participants felt devaluated, and several internalised the position as a failing parent. Eva stated, 'Everything was wrong. That we did not have enough friends... did not partake in enough activities... We ate incorrectly... After we had read [the report], we said that, if we are such terrible parents, then [the kids] are probably better off somewhere else.' As in Eva's case, parents became their own judge and internalised shame and stigma. Ruth explained, 'There is a lot of shame, ashamed; you have such a bad conscience. That is the worst part. The self-loathing is intense.'

Moreover, parents feared being judged by society, and several kept the removal a secret from family, friends and co-workers. In this way, parents may suffer from a self-disenfranchised grief (Kauffman, 2002), becoming secretive, as they perceive the loss as stigmatised and unworthy of sympathy and support. Melinda stated,

Artikkel 3

'I was afraid that people would look down on me and judge me ... I have friends with children, and I was afraid that they would not let me be around them.'

Although fathers expressed shame and embarrassment, the analysis showed that mothers perceived it as especially stigmatising, as the gender itself represents a specific parental duty. Hermine expressed, 'You have failed as a mom ... one of the female things. It goes without saying that we should be good moms.' Female participants experienced fathers collaborating with CWS against them, and some perceived that fathers could more easily avoid parental responsibility, as seen in this exchange with Hermine:

Hermine: I have many male friends and they have kids at the weekend and such ... but it is not normal to be a mom in that way.

Interviewer: [Is it] more shameful as a woman ... ?

Hermine: Yes.

Interviewer: Because the ideal to be a woman and mother is closely connected?

Hermine: ... Yes, that is how society is.

Ruth felt her children punished her more than their fathers for the child removal: 'I wonder ... in relation to the fathers ... who have not tried ... [but] get ... to be a part [in the children's lives] ... [The children] do not expect the same at all.'

The stigma and taboo were largely present in the participants' lives. However, for some, the shame and self-loathing became easier to deal with over time, as Hermine expressed: 'Before, I was very embarrassed to tell people ... It was very difficult in the beginning ... I felt a lot of shame about it ... but I don't anymore.' Although experiencing stigma and shame in society in general, parents experienced alleviation of the stigma by sharing their history with other parents in the same situation. Rebecca stated, 'Meeting other parents in the same situation ... was unbelievably good. They knew ... the same pain, the same shame, the same grief ... It is very taboo to be deprived of custody ... To ... meet others ... was ... a relief.'

Valuing abnormal parental positions. Participants contrasted their retrospective positions as failing parents through storylines of growth and prosperity, positioning themselves in renewed parental positions. Ruth described how she discovered inner strength: 'When they placed [the child], I thought that it was not possible ... to breathe, but I ... carried on ... did what I usually did ... went to work ... I discovered that I had a strength in me that I was unaware of.' Several others also emphasised the removal as a positive turning point, making them become drug-free, leave an abusive partner, change their job or pursue an education. Hermine found meaning in her rough experiences: 'What happened with me is that time has played a role in shaping me and made me the person I am. To get up, to sober up, to get myself an education, to be a good mother to my children.' Thomas also highlighted positive changes: 'What has happened since then is that mother and me

have better communication and dialogue and take care of each other in a completely different way.'

Through renewed positive storylines of their parenthood, participants challenged negative positions. Participants argued for a changed yet still valuable position in their children's lives. Hermine stated, 'I am a very good mom, even though I am from a distance. So, I have a very good relationship with my children.' Eva valued how she became a good mother by taking care of herself: 'You have to be social... You must not shut yourself in... Get out of the door and try to live normally... There are nevertheless many ways to be a good mother. Stay active, find a skill.' Melinda valued participating in her child's lives from a distance: '[I] get pictures throughout the year, get messages when there is a birthday. The foster mother is very open about the biological and that the child is aware that she has two moms and is content with that.' The parents' storylines could be understood as a form of identity or valuation work to re-narrate their parenthood. Nonetheless, despite presenting valuable and renewed parental positions, the parents still experienced being in an abnormal parental position, as expressed by Mia: 'I have not lost her. She is there [in foster care]... Yes, you are in a strange predicament.'

Discussion

The power of positioning

The study found that child removals were perceived as highly disqualifying and stigmatising for parents. Parents perceived being positioned as failing parents, and they experienced being dehumanised and given negative and unflattering labels by caseworkers as condescending and judgmental. Smithson and Gibson (2017) also found that parents may feel dehumanised when facing the child protection system. Not surprisingly, child removals often increase parents' experiences of conflict with CWS and emotional chaos (Baum and Negbi, 2013; Smeeton and Boxall, 2011; Syrstad and Slettebø, 2020). As CWS will argue for parental failure to meet the threshold for the decision of a child removal (Burns et al., 2018; Masson, 2012), a care order process might in its nature be a rejection of parents' positions and their parenthood. Hence, the devaluation of parents may be an unavoidable fact in care order cases (Tonning Otterlei and Studsrød, 2021). Nonetheless, findings indicate that care orders become a threat to parents' identities and parenthood, supporting previous research (De Wilde and Vanobbergen, 2020; Nixon et al., 2013; Salem and De Wilde, 2021; Schofield et al., 2011). Featherstone et al. (2014: 1–18) warned against how institutional categories or rhetoric may create distance or 'othering' that could amplify shame and harm. Hence, how CWS workers interact with (Smithson and Gibson, 2017; Tonning Otterlei and Studsrød, 2021), characterise or label parents (Burns et al., 2018; Masson, 2012) may inflict shame and stigma.

Nevertheless, the findings show how parents, through language, challenge perceived positions, which supports previous studies (Juhász, 2018; Morriss, 2018). This could be understood as an exercise of counterpower. Participants attempted

to reposition caseworkers, who were previously helpers, as enemies. Moreover, parents challenged perceived positions as failing parents through alternative storylines (Harré et al., 2009) to reposition themselves as victims and innocent, renewed or strengthened parental figures, which could be interpreted as a form of valuation work. Such strategies were also found by Juhasz (2018), who showed that parents, in their legal argumentations, included attempts at blaming, claims of change, moral justifications, ethical excuses and normalisation. Such negotiations could be, as Juhasz (2018) noted, a defence strategy or, as Midjo (2010) claimed, identity work. Angel (2016) previously described how parents' self-perceptions could be altered through normalisation work through courses aiming to contradict the conventional conception of parents' inability to contribute to their children. However, such a focus on altering the individual could be criticised as an individualised understanding of the family's struggles or a political project to make individuals personally responsible. In our study, we understand parents' negotiation of positions as an attempt to create a counterpower to CWS's power to define and position them and, moreover, as a form of valuation work through speaking up against devalued positions and inflicted stigma to create value in a highly threatened identity.

The power of stigmatisation

In line with Goffman's (1963) concept of stigma, the findings show how parents perceive the deviation from social norms due to their parental failure. Being labelled as deficient parents exposes parents to societal stigmatisation, as Goffman's (1963) theory of stigma indicates. Moreover, stigma is closely related to shame (Goffman, 1963). Experiencing a child removal was described as painful and shameful, supporting previous research on parents' experiences with care orders (Baum and Negbi, 2013; Morriss, 2018; Smeeton and Boxall, 2011; Syrstad and Slettebø, 2020). Furthermore, despite challenging positions through metanarratives, findings showed that parents perceived themselves as powerless facing CWS's definitions of them. This supports Tyler's (2020) argument of understanding stigma in relation to power. Moreover, despite attempts to renegotiate positions through alternative storylines (Harré et al., 2009), experiencing a child removal negatively affected participants' self-esteem, as parents seemed to internalise positions and stigma. Additionally, findings indicate that care orders might be especially stigmatising for mothers, which supports findings from previous research (Broadhurst and Mason, 2020; Morriss, 2018; Nixon et al., 2013). According to Nixon et al. (2013), being a woman is closely intertwined with motherhood. There are high societal expectations of motherhood; hence, to deviate from such norms may have extensive consequences for women's identities (Nixon et al., 2013). Interestingly, the few fathers who participated in our study also pointed to mothers as a causation of the child removal. In contrast, female participants perceived fathers as escaping responsibility or blame more easily due to their role and gender. However, studies (Baum and Negbi, 2013; Clapton, 2007; Clifton, 2012) have shown that fathers also may experience shame in child removals.

The study found that parents perceived their grief, being socially unrecognised or unvalidated, as disenfranchised (Doka, 1989, 2002), which is supported by similar findings in previous studies (Baum and Negbi, 2013; Morriss, 2018; Nixon et al., 2013; Schofield et al., 2011). Moreover, the current findings showed that parents may also suffer from self-disenfranchised grief (Kauffman, 2002). Furthermore, participants described secondary losses (Rando, 1993), such as the loss of family gatherings or holiday celebrations, as being intertwined with the primary loss (Rando, 1993) of the child. A likely collateral consequence of experiencing a child removal is that parents become disconnected from social arenas, such as kindergartens, schools and activities, which are related to parenthood. Additionally, if inflicted stigma reduces social support, as research has indicated (De Wilde and Vanobbergen, 2020), parents are at risk of further alienation, as they experience both deprivation of the child, social arenas and their parenthood as a whole. To build on Attig's (2004) arguments, understanding disenfranchised grief as a social failure, the inflicted stigma from a child removal seems to limit parents' options in the grieving process and their possibilities of overcoming their suffering and participating in society.

Conclusions

This study provides important knowledge on how cultural notions of parenthood affect parents' perceptions of a child removal, how they experience being positioned by CWS in a care order process and how they challenge such positions. Moreover, the study sheds light on parents' experiences of disenfranchisement of their grief due to parental failure and societal expectations of parenthood. The findings correspond with previous research (Baum and Negbi, 2013; Morriss, 2018; Nixon et al., 2013; Smeeton and Boxall, 2011; Syrstad and Slettebø, 2020) showing how child removals are closely intertwined with shame and stigma. However, the findings indicate that parents try to challenge and negotiate stigmatising positions through alternative storylines and arguments, supporting previous research (Juhász, 2018; Morriss, 2018). By shedding light on the stigmatising aspects of child removal, the study seeks to provide awareness of the unintended implications of social processes and ultimately contribute to improved outcomes for parents experiencing an intrusive intervention by the state.

Acknowledgements

We would like to thank the participants whom contributed to this study.

Ethics approval statement

The project was approved by the Norwegian Centre for Research Data. The European Code of Conduct for Research Integrity (ALLEA, 2017) was implemented in the design and data collection.

Patient consent statement

Participants has signed consent forms before participation in the study. Permission to reproduce material from other sources: not applicable to this study.

Declaration of conflicting interests

The author(s) declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Funding

The author(s) disclosed receipt of the following financial support for the research, authorship, and/or publication of this article: This study has received financial support from the University of Stavanger, Norway.

Data availability statement

Research data are not shared.

ORCID iD

Marte Tonning Otterlei <https://orcid.org/0000-0002-9369-7446>

References

- ALLEA (2017) The European code of conduct for research integrity. Available at: <https://allea.org/code-of-conduct/> (accessed 12 February 2020).
- Angel BØ (2016) Client self-management: Promoting self-help for parents of children in foster care. *British Journal of Social Work* 46(4): 1027–1043.
- Attig T (2004) Disenfranchised grief revisited: Discounting hope and love. *Omega - Journal of Death and Dying* 49(3): 197–215.
- Baum N and Negbi I (2013) Children removed from home by court order: Father's disenfranchised grief and reclamation of paternal functions. *Children and Youth Services Review* 35(10): 1679–1686.
- Brinkmann S and Kvale S (2014) *InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*. (3rd edn). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Broadhurst K and Mason C (2017) Birth parents and the collateral consequences of court-ordered child removal: Towards a comprehensive framework. *International Journal of Law, Policy and the Family* 31(1): 41–59.
- Broadhurst K and Mason C (2020) Child removal as the gateway to further adversity: Birth mother accounts of the immediate and enduring collateral consequences of child removal. *Qualitative Social Work* 19(1): 15–37.
- Bufoir (2020) Oppsummert status for tall i barnevernet. Available at: www.bufoir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Oppsummert_status_i_tall_for_barnevernet/ (accessed 23 January 2020).
- Burns K, O'Mahony C, Shore C, et al. (2018) What social workers talk about when they talk about child care proceedings in the district court in Ireland. *Child & Family Social Work* 23(1): 113–121.
- Burns K, Pösö T and Skivenes M (eds) (2017) *Child Welfare Removals by the State: A Cross-Country Analysis of Decision-Making Systems*. Oxford University Press. NY, New York.

Artikkel 3

- Child Welfare Act (1992) Norway Child Welfare Act of 17 July 1992 (Lov om barneverntjenester). Available at: <https://lovdata-no.ezproxy.uis.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100> (accessed 23 January 2020).
- Clapton G (2007) The experiences and needs of birth fathers in adoption: What we know now and some practice implications. *Practice* 19(1): 61–71.
- Clifton J (2012) Birth fathers and their adopted children: Fighting, withdrawing or connecting. *Adoption & Fostering* 36(2): 43–56.
- Davies B and Harré R (1990) Positioning: The discursive production of selves. *Journal for the Theory of Social Behaviour* 20(1): 43–63.
- De Wilde L and Vanobbergen B (2020) 'Several times I have asked the judge to get my children back': 10 years of foster care complaints at the Flemish office of the children's rights commissioner. *Child & Family Social Work* 25(4): 725–732.
- Doka K (1989) (ed.) *Disenfranchised Grief: Recognizing Hidden Sorrow*. Lexington, MA: Lexington.
- Doka K (2002) (ed.) *Disenfranchised Grief: New Directions, Challenges, and Strategies for Practice*. Champaign, IL: Research Press.
- Falch-Eriksen A and Skivenes M (2019) Right to protection. In: Langford M, Skivenes M and Søvig KS (eds) *Children's Rights in Norway: An Implementation Paradox?*. Oslo: Universitetsforlaget, pp.107–135.
- Featherstone B, White S and Morris K (2014) *Re-Imagining Child Protection: Towards Humane Social Work with Families*. Bristol: Policy Press.
- Foucault M (1999) *Diskursens Orden. [L'ordre du Discours, 1971]*. Oslo: Spartacus Forlag.
- Goffman E (1963) *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. New York: Simon & Schuster.
- Harré R, Moghaddam FM, Cairnie TP, et al. (2009) Recent advances in positioning theory. *Theory & Psychology* 19(1): 5–31.
- Hestbæk AD, Höjer I, Pösö T, et al. (2020) Child welfare removal of infants: Exploring policies and principles for decision-making in Nordic countries. *Children and Youth Services Review* 108: 104572.
- Juhász IB (2018) Defending parenthood: a look at parents' legal argumentation in Norwegian care order appeal proceedings. *Child & Family Social Work* 23(3): 530–538.
- Juhl P (2016) Parenting on the edge: Doing good parenthood in child protection services interventions. In: Sparrman A, Westerling A, Lind J, et al. (eds) *Doing Good Parenthood. Palgrave Macmillan Studies in Family and Intimate Life*. Champaign, IL: Palgrave Macmillan, pp.41–52.
- Kauffman J (2002) The psychology of disenfranchised grief: Liberation, shame, and self-disenfranchisement. In: Doka K (ed.) *Disenfranchised Grief: New Directions, Challenges, and Strategies for Practice*. Champaign, IL: Research Press, pp.61–77.
- Liamputtong P (2007) *Researching the Vulnerable*. Thousand Oaks: Sage.
- Masson J (2012) 'I think I do have strategies': Lawyers' approaches to parent engagement in care proceedings. *Child & Family Social Work* 17(2): 202–211.
- Memarnia N, Nolte L, Norris C, et al. (2015) 'It felt like it was night all the time': Listening to the experiences of birth mothers whose children have been taken into care or adopted. *Adoption & Fostering* 39(4): 303–317.
- Midjø T (2010) *En Studie av Samhandlingen Mellom Foreldre og Barnevernarbeidere i Barnevernets Undersøkelse*. Trondheim: NTNU.

Artikkel 3

- Morriss L (2018) Haunted futures: The stigma of being a mother living apart from her child (ren) as a result of a state-ordered court removal. *The Sociological Review Monographs* 66(4): 816–831.
- NESH [Norwegian National Research Ethics Committee] (2016) *General Guidelines for Research Ethics*. Oslo: NESH.
- Nixon KL, Radtke HL and Tutty LM (2013) 'Every day it takes a piece of you away': Experiences of grief and loss among abused mothers involved with child protective services. *Journal of Public Child Welfare* 7(2): 172–193.
- Nordic Statistics Database (2021) SOCI27: Children and adolescents aged 0–17 years taken into care outside the home, per 1000 in age group, by reporting country, age and time. Available at: www.nordicstatistics.org/population/ (accessed 26 January 2021).
- NOU Ministry of Children and Family (2016) NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse. Available at: www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-16/id2512881/ (accessed 23 January 2020).
- Palinkas LA, Horwitz SM, Green CA, et al. (2015) Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health* 42(5): 533–544.
- Rando T (1993) *Treatment of Complicated Mourning*. Champaign, IL: Research Press.
- Salem RS and De Wilde L (2021) Life after an out-of-home placement: What biological parents in foster care tell us about parenthood. *Child & Family Social Work* : 1–9.
- Schofield G, Moldestad B, Höjer I, et al. (2011) Managing loss and a threatened identity: Experiences of parents of children growing up in foster care, the perspectives of their social workers and implications for practice. *British Journal of Social Work* 41(1): 74–92.
- Smeeton J and Boxall K (2011) Birth parents' perceptions of professional practice in child care and adoption proceedings: Implications for practice. *Child & Family Social Work* 16(4): 444–453.
- Smithson R and Gibson M (2017) Less than human: A qualitative study into the experience of parents involved in the child protection system. *Child & Family Social Work* 22(2): 565–574.
- Syrstad E and Slettebø T (2020) To understand the incomprehensible: a qualitative study of parents' challenges after child removal and their experiences with support services. *Child & Family Social Work* 25(1): 100–107.
- Tembo M and Studsrød I (2019) Parents' emotional experiences of their contact with the child welfare services: A synthesis of previous research – A research review. *Nordic Social Work Research* 9(2): 184–115.
- Tønning Otterlei M and Studsrød I (2021) Breaking bad news: Child welfare workers' informing parents of care order proceedings. *Child & Family Social Work* ■: 1–11.
- Tyler I (2020) *Stigma: The Machinery of Inequality*. Zed Books: London.

Vedlegg

Vedlegg

Vedlegg 1 – Invitasjon til deltakelse i prosjektet (F)

Til foreldre i kontakt med barneverntjenesten

Invitasjon til å delta i forskningsprosjekt.

Som foreldre i kontakt med barneverntjenesten inviteres du til å delta i doktorgradsprosjektet:

«Et krevende møte»

Når barnevernet formidler til foreldre at man fremmer sak om omsorgsovertakelse.

Det er viktig å snakke med foreldres erfaring med barneverntjenesten slik at vi kan få økt kunnskap om hvordan foreldre opplever denne kontakten. Dette kan også hjelpe barneverntjenesten til å gjøre en bedre jobb i fremtiden.

Prosjektet vil studere foreldres erfaring med møtet hvor barnevernet gir informasjon om at de har besluttet å sende inn omsorgsovertakelsessak til Fylkesnemnda jf. Bvl. § 4-12. For å delta i prosjektet må du derfor ha erfaring med et slikt møte. Har du det og er interessert i å delta vil du inviteres til et intervju som vil vare ca. 1 til 1 ½ time.

Det er frivillig å delta i prosjektet. NSD (Norsk senter for forskningsdata) har godkjent prosjektet og forskningsetiske retningslinjer (anonymisering m.m.) vil følges (NESH).

Er du interessert i å delta i prosjektet bes du ta kontakt med din barneverntjeneste eller:

Marte Tønning Otterlei

Stipendiat ved Institutt for sosialfag

Universitetet i Stavanger

Mail: marte.t.otterlei@uis.no.

Telefon: 51 83 36 29

Vedlegg 2 – Informasjonsskriv/samtykkeskjema (F)
Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

” Et krevende møte ”

Når barnevernet formidler til foreldre at man fremmer sak om omsorgsovertakelse.

Bakgrunn og formål

Formålet med forskningsprosjektet er å fremskaffe kunnskap om hvordan foreldre opplever barneverntjenesten. Prosjektet ønsker å få mer kunnskap om et konkret møtet i barneverntjenesten. I dette møtet gir barnevernet foreldre beskjed om at de har besluttet å sende inn sak om omsorgsovertakelse til fylkesnemnda. Prosjektet ønsker kunnskap om foreldres opplevelser og erfaring med dette møtet og hvordan de opplevde at barnevernet informerte dem om at de ville sende inn en sak om omsorgsovertakelse.

Det er frivillig å delta i forskningsprosjektet. Bakgrunnen for at du spørres om å delta er at du har erfaring fra et møte hvor barneverntjenesten informerte deg om at de ville sende inn sak til fylkesnemnda om omsorgsovertakelse.

Prosjektet vil også utforske hvordan barnevernsarbeidere erfarer å gi en slik beskjed til foreldre og hvilke tankesett som ligger til grunn for hva barnevernsarbeiderne vektlegger som viktig for møtet.

Prosjektet er en doktorgradsstudie ved Universitetet i Stavanger.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Det er frivillig å delta i prosjektet. Ønsker du mer informasjon om prosjektet eller tenker at du har erfaringer du ønsker å dele kan du ta kontakt. Vi vil da ha en samtale hvor du får mer informasjon om prosjektet og hvor du skriver under på at du samtykker til å delta.

Når du har samtykket til deltakelse vil prosjektansvarlig intervju deg om dine erfaringer fra dette møtet. Intervjuet vil vare i ca. 1-1 1/2 time. Du kan intervjues ansikt til ansikt eller over telefon.

Spørsmålene vil handle om;

Hvordan var det for deg å få beskjed fra barnevernet om at de ville sende inn sak til fylkesnemnda med forslag om omsorgsovertakelse av ditt/dine barn?
Oppfattet du hvorfor barnevernets hadde besluttet å sende inn sak om omsorgsovertakelse?
Følte du deg ivaretatt av barnevernet i møtet?
Ble du fulgt opp i etterkant av møtet?

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt.

Intervjuet av deg vil tas opp på bånd. Dette vil lagres innelåst og senere skrives ned. Når det er skrevet ned vil lydopptaket slettes og det vil bevares datafiler og notater/utskrifter av ditt intervju. Dette vil kodes slik at du ikke skal kunne kjennes igjen, altså anonymiseres. Det er prosjektleder som har tilgang til alle opplysningene. Prosjektleders veileder vil ha tilgang til anonymiserte data. Det kan bli benyttet hjelp til å skrive om lydfilene til dokumenter. Personer som skal benyttes for slike arbeidsoppgaver vil underskrive taushetserklæring.

Dine svar vil bli anonymisert i prosjektet slik at det ikke skal være mulig å kjenne deg igjen.

Intervjuene skal etter planen gjøres på vårparten 2018-2019. Datamaterialet vil bli brukt som empiri i doktorgradsprosjektet til Marte Tønning Otterlei. Funnene vil publiseres i artikkelform.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med prosjektansvarlig Marte Tønning Otterlei på telefon: 51 83 36 29 eller på e-post: marte.t.otterlei@uis.no. Du kan også ta kontakt med dem som sendte deg denne informasjonen, de vil videreformidle kontakt.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3 – Intervjuguide (F)

Forskningsspørsmål	
<i>Hvordan erfarer foreldre å få beskjed fra barnevernet om at det er besluttet å fremme sak om omsorgsovertakelse?</i>	
Kontaktetablering / Kontekstinnføring	<p>Introduksjon av meg selv og den andre.</p> <p>Hvorfor vi er her: Dette forskningsprosjektet studerer møtet hvor barnevernet informerer foreldre om at de vil sende inn sak om omsorgsovertakelse til fylkesnemnda. Jeg er opptatt av hvordan dette møtet oppleves både for foreldrene og barnevernsarbeiderne.</p> <p>- Informere om at jeg har arbeidet i barnevernet</p> <p>Anonymisering, skrive under på samtykkeerklæring. Minn om hvordan funnene skal publiseres/anonymisering. Rammer (tid/lydopptak/pauser ol). Spørsmål fra informanten?</p>
Møtet	<p>- Kan du fortelle litt kort om hvor lenge du vært i kontakt med barneverntjenesten?</p> <p>- Hvis du tenker tilbake på møtet hvor barneverntjenesten informerte deg om at de ville fremme sak om omsorgsovertakelse, hvor lenge er det siden? Hvordan husker du dette møtet?</p> <p>Forslag til spørsmål: - Var du forberedt på hva barnevernet hadde besluttet når du kom på møtet? - Hvem var tilstede i møtet? - Hva ble sagt? Hva ble gjort? - Hvordan var barnevernsarbeideren i møtet? - Hva skjedde etter møtet?</p>
Følelser	<p>- Kan du beskrive hvordan det kjentes ut å få denne beskjeden?</p> <p>- Hva tenker du om det i dag?</p> <p>- Har du noen tanker om noe barnevernet gjorde som var bra, eller burde vært gjort annerledes?</p>
Avsluttende fase	<p>Oppsummering av intervjuet Noe å tilføre? Hvordan opplevde du intervjuet? Takk for deltakelse. Debrief? Videre oppfølging? (Familievernkontoret)</p>

Vedlegg 4 – Invitasjon til deltakelse i prosjektet (BV)

Til barnevernledere

Invitasjon til å delta i forskningsprosjekt.

Ansatte ved din barneverntjeneste inviteres til å delta i doktorgradsprosjektet:

«Et krevende møte»

Når barnevernet formidler til foreldre at man fremmer sak om omsorgsovertakelse.

Prosjektet vil studere hvilke diskurser, eller tankesett, som preger hvordan barnevernsarbeidere informerer foreldre om at man har besluttet å fremme sak om omsorgsovertakelse jf. Bvl § 4-12. Prosjektet vil ut over å studere diskurser også undersøke hvilke erfaringer både barnevernsarbeidere og foreldre har med slike formidlingsmøter.

Empirien vil samles inn via individuelle intervjuer basert på kvalitativ metode. Det beregnes 1 til 1 ½ t per intervju per ansatt. Det er ønskelig å gjøre intervjuene på våren 2018. Deltakelse er basert på frivillighet. Deltakere må ha arbeidet i barneverntjenesten i to år og ha deltatt på minimum to formidlingsmøter for å ha tilstrekkelig erfaring for å belyse tema.

Prosjektleder har mulighet for å komme på besøk for å informere mer om prosjektet og gjøre videre avtaler. Før datainnsamling vil det være sørget for tilrådning fra NSD og forskningsetiske retningslinjer (anonymiser m.m) vil følges (NESH).

Det er et håp om positiv deltakelse fra praksisfeltet. Det er lite forskning på feltet og prosjektet kan bidra med ny kunnskap som kan komme barneverntjenestene til gode. Undertegnede har selv vært ansatt i førstelinja i barneverntjenesten i over seks år.

Er din barneverntjeneste interessert i å delta i prosjektet bes du ta kontakt med:

Marte Tønning Otterlei

Stipendiat ved Institutt for sosialfag

Universitetet i Stavanger

Mail: marte.t.otterlei@uis.no.

Telefon: 51 83 36 29/ Mob: 930 14 537

Vedlegg 5 – Informasjonsskriv/samtykkeskjema (BV)

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

” Et krevende møte ”

Når barnevernet formidler til foreldre at man fremmer sak om omsorgsovertakelse.

Bakgrunn og formål

Formålet med forskningsprosjektet er å fremskaffe kunnskap om barneverntjenesten og foreldres opplevelse i møte med barneverntjenesten. Prosjektets vil fokusere på det konkrete «formidlingsmøtet» når barneverntjenesten informerer foreldre om at man har besluttet å fremme sak om omsorgsovertakelse til fylkesnemnda. Prosjektet ønsker kunnskap om både barnevernsarbeidernes og foreldres opplevelser og erfaring med dette møtet. Det vil også gjøres en diskursanalyse av de ulike tankesettene/normene/styrende prinsippene i samfunnet som er med på å prege gjennomføringen av dette møtet.

Det er frivillig å delta i forskningsprosjektet. Det er et ønske om at barneverntjenestene deltar på dette da prosjektet kan gi økt kunnskap på et felt det er lite forsket på. Dette kan ha relevans for barneverntjenestens praksisutøvelse.

Deltakere fra barneverntjenesten må ha arbeidet i minimum to år og ha erfaring fra minimum to formidlingsmøter for å delta. Bakgrunnen for dette er at man skal ha nok erfaring til å kunne belyse tema tilstrekkelig.

Prosjektet er en doktorgradsstudie ved Universitetet i Stavanger.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Det er frivillig å delta i prosjektet. Ønsker du mer informasjon om prosjektet eller tenker at du har erfaringer du ønsker å dele kan du ta kontakt. Vi vil da ha en samtale hvor du får mer informasjon om prosjektet og hvor du skriver under på at du samtykker til å delta.

Når du har samtykket til deltakelse vil prosjektansvarlig intervju deg om dine erfaringer fra dette møtet. Intervjuet vil vare i ca. 1-1 1/2 time. Du kan intervjues ansikt til ansikt eller over telefon.

Tema for intervjuene vil være hvordan barnevernsarbeiderne formidler en beslutning om å fremme sak om omsorgsovertakelse.

Spørsmålene vil handle om;

Hvordan erfarer du å skulle formidle til foreldre at barnevernet har besluttet å fremme sak om omsorgsovertakelse?

Hvordan forbereder du deg og gjennomfører møtet?

Hvilke tanker har du om din rolle og om å skulle formidle en slik beskjed?

Hva er du opptatt av i denne sammenhengen?

Hvilke hensyn tas ovenfor foreldrene og hvilke tanker gjør de seg rundt foreldres reaksjoner?
Hva erfarer du som utfordrende i møtet?

Hva skjer med informasjonen om deg?

Intervjuet av deg vil tas opp på bånd. Dette vil lagres innelåst og senere skrives ned. Når det er skrevet ned vil lydopptaket slettes og det vil bevares datafiler og notater/utskrifter av ditt intervju. Dette vil kodes slik at du ikke skal kunne kjennes igjen, altså anonymiseres. Det er prosjektleder som har tilgang til alle opplysningene. Prosjektleders veileder vil ha tilgang til anonymiserte data. Det kan bli benyttet hjelp til å skrive om lydfilene til dokumenter. Personer som skal benyttes for slike arbeidsoppgaver vil underskrive taushetserklæring. Intervjuene skal etter planen gjøres på vårparten 2018. Datamaterialet vil transkriberes og anonymiseres. Alle personopplysninger vil lagres innelåst og slettes når datamaterialet er transkribert. Datamaterialet vil bli brukt som empiri i doktorgradsprosjektet til Marte Tønning Otterlei. Funnene vil publiseres i artikkelform.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med prosjektansvarlig

Marte Tønning Otterlei på telefon: 51 83 36 29 eller på e-post: marte.t.otterlei@uis.no.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 6 – Intervjuguide (BV)

Forsknings spørsmål
<i>Hvordan beskriver barnevernsarbeidere at de formidler en beslutning om å fremme omsorgsovertakelsessak til foreldre og hvilke diskurser preges formidlingen av?</i>
<i>Hvordan erfarer barnevernsarbeidere å skulle formidle til foreldre at det vil fremmes sak om omsorgsovertakelse?</i>

Kontaktetablering	Introduksjon av meg selv og den andre.
Kontekstinnføring	<p>Hvorfor vi er her i dag.</p> <p>«Dette er et doktorgradsprosjekt som skal studere møtet hvor barnevernet informerer foreldre om at de har besluttet å fremme 4-12 sak til fylkesnemnda. Jeg ønsker å finne ut av hvordan dette møtet oppleves både for foreldrene og barnevernsarbeiderne. I tillegg er jeg opptatt av barnevernets praksis på dette feltet.»</p> <p>Minn om hvordan funnene skal publiseres/anonymisering. Rammer (tid/lydopptak/pauser ol). Avklar taushetsplikt, anonymiserte svar, ønsker ikke konkrete saksdetaljer som kan være identifiserende. Skrive under på samtykke. Spørsmål fra informant?</p>
Introduksjon til tema	<ul style="list-style-type: none"> - Kan du begynne med å fortelle meg litt kort om din bakgrunn. Hvilken utdanning har du og hvor lenge har du arbeidet i barneverntjenesten? - Jeg ønsker å høre mer om din erfaring med formidlingsmøter av en beslutning om 4-12. - Hvor mange slike møter har du deltatt på? - Kan du begynne med å fortelle meg litt fritt om hvilken erfaring du har fra slike møter? (ønsker å oppnå fri fortelling)
Forslag til utdypende spørsmål:	<ul style="list-style-type: none"> - Du nevnte tidligere at (...) kan du si noe mer om det? - Skjønte jeg det riktig når du sa (...)? - Kan du si noe mer om (...)? - Kan du beskrive konkret hvordan møtet var? (fysisk, hvem var tilstede/hva skjedde/hva gjorde du?)
Tema: FØR MØTET	«Jeg ønsker å få en bedre oversikt over praksisen rundt gjennomføringen av disse møtene, kan du beskrive hvordan dere forbereder dere i forkant av slike møter?»

	<p>Forslag til spørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - har dere egne rutiner for gjennomføring av slike møter? - hvordan forbereder dere møtet? - hvordan ser møtelokalet ut? - er agendaen kjent for foreldrene i forkant av møtet?
Tema: UNDER MØTET	<p>«Kan du fortelle meg litt fritt om hva som skjer underveis i disse møtene?»</p> <p>Forslag til spørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvem bruker å være tilstede? - Hva er dere opptatt av å formidle i møtet? - Hva sier du? - Er disse møtene forskjellige fra andre type møter dere har? - Er det noe som bruker å gå igjen i disse møtene?
Tema: ETTER MØTET	<p>«Når møtet er ferdig, hva skjer da?»</p> <p>Forslag til spørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - videre oppfølging av foreldre? - evaluering? - de-brief?
Tema: Følelser	<ul style="list-style-type: none"> - Kan du prøve å si litt om hvilke følelser du selv har knyttet til gjennomføring av slike møter? - Er dette noe kollegagruppen snakker om? - Hvordan tror du det oppleves for foreldrene? - Tenker du barneverntjenesten har god praksis på dette området?
Avsluttende fase	<p>Oppsummering av intervjuet</p> <p>Noe å tilføre?</p> <p>Hvordan opplevde du intervjuet?</p> <p>De-brief? Videre oppfølging?</p>

Vedlegg 7 – Tilråding fra NSD

Marte Tønning Otterlei
Kjell Arholms hus
4036 STAVANGER

Vår dato: 21.02.2018

Vår ref: 58489 / 3 / STM

Deres dato:

Deres ref:

Tilråding fra NSD Personvernombudet for forskning § 7-27

Personvernombudet for forskning viser til meldeskjema mottatt 18.01.2018 for prosjektet:

58489	<i>Et krevende møte. Når barnevernet formidler til foreldre at man fremmer sak om omsorgsovertakelse</i>
Behandlingsansvarlig	Universitetet i Stavanger, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Marte Tønning Otterlei

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er unntatt konsesjonsplikt og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

Vilkår for vår anbefaling

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon
- vår prosjektvurdering, se side 2
- eventuell korrespondanse med oss

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Ved prosjektslutt 01.02.2019 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Se våre nettsider eller ta kontakt dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Vennlig hilsen

Dag Kiberg

Siri Tenden Myklebust

Kontaktperson: Siri Tenden Myklebust tlf: 55 58 22 68 / Siri.Myklebust@nsd.no
Vedlegg: Prosjektvurdering

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 58489

FORMÅL/FORSKNINGSSPØRSMÅL

Prosjektet har følgende problemstillinger;

1. Hvordan beskriver barnevernsarbeidere at de formidler en beslutning om å fremme omsorgsovertakelsessak til foreldre og hvilke diskurser preges formidlingen av?
2. Hvordan erfarer foreldre å få beskjed fra barnevernet om at det er besluttet å fremme sak om omsorgsovertakelse?
3. Hvordan erfarer barnevernsarbeidere å skulle formidle til foreldre at det vil fremmes sak om omsorgsovertakelse?

UTVALG OG REKRUTTERING

Utvalget består av ansatte i barnevernet og foreldre som har deltatt i et møte hvor barneverntjenesten har formidlet til dem at barneverntjenesten har besluttet å fremme sak om omsorgsovertakelse til Fylkesnemnda. De ansatte rekrutteres via barnevernkontorene. Foreldrene rekrutteres via barneverntjenestene, Organisasjonen for barnevernsforeldre (OBF) og via Fylkesnemndene. Personvernombudet legger til grunn at taushetsplikten ikke er til hinder for rekrutteringen av foreldrene, og at forespørsel rettes på en slik måte at frivilligheten ved deltakelse ivaretas.

TAUSHETSPLIKT

Vi minner om at de ansatte har taushetsplikt, og at de ikke kan gi opplysninger som kan identifisere en enkeltperson direkte eller indirekte, med mindre det blir innhentet samtykke fra den enkelte til dette. Det er svært viktig at intervjuet gjennomføres på en slik måte at taushetsplikten overholdes. Intervjuer og informant har sammen ansvar for dette, og bør drøfte innledningsvis i intervjuet hvordan dette skal håndteres.

INFORMASJON OG SAMTYKKE

Du har opplyst i meldeskjema at utvalget vil motta skriftlig og muntlig informasjon om prosjektet, og samtykke skriftlig til å delta. Vår vurdering er at informasjonsskrivene til utvalget er godt utformet, men det må i tillegg opplyses om at datamaterialet vil bli anonymisert ved prosjektslutt (01.02.2019).

SENSITIVE OPPLYSNINGER

Det fremgår av meldeskjema at du vil behandle sensitive opplysninger om helseforhold.

TREDJEPERSONOPPLYSNINGER

Det er krysset av for at vil registreres dels sensitive opplysninger om identifiserbare tredjepersoner (barna) i intervjuene med foreldrene. Behandlingen anses nødvendig for formålet, da det i mange tilfeller vil være vanskelig for informanten å delta i intervjuene uten å identifisere involverte tredjepersoner. Vi forstår det slik at fokus vil være på informanten og dennes opplevelser. Vi forutsetter at det kun registreres opplysninger som er nødvendig for formålet med prosjektet. Personopplysningene skal kun behandles en kort periode, og ingen

enkeltpersoner vil gjenkjennes i publikasjoner. Personvernombudet finner derfor at opplysningene kan behandles i henhold til personopplysningsloven § 8 d) og § 9 h). Så fremt personvermulempen reduseres i tråd med ovennevnte tiltak, vurderer personvernombudet at det også kan unntas fra informasjonsplikten, ettersom det vil være uforholdsmessig vanskelig å gi informasjon, jf. personopplysningsloven § 20 b.

INFORMASJONSSIKKERHET

Personvernombudet forutsetter at du behandler alle data i tråd med Universitetet i Stavanger sine retningslinjer for datahåndtering og informasjonssikkerhet. Vi legger til grunn at bruk av mobil lagringsenhet er i samsvar med institusjonens retningslinjer. Ettersom det skal behandles sensitive personopplysninger, anbefaler vi at opplysningene krypteres.

DATABEHANDLERAVTALE

Du har opplyst i meldeskjema at det tas i bruk en transkriberingsassistent som databehandler i prosjektet. Dersom det ikke allerede eksisterer en databehandleravtale mellom Universitetet i Stavanger og databehandleren, skal det inngås en skriftlig avtale om hvordan personopplysninger skal behandles, jf. personopplysningsloven § 15. For råd om hva databehandleravtalen bør inneholde, se Datatilsynets veileder: <https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-skjema/veiledere/databehandleravtale/>

PROSJEKTLUTT OG ANONYMISERING

Prosjektlutt er oppgitt til 01.02.2019. Det fremgår av meldeskjema og informasjonsskriv at du vil anonymisere datamaterialet ved prosjektlutt.

Anonymisering innebærer vanligvis å:

- slette direkte identifiserbare opplysninger som navn, fødselsnummer, koblingsnøkkel
- slette eller omskrive/gruppere indirekte identifiserbare opplysninger som bosted/arbeidssted, alder, kjønn
- slette lydopptak

For en utdypende beskrivelse av anonymisering av personopplysninger, se Datatilsynets veileder:

<https://www.datatilsynet.no/globalassets/global/regelverk-skjema/veiledere/anonymisering-veileder-041115.pdf>

Personvernombudet gjør oppmerksom på at også databehandler må slette personopplysninger tilknyttet prosjektet i sine systemer. Det inkluderer eksempelvis transkripsjoner, filer, logger og koblingsnøkkel mellom IP-/epostadresser og besvarelsene.